

SEF

list studenata Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru, godina I. broj 2
www.list-sef.org

primjerak je besplatan

SEF

list studenata
Ekonomskog fakulteta
Sveučilišta u Mostaru

Nakladnik: **Studentski zbor
Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u
Mostaru**

Uredništvo:

Nikola Papac,
glavni i odgovorni urednik,
Josip Pušić,
zamjenik glavnog urednika,
Ivan Kelava,
Igor Bradara,
Anita Gilja,
Hrvoje Jozinović,
Tomislav Raič,
Saša Kljajić,
Ivana Ramljak,
Bojan Čerkuč.

Suradnici:

**Marijana Mašić, Maja Pehar, Martina
Mlinarević, Dalibor Arapović, Damir
Kaleb, Marijana Novaković, Slavena
Raspudić, Davor Stipić, Oliver Papac,
Petra Prskalo, Blaž Kelava,
Anđelka Pažin, Ivona Marić, Dalibor
Protrka, Anita Rajič, Mijana Jurič**

Lektorica: **Irena Karlović**

Naslovnica: **Igor Bradara i Ilkan Babić**
Adresa: **Matice hrvatske b.b. 88000
Mostar**

Žiro račun: **ZAGREBAČKA BANKA d.d.
3381002200372369 uz naznaku «ZA
NOVINE»**

www.list-sef.org

e-mail: **list_sef@net.hr**

Grafička priprema i tisak:
FRAM, Mostar

Europska unija obećana zemlja ili...?	4
Osvajanje poslovnog svijeta franšizingom	5
Svjetska trgovina jučer i danas	6
IRSKA	7
Vanjski dug - dobar posao za jedne, gubitak suvereniteta za druge	8
Povijest kartičnog poslovanja	9
Brainstorming: Kreativnost na djelu	10
Osnivanje društva s ograničenom odgovornošću	11
Visual basic .net	12
Kako izabrati pravi mobitel?	14
Imaju li mostarski studenti m... a?!	15
Kuda ide ovaj Dom?!	16
Mi nismo bili ničije marionete	18
Kako položiti tri ispita u jednom?	20
Odiseja 2003. po Češkoj	22
Vapaj za nadom	23
Knjiga kao prijatelj	23
Aiesec	24
Pincom.biz	25
Bez studenata, društvo je poput tijesta bez kvasa	26
Savez studenata FBiH	29
Daj mi sredi već jednom taj ispit!!!	29
Riječ prvaka	30
To be or not to be?	32
Sport na sveučilištu: stvarnost ili fikcija? (drugi dio)	33
UEFA-ina "Liga prvaka" ili sudar civilizacija	34
Velikani hrvatskog športa	35
Kontaktne leće, da ili ne?	36
Ljubav i novac	37
Zoster	38
Folk up the volume!	39
Život za ples	40
Čitaju li mladi?	41
Ako niste, pročitajte!	42
Carpe diem	43
Ni u najljepšim snovima...	44
U susret blagdanima	45
Brojke! Brojke!	46
Najteži poduzetnik u BiH	47
Mladi i reproduktivno zdravlje u BiH	48
Nagradna igra	49
Taljanka	50

Uredničko slovo . . .

Poštovani kolege čitatelji,

Pred vama je 2. broj lista Studenata Ekonomskog fakulteta. Nakon što smo u prošlom broju apelirali na veću suradnju studenata i vapili za boljim tehničkim uvjetima, ovaj put bilo je potpuno suprotno: suradnici su se sami javljali, pomagali, sugerirali, savjetovali i kritizirali, od čega smo dosta toga naučili i prihvatili, ali dosta toga i nismo jer nadilazi naše mogućnosti, ponekad i sposobnosti, što ćete, nadam se, i razumjeti. S druge strane, dobili smo vrlo vrijednu računalnu opremu od dekana, prodekana i Fakultetskog vijeća, te mogućnost izravne veze sa svijetom putem Interneta, na čemu im neizmjerano zahvaljujemo. Sve ovo utjecalo je na to da su i izgled i sadržaj lista bitno obogaćeni i da je list pokrenut u onom smjeru iz kojeg je najviše kritika i dolazilo. Sadržaj je povećan na 52 stranice, te je obogaćen s više aktualnosti, kako domaćih, tako i stranih.

Ovaj smo put bili slobodniji, više smo kritizirali, upozoravali na stvari pred kojima često zatvaramo oči, s ciljem da upozorimo na važnost onoga što imamo i što stvarno jesmo. Velika novost je da ćete uskoro SEF moći čitati i na Web-u, na našoj stranici www.sef.org, gdje ćete moći pronaći sve aktualnosti vezane za podružnicu Studentskog zbora EF i druge stvari koje nam vrijeme donese.

Iskoristio bih priliku u ime SEF-a pozdraviti sve brucošice i brucoše, te im poručiti da se ničega ne plaše, sve se može položiti, rješenje je rad, rad i samo rad. Pozvao bih ih da nam se priključe i postanu dio SEF-ove buduće ekipe.

Sada bih u ime SEF-a zahvalio svima koji su nam pomogli: pred. mr. M. Todoroviću i novinaru P. Gašparoviću na lijepim i poticajnim kritikama za prošli broj koje su nam pomogle u rješavanju nekih administrativnih problema, a ovaj put ih nažalost ne možemo objaviti, zatim podružnici Studentskog zbora EF, pogotovo njenom predsjedniku na pomoći i puštanju slobode rada Uredništva. Velika hvala još jedanput dekanu, prof. dr. D. Kordiću, prodekanima i cijelom Fakultetskom vijeću na računalnoj opremi, te razumijevanju i strpljenju za naše mnogobrojne zahtjeve i probleme.

Naravno, zahvaljujemo se i onima bez kojih ničeg ovog ne bi ni bilo, drugim riječima našim sponzorima, s nadom da će se suradnja i dalje nastaviti na obostrano zadovoljstvo. Također hvala svim starim i novim suradnicima, grafičarima, osobama zaduženim za Internet, kritičarima, hvaliteljima te našim čitateljima bez kojih ovo sve ne bi imalo smisla. Na koncu bih iskoristio priliku da u ime SEF-a čestitam predstojeće blagdane i zaželim puno sreće u nadolazećem razdoblju na ispitima, na poslu, u obitelji, ...

I ovaj put želio bih završiti na isti način: **Priključite nam se! Svi vaši komentari, kritike, sugestije, prijedlozi dobro su došli.**

S poštovanjem i zahvalnošću,

Urednik
Nikola Papac

Osvrt jednog studenta

EUROPSKA UNIJA obećana zemlja ili...?

Posljednjih smo godina svjedocima da se svako malo spominje Europska unija i famozni ulazak u istu. Predizborna obećanja su isprepletena obećanjima o skorom ulasku u tu zajednicu, tako da se u ljudima stvorio osjećaj da će ulaskom u EU svi naši jadi i nedaće, svi naši problemi nestati, da će ih «velika» braća sa zapada ovog našeg kontinenta izbrisati jednom velikom gumicom. To mišljenje ne vlada samo među ljudima u našoj maloj napaćenoj državi, već ta «groznica» trese sve naše susjede, te cijelu istočnu Europu. Kad vidim vijesti u kojima se govori o ovoj temi, izgleda mi kao da se sve ove države natječu u jednoj velikoj utrci, nešto slično maratonu, koji traje, i traje, i traje... U toj utrci je sve dozvoljeno, te se ne biraju sredstva da bi se došlo do cilja, u iščekivanju i nadanju da će ih na cilju dočekati velika, sočna torta, napravljena od subvencija, potpora i «nafilovana» enormnim količinama novca, namijenjena samo njima.

No stvarnost je dosta surovija i na cilju ih čeka komadić oskudno napravljene torte. Uzmimo primjer Slovenije, koja će (kako se priča) brzo u EU. No, što je na stvari? Sve ostale buduće članice su siromašnije od Slovenije, ali ne samo one, nego i nekadašnje srednjovjekovne velesile, Portugal i Španjolska. Da, tko bi rekao da je moćna Španjolska koja ima Barcu i Real, koji troše milijune eura na skupe igrače, u sličnom rangju s jednom malom Slovenijom? Da,

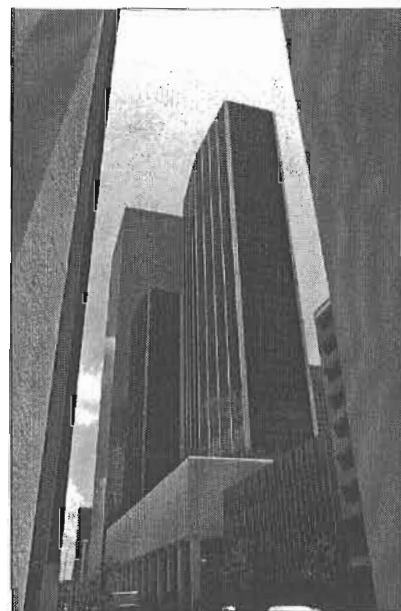
da... žalosno, ali istinito. Tako da Slovenija, ne samo da neće uzeti dio kolača, nego će još morati dati brašna da se torta napravi. Sad će mnogi reći da to Slovenija radi da bi dobila jaku vojnu pozadinu, pa da se može šepuriti protiv Hrvatske, te uz prijetnju «sile» «riješiti» sva goruća pitanja između te dvije države. Ne znam, možda u tom grmu leži zec, tko zna? Oni sigurno da!

No, vratimo se mi u granice naše države, jer Slovenci će se snaći i sami (uvijek su znali). Kod nas je situacija, kako ekonomska, tako i politička, veoma kaotična, samo što se rijetko ide gore, većinom se ide prema dolje. Sa svih strana se čuje nešto u smislu: ne može biti gore od ovoga, dotakli smo dno, i slično. Da, dotakli smo dno po pitanju rejtinga. Čak nas je i Albanija prestigla, ali rođače, može biti i gore... Nama prijete sindrom u novije vrijeme poznat kao argentinski sindrom, a u narodu poznat kao bankrot države, anarhija i sl. Možda ne vjerujete svojim ušima: Kako je moguće da država bankrotira? Da, da, moguće je. Samo me zanima hoćemo li je onda ponuditi na prodaju za 1 KM kao mnoga poduzeća do sada. Zamislite scenu: Pričaju dva poslovna čovjeka i pita jedan drugog što će raditi taj dan, a ovaj mu onako 'ladno odgovori: «Idem si kupiti državu, ma znaš onu BiH!» Šalu na stranu, teško da će se to dogoditi, ali nek' se zna jedna od opcija. Ne treba biti nikakav stručnjak da bi se analiziralo naše gospodarstvo. Samo letimičnim pogledom, ono što kažu na brzaka i sve ti je jasno, ne moraš kopati ispod površine, jer ni površina ne blješti, a ispod ne može biti bolje, nema šanse. (Uvijek se sjetim onog skeča iz nadrealista o umirovljenicima: «Ispod nas su prosvjetni radnici i rudari...»).

No, kakve su nam šanse da se približimo onom «snu» o Europskoj uniji budući da mi očigledno nemamo predispozicije ni da stanemo na start, a kamoli da počnemo utрку? Što mislite, bi li nas netko htio ovakve kakvi smo sad (mislim na BiH)? Jesmo li spremni za taj korak, odnosno koliko nam treba da budemo spremni za taj korak? Misлите li da posjedujemo dovoljan broj stručnjaka koji su sposobni pokrenuti ovu državu?

Ja se iskreno nadam da smo mi sposobni pokrenuti neke stvari, kako ove novine, tako i sve ostalo. Ne bi trebalo čekati da netko učini nešto za nas, nego da si sami pokušamo napraviti nešto lijepo, nešto zbog čega ćemo biti ponosni i čega ćemo se uvijek rado sjećati. Na nama je da odlučimo kako ćemo i kamo ćemo. Hoćemo li hvatati vlak za Europu ili nešto drugo? To je sada na VAMA, ili da ipak kažem, to je sada na NAMA, jer mi smo ipak ono što kažu budućnost ove zemlje...

Bojan Čerkuć

Osvajanje poslovnog svijeta franšizingom

Mnoge kompanije, kao što su Benetton, McDonalds, GM, Coca-cola i dr., proširile su svoje poslovanje u inozemstvo i pri tome ostvarile nevjerovatan uspjeh, a da nisu puno riskirale, pa nam se nameće pitanje što je ustvari tajna njihova nevjerovatnog uspjeha. Zaključak se svodi na to da tajna njihova uspjeha leži u uspostavljanju suradnje s poslovnim partnerima iz različitih zemalja, a u gore navedenim primjerima radi se konkretno o sklapanju franšiznih ugovora s poslovnim partnerima iz tih stranih zemalja.

Što je to franšizing?

Franšizing je, najjednostavnije kazano, ugovor koji kupcu franšizinga (franšizantu), dopušta prodavati proizvod ili uslugu prodavatelja franšizinga (franšizora) na nekom određenom mjestu u neko određeno vrijeme uz odgovarajuću naknadu. Ovim ugovorom franšizor ustvari dobiva oblikovano poduzeće koje ne mora graditi od nule kao poduzetnik koji tek počinje s poslom. Uz to dobiva i stručnu pomoć koja bi bila preskupa kada bi u taj posao ulazio samostalno. U pogodnosti ubrajamo i: razvijene marketinške strategije, obuku menadžera i uposlenika, standardiziranu poslovnu politiku i postupke, trajno savjetovanje, i tome slično. Davatelju franšize ovakav način posla omogućava širenje u ona područja u koja ne bi mogao samostalno ući bez suradnje s domaćim poslovnim partnerima. Franšizni ugovori se sklapaju uglavnom između proizvođača, veletrgovaca i malotrgovaca u bilo kojoj mogućoj kombinaciji, a poznato je više oblika franšizinga, kao što su: čisti poslovni franšizing, master franšizing, produktivni franšizing i dr.

U SAD-u prosječno samo 4% sklopljenih franšiznih ugovora ne nastavi s radom

Postoji čitav niz prednosti i nedostataka ovakvog načina poslovanja, a među najznačajnijim prednostima su dokazane poslovne metode, utemeljen ugled, minimalan rizik (u SAD-u prosječno samo 4% ovakvih ugovora ne nastavi s radom), ali također ima i nedostataka, kao što su: pomanjkanje neovisnosti, trajna obveza, teškoće pri poništenju ugovora i stvaranje brojnih mitova, među kojima je onaj o brzom bogaćenju najčešći i najozloglašeniji. Jedna od prvih tvrtki koja je ostvarila ogroman uspjeh ovakvim načinom poslovanja je McDonalds kojemu je franšizing omogućio poslovanje u 100-tinjak zemalja svijeta, te naravno Coca-Cola, Benetton, ali i mnoge druge kompanije kojima je ovakav način poslovanja omogućio globalni uspjeh.

Kako postati McDonaldsov partner?

U obzir se uzimaju samo pojedinci, a ne kompanije ili partneri, a ti pojedinci trebaju imati bogato iskustvo, fleksibilnost, poduzetnički duh i, naravno, osnovna sredstva potrebna za sudjelovanje u poslu. Budući franšizant, da bi sklopio posao, mora uplatiti početnu jednokratnu pristojbu, beskamatni depozit, te mjesečne postotke od prodaje u toku posla. Ugovor se sklapa na 20 godina, a franšizant mora preuzeti od McDonaldsa metode i koncept dizajna restorana, znakovlje i raspored opreme, tržišnu marku, standardizirani način nabave i servisne partnere. Bitno je istaknuti da svaki novi McDonaldsov franšizant mora proći njihov trostupanjski sustav obučavanja partnera, u kojemu je prva faza obučavanje na njihovom «Hamburger Universityju», gdje se stječe raznovrsno znanje: od načina pranja podova do sastavljanja završnog računa. Na kraju se dobije diploma «hamburologa».

Franšizing kod nas

Zbog nerazvijenosti tržišta, lošeg imidža države, ali pogotovo zbog loše informiranosti i obučenosti potencijalnih franšizanata, uloga franšizinga je znatno manja, a k tomu se pojavio i čitav niz prijemnih stavova prema ovom načinu poslovanja. Mišljenja stručnjaka su da bi ovaj način poslovanja u budućnosti mogao dobiti više na značaju jer trenutačno vlada nedostatak znanja, informacija i kapitala.

Karakteristika današnjeg vremena je udruživanje i strateško povezivanje radi ostvarenja što boljeg položaja na tržištu kroz snižene cijene i povećanje prodaje, pa ovaj način poslovanja predstavlja, uz dosta skrivenih zamki, veliku priliku mnogim poduzetnicima doći do znanja, kapitala, povećanja zaposlenosti i ostvarivanja gospodarskog rasta.

Nikola Papac

Svjetska trgovina jučer i danas

U početku

Tisućama godina ljudi su proizvodili ono što im treba. Uzgajali su razne kulture i išli u lov da bi se prehranili, a pravili su i jednostavne alate. Malo-pomalo spoznavali su da bi mogli imati raznovrsnu robu trgovanjem.

Malo se zna o počecima trgovine. Možda je to bio engleski kremen koji je upotrebljavan za pravljenje primitivnih alata i kojim se mnogo trgovalo u Europi tisućama godina prije Krista. Ili su to bili Egipćani koji su 3000 god. pr. Kr. putovali afričkom obalom u potrazi za zlatom, srebrom i robovima?

Drevni svijet- prije Krista

Najranija trgovina o kojoj se nešto zna je karavanska trgovina preko pustinja Azije oko 2500. god. pr. Kr. prema i iz gradova Mezopotamije, Egipta i Arabije. Ove su karavane morale nositi hranu za životinje i hranu za vozače i trgovce. Nije ostajalo mnogo prostora za teret. Kao rezultat toga, prevožena roba je bila lagana, ali vrijedna, poput zlata i dragog kamenja. Bila je to luksuzna roba, a ne roba za svakodnevnu upotrebu.

Poslije ovoga, razvila se trgovina morem. Misli se da su Feničani na obalama Sirije bili prvi koji su razvili trgovinu morem, i to 1000. god. pr. Kr. trgujući iz luka Sirije do Krete, Cipra i drugih grčkih otoka, kao i do sjeverne Afrike. Feničani su bili proizvođači. Izvozili su robu pravlenu od metala, stakla i tekstila u obliku sirovina, a pogotovo kositar, bakar i srebro. Feničani su živjeli u isto vrijeme kad i Grci i Rimljani. Atena je bila prvi veliki trgovački grad u Europi i prva zajednica koja je izvozila i uvozila robu potrebnu za svaki dan (ne samo luksuznu robu) u velikim količinama. Žito je uvoženo za sve veću populaciju s obala Crnog mora, a izvozile su se smokve, maslinovo ulje, vino, med, lončarski proizvodi i proizvodi od metala i tekstila. Grčka vojska je prodrla u Perziju, središnju Aziju i Indiju i donijela sa sobom luksuznu robu, kao što su mirodije i svila.

Drevni svijet- anno domini

Rimsko Carstvo je bilo sljedeća velika svjetska zajednica. Sam grad Rim je malo proizvodio, ali je uvezio mnogo. Rim je bio financijsko i političko središte Carstva. Velike količine luksuzne robe uvožene su s Istoka i iz sjeverne Afrike, ali Rimljani nisu kupovali tu robu. To je bio porez koji su Rimu plaćali razni pokoreni narodi. Uvoz je uključivao kositar, robove, odjeću i dragulje. Rimljani su također trgovali s Kinom iz koje su donijeli svilu da bi započeli industriju svile u Europi. U 5. st. naše ere, Bizant (poslije nazvan Konstantinopol, a sada Istanbul) je postao političko središte Rimskog Carstva i ostao svjetsko trgovačko središte do 12. st. Njegova važnost je utemeljena na proizvodnji tekstila, kože,

oklopa, lonaca i umjetničkih djela od metala. Bizantska novčanica, poznata kao «bezant», postala je prva pojedinačna valuta europske trgovine.

Srednji vijek

U 12. i 13. st., Venecija i Genova postale su vodeći svjetski trgovački centri. Godine 1271., Venecijanac Marko Polo isplovio je morem do Kine i pomogao uspostaviti trgovačke veze. Venecija je imala dobar zemljopisni položaj, što joj je pomoglo postati glavnim europskim trgovačkim centrom. Imala je izlaz na more, kojim su mirodije i svila stizale s Istoka. Ta roba se regatama brodova ponovno izvozila do luka u Španjolskoj, Engleskoj i Flandriji. Tijekom kasnog srednjeg vijeka, Brige je postao vodeći trgovački centar u sjevernoj Europi. Ostala roba je išla u druge zemlje, preko Alpa do Francuske i njemačkih gradova.

Moderno doba

Moderno doba započinje novim otkrićima. Velika putovanja španjolskih i portugalskih istraživača, kao što su Christopher Columbus (1492), Vasco de Gama (1498) i Ferdinand Magellan (1519), otvorila su nove trgovačke puteve prema Americi, Africi i Indiji. To je bio početak putovanja oceanima. Velika Britanija i druge zemlje sjeverne Europe osnovale su velike kompanije i svakoj je dan određeni dio svijeta za istraživanje i eksploatiranje. Nove kompanije su odlazile u daleke zemlje i donosile njihove proizvode, od kojih su neki bili poznati, a neki nepoznati: rajčica, krumpir, kakao, zeleni grašak i kukuruz. Nizozemci su do 17. st. dominirali svjetskom trgovinom s Francuzima i Englezima kao glavnim konkurentima. Sve tri nacije su otvorile tržište tropskih zemalja istočne i zapadne Indije, a uvezile su šećer, duhan, čaj i kavu u Europu.

Tijekom 19. st., industrijska revolucija je dovela do veće proizvodnje i modela svjetske trgovine koji postoji do danas.

Danas

Danas masovno oglašavanje uvjerava ljude raznih nacionalnosti da koriste iste proizvode. Milijuni ljudi širom svijeta piju ista gazirana pića, voze iste aute, nose istu odjeću i jedu iste hamburgere.

U prošlim stoljećima, trgovina je bila više lokalna i ukusi ljudi su varirali od jedne do druge zemlje. Uvoz je donosio raznolikost. Ironično je da su današnja velika međunarodna tržišta dovela svijet u stanje približno homogenih ukusa.

Kako je zemlja najvećih pivopija u Europi postala najnovije gospodarsko čudo?

Vjerojatno ste i vi, poštovani čitatelji, već nekoliko puta, kao i ja, vidjeli na TV-u i čitali neki članak u novinama o tzv. irskom gospodarskom čudu. Čuli ste vjerojatno tu i tamo priče i kako je irska ekonomija, pa tako i cijela zemlja procvatila, da se dignula iz «mrtvih» i da naši mladi mozgovi idu masovno na «privremeni» rad u Irsku. Da. Upravo tako. Irska bi sa svojom ekonomijom i svojim marljivim ljudima mogla biti najsvježiji pokazatelj kako su u gospodarskom svijetu čuda moguća.

I R S K A

Kako dići mrtvu ekonomiju na noge? Kako zaposliti veliki broj neuposlenih? Kako napuniti prazan državni proračun? Kako jedna mala zemlja na rubu Europe može biti tvorac velikog ekonomskog čuda u Europi? Nisu li to pitanja koja si naši političari i mediji, pa i običan radni narod, postavljaju već godinama svakodnevno?

Kad nam netko spomene Irce, na što nas to odmah asocira? Sigurno na irsko crno pivo, irski viski, irski jazz... To je bilo do nekoliko godina unatrag. Danas je glavna značajka Iraca njihova sposobnost za neočekivan gospodarski prevrat koja je natjerala već dosadno uspješne Japance, Nijemce, Amerikance da ozbiljno shvate konkurentnost irskog ekonomskog sustava. Ali zaista, kakve to veze Irca imaju s gospodarskim čudom? Zemlja u kojoj je još od prve polovice 19. stoljeća stopa iseljenika bila dvostruko, pa čak i više, veća od stope useljenika se doslovno rečeno «okrenula naglavačke».

Procjenjuje se da je Irska u 18. stoljeću imala oko 8 milijuna stanovnika, ali popis od 1961. godine pokazuje mizeran broj od 2,6 milijuna. Velika većina stanovnika se iselila u preokooceanske zemlje, osobito u SAD, gdje je irska etnička skupina jedna od dominantnih. Ali sredinom 90-ih godina, trend iseljenja se naglo mijenja. Podaci o iseljenju donose neočekivane rezultate. Tako 1996. godine, prvi put nakon 150 godina, stopa useljenja premašuje stopu iseljenja. Prošle godine se broj stanovnika u Irskoj popeo na oko 3,6 milijuna.

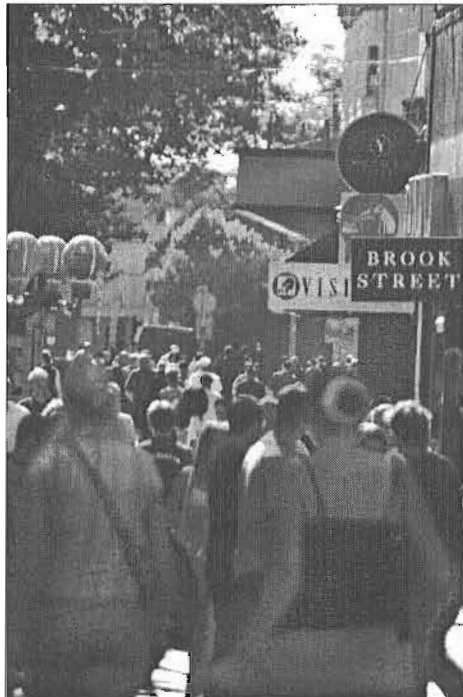
Na pitanje kako golema irska dijaspora nakon desetljeća iseljenja bilježi veliku stopu povratka, jedan je od irskih političara (ministar Cullen) rekao:

«Točno je da su milijuni Iraca rasuti diljem svijeta. Iz ove zemlje se desetljećima samo odlazilo. Iako irska dijaspora, kao i svaka dijaspora, gaji najplemenitije osjećaje prema rodnom kraju, kapital i investicije su nešto drugo. Mi smo jednostavno morali stvoriti pozitivno gospodarsko ozračje za strane investitore. Kad smo to uradili, činjenica da imamo veliku i snažnu dijasporu je isto uvelike pomogla. Sasvim je normalno da će jedan Irac radije živjeti u Irskoj nego negdje drugdje, naravno ako su mu uvjeti za život približno jednaki kao u nekoj razvijenoj zemlji».

Dakle, činjenica da se životni standard u Irskoj poboljšao bila je

katalizator irskom pučanstvu koje se željelo vratiti, a takvih je iz dana u dan sve više.

Vlada nikad nije vodila kampanju povratka oslanjajući se jedino na domoljubne motive. Sama činjenica da se u Irskoj dobro živi pokazala se najvažnijom. Dohodak «per capita» iznosi za nas nezamislivih 23,000 \$. Navedimo da je u BiH prosječna mjesečna plaća negdje oko 230 \$ (u Federaciji nešto malo iznad 250 \$, a u Republici Srpskoj nešto iznad 200 \$). Dakle, godišnji dohodak je negdje oko 2,500 \$ (približno). Nećemo dalje ništa komentirati ni prosuđivati. Sami prosudite. Napomenut ću također da 1987. godine Irska doživljava gospodarsko dno kada je godišnji dug bio oko 30-40% veći od GDP-a (godišnjeg bruto proizvoda). Tada irski političari, biznismeni, a i irska dijaspora shvaćaju da moraju nešto hitno poduzeti ako žele da Irska ne doživi potpuni gospodarski slom.

Uvedene su restriktivne mjere u sudskoj i izvršnoj vlasti, a korupcija je svedena na minimum. Stopa poreza na dobit je smanjena na oko 10%, što je privuklo mnoge strane investitore, a i dijasporu s ogromnim kapitalom. Dani su razni poticaji u obliku povoljnih kredita države prema poduzetnicima i sl. I nakon nekoliko godina irska ekonomija doživljava nagli preobražaj.

Mnoge strane korporacije sada imaju predstavništva u Dublinu, najvećem i glavnom irskom gradu, čija je periferija naglo dobila izgled prave trgovinske zone. Mnoge kompanije informatičkih hardver, a pogotovo softver proizvoda imaju sjedište u Irskoj. Irska je u zadnjem desetljeću među 5 najvećih izvoznika softver proizvoda u svijetu (ispred su Japana i Njemačke).

Zanimljivo je napomenuti da oko 85 % registriranih tvrtki u Irskoj broji između 4 i 8 uposlenih, negdje je oko 10 % tvrtki s između 8 i 30 uposlenih, dok je tek oko 5 % tvrtki s iznad 30 uposlenih. Dakle, pružani su razni

poticaju malom poduzetništvu, informatičkom inženjeringu tvrtki koje misle lokalno, a djeluju globalno. Svakako je i englesko govorno područje pridonijelo većoj zainteresiranosti stranih ulagača, pogotovo Amerikanaca. Ali najvažniji od svega je pozitivan odnos tadašnje Vlade i političara prema problemu koji je nastao. Oni su, i kada su bili u najvećem škripcu, i dalje vjerovali da se sve može okrenuti nabolje, da će se ljudi početi vraćati u Irsku, samo treba biti ustrajan i dosljedan u zacrtanim ciljevima.

Na kraju se moram malo osvrnuti unatrag i upitati i sebe i vas je li moguće nešto slično uraditi u našoj zemlji?

Pa naravno da je moguće, ali pod uvjetom da se korumpirani ljudi izbace iz svakog oblika državnog uređenja, da se tvornice ne daju u besćenje, da država istinski pomogne kreativnim i mladim ljudima i materijalno i obrazovno. Tek ćemo onda i mi misliti da je u našoj državi moguće jednako lijepo i ugodno živjeti kao i bilo gdje na svijetu. To je teško očekivati u bliskoj budućnosti, jer živimo u državi u kojoj su naše ideje, misli, djela, pa i svaki pokret ograničeni i pod oštrim okom nekog većeg, zapravo jačeg. Ali te misli su već za neku političku kolumnu (a bit će i njih). Bitno je pokušati promijeniti uvjerenje i početi vjerovati da može i mora biti bolje kod nas, pa tek onda kod ostalih. Tek će se tada osjetiti određeni napredak.

Ivan Petrović

W V / . S I S f O J

g u s i t a k s u r v e n i t e t a z a c r u g e

ur en n: i: uè j

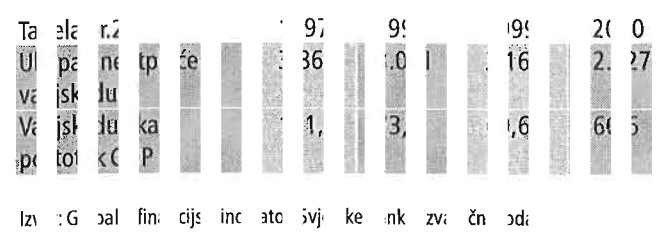
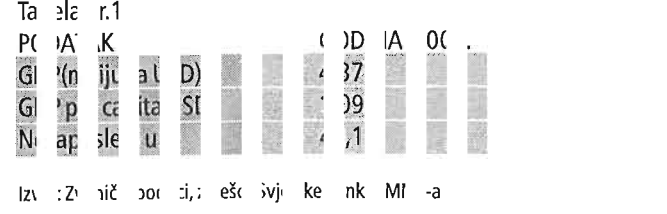
I da e 7 -it jor na X. ol éa rgr tir ul zila ne vre ro
 pii u: ev ée rec za žž os .lk alr mi sti ali mi gi ru
 en re ni: e on nis l ali s t ote k o oq nc
 er okr iji naj etl ze nlje te no raz: ov ere ja rai rv da
 ne ma: od h ga iza ja im ra cí a c u asr er pe od
 as pi ra .k: od on su vi iti ri ga ac živ nje na va
 es uk /n / i: ci al im , i ola on tin , zrl lic na s
 itt cij je ov a o ga la : u 30 ioc na uè oo st: r
 ei rž h i0 lrc US ,a ota: aš i « rai pr ite », io os
 /M / S et: a l nk .. te ni: i g s tin ins tu an n viš
 rij li, pr o no p st: u aj: cí kri éai « era m oç
 ac živ nja be ok ra to e io as lo o ih ro i p nu
 itv 'er n j og im na ja n ga e i Ar ent i k kn a šliš
 oc ek no sk kr a, uš i j: pr i s j: ni de e l a, as e
 av da u u ar i, a da as aj: lje mi ro.
 a a je i ns sl éaj nij m: da tv. lo : s ite ije las ov
 er je iov re fla: i bja lje u ta an toj La Re ibl ci
 var ko L er ior k i g v: e c taj or ola u eè na dr
 aj lni : (taj /M -a, i vj sk ba ke, j. od ih os od sk
 ila o or d bi Ar: nt a eb a ec ti ita on i t el
 300 00 kn), og: j p çu im na ei in zli a: eb , n re
 jo: titi ril m e de aè m ze im be at i è to vo or
 toj pr dsl vj u j dn oc na eè re erv vo e i s jet u
 var vn j od : vr e d in ke e e spost j eè
 ob nc ia nd S nn u va v an ta i s ve 20 ž. g ne
 ig dn ko m sti lev Yc < l ne i, i s ka nij o j žž i i:
 cri tv er i i av p ag nij ih el ka šije ka nij iz ve
 sp vc toj u di t: ns je ni in ad bje od ije .

Ar ei in ki lu aj rij ti tr at co
 ad isi o j hv tili un ije va re ret os vk ne rel b
 ore er io an ta da se ak ièi a z du nj ne a: ml
 na aè e g bi on nje og uv er eta: s var or m u, to
 ja is eè , p c o om pri i v: or a p no go m
 ok tni m Na dc ro: p u a ož e idl nu arg nti sk
 na da ul ek ko tra l, l rsk .a pri sv ga Hr ats aè du
 do že pr az ro d Dr rd. lSt štu e j ibl no edi kc luè
 oiv e jg sla je Pe ed va jsk g luè , a lrv tsl :
 kar kte sti na av. ija lac nih an av pc uz in , š sp da
 rec "i jè ar ih' d av h ajr r sta h nt ars ar éki
 na od im i r ini jla jai a. alj e z du enj Hr ats e, en
 ori jer m n kih st èn ka sl ilc bi je no ot aè an
 oo oji ih uè va ali e bo éa u ro i or je taj sk os
 raz oji gc oo irs a, e i ée r pr cu a: klj éal je a
 nji vvi t p ièi inj sta io sti

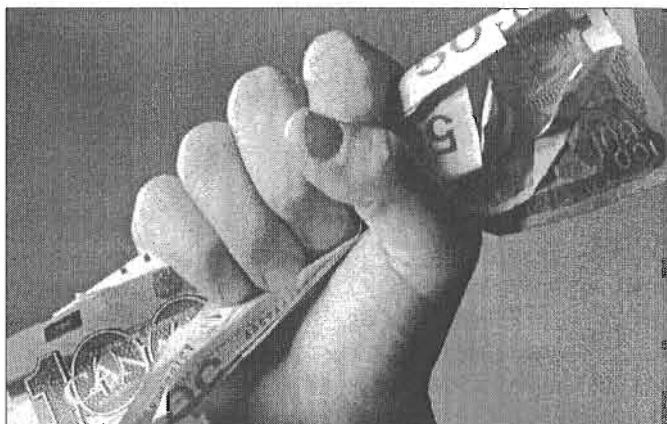
Bi - : id ži an e z sa l l on ie zii n
 "t r r n ar oi p m éi
 kc ov g: pe a j gl lai o s ja u i žif gd ni m gu :
 izr eri tr ut o: or ns o: inj pu err ta sti ih od tak

id io a c s r r aki ek ior ski cil va ma do igr tu pé
 tal nct c en (tj za sta je i i la u) ah alji uè i: tr poi
 ac ori Va itn j lb: a, ok e co om i st va ita vn
 eli al e i eg va 'al sta rlc na . N za vsl io: je na er
 8 % oè co 9 ih oc na a vj oj nil 40 ik d na
 zve na ila ca e r ga m uz on nu an let it ak gc in
 lol e lal o iov i i. or ast u eli j r er vi in pi ev
 ne ma: od ap m: i. (be i l
 ati ièl a ili: k e a j G p j r r pit u 00 . g di
 zn io 0è is g 1 39 jo ne štu je da o p: az tel
 ret tn j s nj u e l. re ov ga pr je uje e i je di siv
 kc on e i žif rec od ak 0% 3D a zel jji, o jka jje op
 lru ve o: s inj i f k: oni inj pr n: o s ta u iH Dv e c
 iot nci ln na eè o isr sti a H: su sc uv z i pa no
 zvl ée a ze m: va ite d gii r éi a ov ée e aš
 dr jif K i: oç ec a, oji se as la iop nj: aj st ni
 lo: cij na o j ia : p dv la e: ori kr . N sti ni ve ici
 av i s ve ca es ur ist a: ar ul ja z ig es uri ist
 iej uz an ti nu aš eg re enj a or ièi je na o i an
 :bc sl ve ec je ot ud i j b k l vol o i za vsl nil
 Ta sla .)
 ši s: tiè o i: ga štu bi rek lo iti en o og te ta
 var kc di ia, n: kr ie g: o 03 lrv U , è on ep no
 odi su na d ge tra zic sku ze nlji a s ok iro i
 jo: oc rsl sil ac p oril nc oši ne o i ve iit tr izi sk
 er ilja ot ara se ior ièr st a: du va e osti ne ed i c
 na na na av : " ap ala u ore itc ée i z d i j k e :
 ob éži pc aš. p bli va ja ag nc gl ifi ar j E
 a n: n že o éi a am ve iš sl d za už an
 ore sta lja dc ar os o" a j ln a gu ta su ere te " :
 lru e. ije ve p az i s atr ije cil ze dr i i u g , u di
 otk va éi eg ier e rik rer l rb " lik " jra a tot
 'm ih

a n: n že o éi a am ve iš sl d za už an
 ore sta lja dc ar os o" a j ln a gu ta su ere te " :
 lru e. ije ve p az i s atr ije cil ze dr i i u g , u di
 otk va éi eg ier e rik rer l rb " lik " jra a tot
 'm ih

Ako ste mislili da je kartično poslovanje neka novotarija smišljena od strane informatičkih genija u posljednjih 20-ak godina, jako se varate.

Kartično poslovanje datira još iz 1914. godine, a u obliku kakav je nama danas poznat javlja se 50-ih godina, kada je u Kaliforniji lansiran kartični program pod nazivom BankAmericard iz kojeg je kasnije izrasla, danas tako poznata, VISA kartica.

Povijest **kartičnog** poslovanja

Prvu karticu namijenjenu samo probranoj eliti izdao je Western Union, a bila je napravljena od metala, te je tako nastao pojam «metalni novac». Popularizaciji kreditnih kartica doprinijele su razne uslužne, trgovačke i druge tvrtke, naftne kompanije... koje su ih izdavale probranim kupcima, a mogle su se koristiti samo za plaćanje u tvrtkama koje su ih i izdale. Nakon II. svjetskog rata, tijekom kojeg su bile zabranjene, kartice postaju dostupne široj javnosti, a u kartično poslovanje uključuju se i banke uvodeći davanje kamata na novac kojim se raspolaže putem kartica. U početku su banke izdavale kartice samo lokalnom stanovništvu, dok 1951. god. Franklin National Bank iz New Yorka nije izdala «Charge It» karticu koja je omogućavala kupcima da robu kupljenu u prodavaonici plate karticom, a banka bi poslije s njihovog računa novac prebacila na račun prodavaonice.

Ovakve kartice su postigle veliku popularnost, te je nekoliko godina poslije Diner's Club izdao svoju «Charge It» karticu koja je omogućavala kupnju u raznim trgovinama i sl., a obično je izdavana poslovnim ljudima za plaćanje putnih troškova, troškova zabavne industrije... Termin za pokriće troškova bio je do 60 dana.

Prvu «revolving-credit» karticu, BankAmericard, izdala je Bank of America, a bila je to prva kartica koja poput današnjih omogućuje različite opcije plaćanja. Do kraja 60-ih većina banaka bila je uključena u svojevrsnu mrežu banaka koje su licencom otkupile pravo izdavanja BankAmericard kartica, što je izazvalo njihov procvat u SAD-u.

Zahvaljujući uvođenju elektroničkog poslovanja tijekom 70-ih godina, banke dobivaju pravo procesiranja kartica 24 sata na dan, što je omogućilo vršenje transakcija u bilo koje doba dana. Ova novina je bila poticaj za širenje kartičnog poslovanja diljem svijeta, ali je problem bio u imenu BankAmericard, što je rezultiralo promjenom imena u VISA, a javlja se i prvi jači konkurent - Master

Card.

Ranih 80-ih godina rođen je ATM (Automatic Teller Machine), sustav koji je imateljima kreditnih kartica omogućavao podizanje gotovine na bankomatima širom svijeta, i to u različitim valutama. Od svog nastanka VISA je bila vodeća u području kartičnog poslovanja, a do danas je izdala preko milijardu kartica, i na nju otpada preko 50 % svjetskih transakcija, a također okuplja i preko 40,000 banaka, uglavnom ekskluzivnih članica.

Danas postoji pet lidera u ovom području, a to su: Visa International, Master Card, American Express, Discover i Diner's Club.

Na tržištu su prisutni sljedeći tipovi kartica:

- Kreditna kartica
- Debitna kartica
- Gotovinska kartica
- Charge kartica
- PrePaid kartica

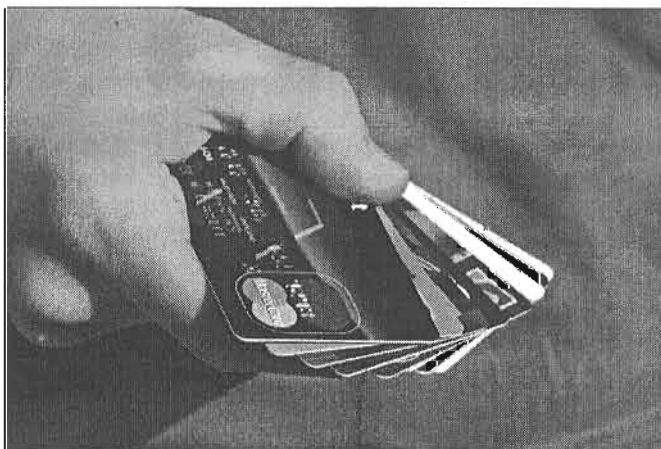
O popularnosti kreditnih kartica dovoljno govori podatak da se na ovaj način vrši oko 90% transakcija u e-trgovini. Danas je VISA kartica prisutna diljem svijeta, a radi lakšeg poslovanja svijet je podijeljen na šest regija, a to su:

- Azija i Pacifik
- CEMEA (centralna i istočna Europa, Srednji istok i Afrika)
- Europska unija
- Latinska Amerika i Karibi
- SAD

BiH se nalazi u CEMEA-i koja ima sjedište u Londonu, a unutar nje su još tri regionalna ureda: Varšava u Poljskoj, Dubai u UAE i Johannesburg u Južnoafričkoj Republici.

Mislim da nije nužno ni napominjati da je u BiH kartično poslovanje još uvijek u povojima (kao i mnoge druge stvari), ali nadajmo se da će i to što prije doći na red. Na kraju vas sve pozivam da što prije otvorite tekući račun u banci, da popravimo statistiku. Naravno uz uvjet da tamo imate što i staviti.

Hrvoje Jozinović

Brainstorming:

Kreativnost na djelu

Brainstorming je metoda za pronalaženje kreativnih rješenja za određene probleme. Osnova ove metode je stvaranje ideja u grupnoj situaciji.

Grupa ne smije biti prevelika i najčešće ima do sedam pojedinaca. Voditelj (lider) unutar grupe definira misao vodilju i jasno je iskazuje na ploči. Njegova uloga je i usmjeravanje tijekom sastanka. Misao vodilja je određeni jasno definirani problem. Ostali članovi grupe trebaju imati barem osnovna saznanja o danom problemu, a poželjno je u grupi imati i pojedince koji su ranije iskazivali svoju kreativnost, a uopće nisu upoznati s problemom. Sastanak se odvija u ugodnom ambijentu, a sudionici su ležerno odjeveni i potpuno opušteni. Nakon što voditelj definira problem, sudionici sastanka predlažu ideje za rješenje problema. Sudionici sastanka se u stvari igraju igre asocijacija. Šašave, lude ideje jako su dobrodošle, dok negativno razmišljanje nije dobrodošlo. Ideje se izgovaraju, pa čak i ako ne zvuče najbolje bez prekidanja iz vanjskog svijeta (mobiteli, na primjer). Voditelj treba doprinijeti kreiranju toka ideja, no u tome svakako ne mora biti vodeći. Naprotiv, za uspješan brainstorming nisu poželjni

sudionici koji ostalima ne dopuštaju dovoljnu slobodu izraza i dovoljno vremena za iznošenje ideja. Sve ideje su jednako vrijedne u procesu brainstorminga. Prava vrijednost ideja kao rješenja za problem određuje se kasnije. Dobro izvedeni brainstorminzi su zabavni i dinamični. Sudionici se trude nadovezati se na iznesene ideje, što često zna rezultirati neobičnim i iznenađnim preokretima. Nakon 25 minuta obično završava prvi dio sastanka i slijedi kratka stanka.

U stanci voditelj zajedno s dva suradnika vrši pregled stvorenih ideja i odbacuje one koje ne zadovoljavaju kriterije, a dodatno obogaćuje one dobre. Nakon toga se ide ponovno na iznalaženje novih ideja slično kao na početku sastanka. Na koncu sastanka vrši se sumiranje ideja i odabir najboljih. Tako izabrane ideje bile bi samo mrtvo slovo na papiru ako se ne bi pravovremeno realizirale. Od iznimnog je značaja u što kraćem vremenu podijeliti pojedincima zadatke u svrhu realizacije ideja u praksi.

Uz brainstorming postoje brojne inačice ove metode. Jedna od njih je brainwriting. To je pisani oblik brainstorminga pri kojem članovi grupe na svom listu papira za

određenu temu napišu ideju, papir dodaju susjedu slijeva, a od desnog susjeda dobiju njegov popis i na njemu dopisuju novu ideju. Čitanje ideja služi kao psihološki "okidač"

Kako je nastao naziv lista «SEF»?

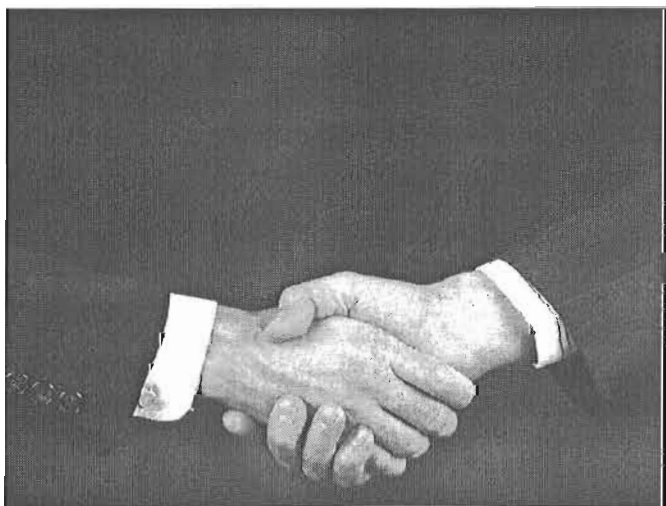
Doista je zanimljivo da je i naziv našeg lista nastao metodom brainstorminga. Poznata je činjenica da je svaki početak težak, tako da je skupina entuzijasta, osnivača ovoga lista, imala dosta problema i u odabiru samog naziva. Na jednom od prvih sastanaka uredništva došli smo na ideju da organiziramo brainstorming sastanak. Mora se priznati da to i nije bio čisti brainstorming, a ideje koje su se tu iznosile bile su toliko «šašave» da su pojedinci padali sa stolica, a drugi se hvatali za stomak od smijeha. Kvalitetu konačnog rješenja ostavljamo čitateljima na sud.

Ideje pokreću svijet, imate li ekipu, imate ideju?!

Josip Pušić
pusa@net.hr

Osnivanje društva s ograničenom odgovornošću

Nadaleko je poznata činjenica da je privatno poduzetništvo temelj tržišne ekonomije. Gospodarska društva (tako Zakon o gospodarskim društvima F BiH, verzija na hrvatskom jeziku, naziva trgovačka društva) upravo čine glavninu, može se reći sadržaj toga privatnog poduzetništva. Obrtništvo i pored izuzetnog značaja po svojoj stvarnoj ulozi ne može se mjeriti sa značajem gospodarskih društava. Unutar gospodarskih društava razlikujemo dvije osnovne skupine društava: društva osoba i društva kapitala. Između društava osoba postoje društva s neograničenom solidarnom odgovornošću i komanditna društva, dok unutar društava kapitala postoje dionička društva (d.d.) i društva s ograničenom odgovornošću (d.o.o.). Glavna razlika između društava osoba i društava kapitala je u tome što kod društava osoba njihovi vlasnici i osnivači odgovaraju cjelokupnom svojom imovinom (osim komanditara u komanditnim društvima), dok kod društava kapitala njihovi vlasnici odgovaraju za obveze društva samo do visine unesenog kapitala u društvo.

Od društava kapitala daleko su najbrojnija društva s ograničenom odgovornošću, koja su ukupno i najbrojnija gospodarska društva u F BiH i na njih se odnosi preko 90 % svih društava. Znači ta društva ujedno su i glavni nositelji privatnog poduzetništva na našim prostorima. Njihovo osnivanje i registracija najjednostavniji su i najbrži od svih društava, pa ukoliko se čitatelj ovoga članka ili netko njemu poznat ili nepoznat odluči na taj korak, evo što slijedi:

Prvi korak je donošenje akta kojim se osniva to društvo. Ako postoji jedan osnivač, onda on donosi odluku o osnivanju, a dva ili više suosnivača zaključuju ugovor o osnivanju. Odluka ili ugovor mora biti takvog oblika i sadržavati sve elemente da bi se društvo moglo osnovati. To su prije svega: tvrtka i sjedište društva, djelatnost, temeljni kapital, osobe ovlaštene za zastupanje u unutarnjem i vanjskotrgovinskom prometu, tijela upravljanja društva, a često i druge odredbe da bi društvo moglo započeti s radom. Tvrtka društva ne može biti ista ili slična bilo kojoj tvrtki koja je ranije registrirana. Djelatnost je propisana Standardnom klasifikacijom djelatnosti tako da svaka djelatnost ima svoju šifru. Odaberu se djelatnosti s pripadajućim šiframa koje se žele registrirati. Društvo ne može imati temeljni kapital manji od zakonom propisanog. Tako npr. d.o.o. mora imati temeljni kapital u novcu od najmanje 2.000,00 KM ako se radi o jednom osnivaču, a ako su dva ili više osnivača, onda najmanje 10.000,00 KM, s tim da svaki pojedini osnivač mora imati osnivački udjel od najmanje 2.000,00 KM u novcu. Od tijela upravljanja društvo mora imati skupštinu koju čine osnivači, upravu koju čini ravnatelj i može imati jednog ili više izvršnih ravnatelja. D.o.o. može imati nadzorni odbor u slučaju da ima temeljni kapital veći od milijun maraka i dva ili više osnivača i ako ima više od deset osnivača bez obzira na temeljni kapital.

Nakon donošenja odluke ili zaključenja ugovora o osnivanju, sljedeći korak je donošenje statuta društva koji mora sadržavati sve što i ugovor, osim imena članova tijela upravljanja jer je statut opći pravni akt i kao takav ne može sadržavati te elemente.

Novoimenovani ravnatelj zatim popunjava propisane obrasce prijave te ih, a nakon što je izvršena ovjera svega potrebnog kod nadležne općinske službe za ovjeru, predaje Županijskom sudu koji je mjesno nadležan za sjedište društva. Taj sud nakon završenog postupka donosi Rješenje o upisu u sudski registar i oglas o tome objavljuje u službenom glasniku Županije ili Federacije i time je postupak kod suda završen.

Sljedeći korak je upis u imenik Zavoda za statistiku, u kojemu treba između svih registriranih djelatnosti odabrati jednu kao glavnu djelatnost. Tada slijedi upis u imenik poreznih obveznika i obvezno otvaranje žiro računa društva kod neke od banaka na području F BiH. Ukoliko društvo želi vršiti vanjskotrgovinski promet, uvoz i izvoz obvezno se moraju registrirati kod Carinske uprave F BiH koja će društvo upisati u imenik carinskih obveznika i izdati mu odgovarajuću ispravu o tome.

Tako kompliciran postupak teško bi mogao učiniti sam osnivač, te mu je često potrebna pomoć stručne osobe, odvjetnika, koji će to provesti za njega. Taj proces jest kompliciran i djeluje na prvi pogled birokratski i zastrašujuće. Također su potrebne brojne potvrde, uvjerenja i druge isprave koje se moraju priložiti uz zahtjev. Sam postupak ranije je bio jednostavniji i lakše provodljiv, a sadašnji je nastao kao posljedica činjenice da su mnogi zlorabili lako osnovana gospodarska društva za prijevaru drugih i države.

Sve ovo naprijed rečeno, a nije sve rečeno, od sudskih pristojbi i usluga odvjetnika do raznih potvrda i uvjerenja prilično košta, a koliko, neću vam reći da se ne biste obeshabrali na početku karijere privatnih poduzetnika, jer neće proći puno vremena, a vi ćete uzeti ovo gospodarstvo u svoje ruke. Do tada budite hrabri.

dipl.iur.Oliver Papac

VISUAL BASIC .NET

Visual Basic .NET je jedan od četiri .NET jezika koja Microsoft nudi za izgradnju najnovijih komponenata, aplikacija i usluga. To je najnovija verzija jezika, a pojavila se poslije Visual Basica 6 i predstavlja najveći generacijski skok koji je jedan jezik u svojoj povijesti napravio. Sada je Visual Basic .NET istinski objektno orijentiran jezik! S najnovijom verzijom programeri mogu graditi sve - od ASP.NET aplikacija do XML Web servisa. Poput ostalih .NET jezika, i Visual Basic .NET se drastično promijenio u odnosu na svoje pretke, a na raspolaganju vam je i mnoštvo novih mogućnosti koje ćete svakako željeti koristiti prilikom programiranja.

Koji vam softver treba?

Za rad s Visual Basic .NET-om potreban vam je .NET Framework i Visual Studio .NET. Visual Studio .NET je razvojno okruženje koje ćete koristiti za gradnju svih vaših

aplikacija. Međutim, imajte u vidu da možete koristiti i Notepad, a zatim pomoću prevodioca koda koji se isporučuje uz Framework prevesti kod s komandne linije. Za takav način rada nije vam potreban Visual Basic .NET.

Što je .NET?

Dosada sam pročitao mnoštvo članaka, knjiga, raznoraznih informatičkih časopisa, te prisustvovao raznim diskusijama na temu što .NET zaista znači. Ovisno o tome s kim razgovarate, odgovor uvijek može biti drugačiji. U stvarnosti, odgovor je veoma jednostavan: .NET je Microsoftova platforma za gradnju XML Web usluga.

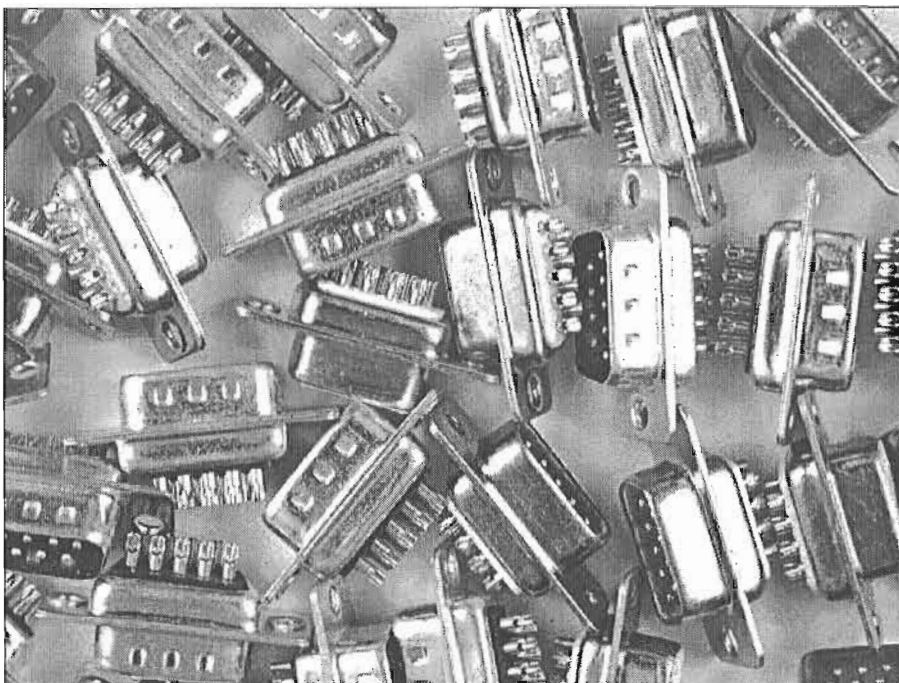
Naravno, važnije od toga je ono što .NET može osigurati. Bez obzira na ovu ili onu definiciju .NET-a, krajnji cilj je osiguravanje platforme za razvoj i distribuciju Web usluga na jednostavan, siguran i standardiziran način. To, međutim, ne znači da .NET služi za pisanje programskog koda isključivo za Web usluge. .NET vam nudi tehnološka dostignuća koja daleko nadmašuju potrebe koje nameću pravljenje i upotreba Web usluga.

.NET Framework?

.NET Framework je temelj .NET-a. On osigurava usluge potrebne za razvoj i distribuciju u labavo povezanom Internet okruženju. Dvije glavne komponente koje čine Framework su Common Language Runtime (CLR zajednička izvršna komponenta za sve jezike) i Base Class Libraries (BCL biblioteke osnovnih klasa).

Komponenta Common Language Runtime CLR je osnova Frameworka i osigurava sljedeće: sigurno okruženje, jednostavan postupak razvoja, podršku za više programskih jezika, pojednostavljeno upravljanje i distribuciju.

Komponenta Base Class Libraries je drugi dio Frameworka. .NET Framework sadrži

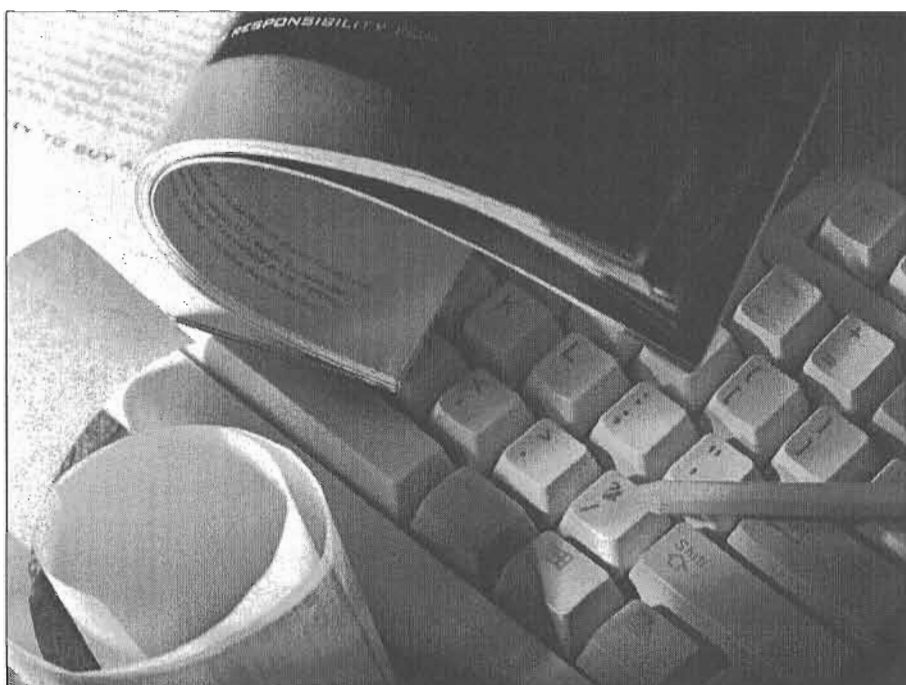

skup hijerarhijskih objekata podijeljenih po funkcionalnosti koji se zovu biblioteke osnovnih klasa. Te klase osiguravaju skup javnih, objektno orijentiranih interfejsa kojima se može pristupiti iz svakog .NET jezika.

Visual Studio .NET?

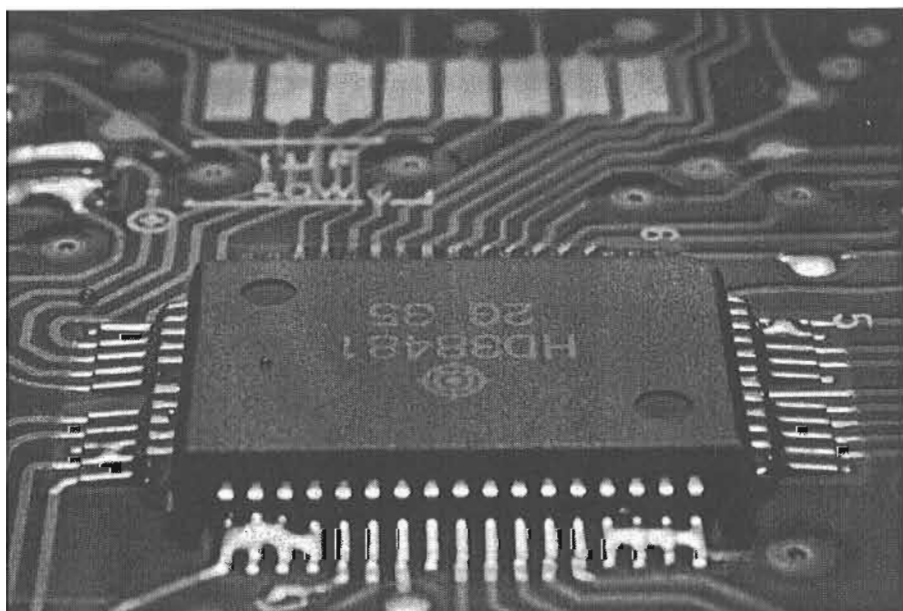
Visual Studio .NET je najzanimljiviji dio koji omogućava razvijanje aplikacija. Alatke koje su vam dostupne u VS .NET-u omogućavaju brzo i lako razvijanje složenih distribuiranih aplikacija. Danas postoji otprilike 18 jezika koje Framework podržava, od onih starih, dobro nam znanih PASCAL-a i COBOL-a, pa sve do JavaScripta. U paketu s VS .NET-om, Microsoft isporučuje prevodioce za JScript .NET, Visual Basic .NET, C# Managed C ++. Svi ovi jezici su podržani u VS .NET okruženju i za svaki od njih postoji odgovarajući prevodilac koji se pokreće s komandne linije.

Kao što vidite, .NET može ponuditi mnogo toga, ne samo iz perspektive Frameworka, nego i u oblasti razvojnih alata. Korištenjem prednosti koje nudi

Common Language Runtime imate mogućnost pisati aplikacije koje su potpuno objektno orijentirane i koje mogu interaktivno raditi s bilo kojom drugom .NET aplikacijom, napisanom na bilo kojem od 18 .NET programskih jezika.

.NET predstavlja pravu revoluciju u načinu na koji VB projektanti mogu pisati kod, ne samo u maniru "ovo je nova generacija", već i brže nego ranije zbog robusnog skupa alata koji je Microsoft napravio. Mislim da su pred nama uzbudljive promjene...

Hardverski zahtjevi?

- Procesor Intel Pentium; 1000 MHz ili ekvivalentan
- Microsoft Windows 2000, Windows NT 4.0 ili Windows XP Professional
- 512 MB RAM memorije
- 3 GB slobodnog prostora na disku
- Rezolucija 1024 768
- CD-ROM čitač

Mobiteli su danas postali sveprisutni, kako u svijetu, tako i kod nas, pa se može slobodno reći da Hrvati vole koristiti svoje mobilne telefone. Danas ih imaju gotovo svi: od djece do umirovljenika. To počinje predstavljati i problem.

Korištenje mobitela je izazvalo određene sociološke promjene u društvu. Mogu se primijetiti velike razlike u ponašanju ljudi danas i prije nekoliko godina. Život je postao dinamičniji, ljudi sve bolje koriste svoje slobodno vrijeme zahvaljujući mobitelu. Međutim, ne treba zaboraviti važnost mobitela u poslovnom svijetu. Danas je svako poslovanje nezamislivo bez mobilnih telefona. Poslovni ljudi su zahvaljujući mobitelima stalno dostupni, pa je tako velik broj njih produljio svoje radno vrijeme.

Kako izabrati pravi **mobitel**?

Ljudi više i ne pokušavaju paziti na to gdje i kada zovu, pa je osnovno pravilo to da je osoba dostupna ako joj je mobitel uključen. Stoga se često događa da telefoni zvone svugdje i u svako doba: na predavanjima, u kazalištu, kinima, restoranima, pa čak i u crkvama, čemu smo vjerojatno i sami bili svjedoci.

Mobiteli svakim danom postaju sve složeniji. Od «ciglastih» mobilnih telefona razvili su se u uređaje s velikim mogućnostima. Tako danas mobiteli postaju bliski računalima, zamjenjuju adresare, budilice, imaju ugrađene fotoaparate, snimaju fotografije i tko zna što sve još mogu i gdje je tome kraj. Kada se sve to uzme u obzir, postavlja se pitanje što je od toga nama potrebno? Naravno, sve to lijepo zvuči, šetati prirodom, razgovarati, slati poruke, pa čak i snimiti pokoji kadar i poslati ga, ali koliko sve to zapravo iziskuje novca? Kako izabrati mobitel koji nije skup, ali koji posjeduje neke karakteristike koje su nam potrebne?

Ponuda mobilnih telefona na tržištu je velika, pa ako se upustite u potragu za mobilnim telefonom, morat ćete promotriti stotinu i više modela koje nam u svakom trenutku tržište nudi. Većina proizvođača godišnje «izbacuje» modele na tržište, a najveći broj modela pojavljuje se na tržištu prije ljeta i na jesen. Bitno je istaknuti da će većina u ovoj našoj stvarnosti pri kupnji mobitela prvo

pregledati cijenu, a mnogi će se voditi onom «daj što daš». Ovo se posebno odnosi na nas studente, od kojih je veći broj u financijskoj krizi i teško «spajaju kraj s krajem», ali ima i onih koji imaju mogućnost ne samo da često kupuju nove mobitele, nego čak gledaju stoji li im uz odjeću. Uzimajući u obzir sve ovo, slijedi mali vodič za kupovinu mobitela, točnije deset točaka u kojima su objašnjene glavne karakteristike na koje se mora obratiti pozornost pri kupnji mobitela, dapače, samo ako ste u mogućnosti da možete birati. Računa se da korisnici danas mijenjaju mobitel svake dvije godine, a nakon dvije godine ih očekuju neke nove mogućnosti u njihovom novom uređaju, s kojima se susreću prvi put. Zato i iskusnijim korisnicima pokoji savjet neće biti na odmet, ako ništa u edukativnom smislu.

1. FREKVENCIJE - GSM sustav realiziran je na tri frekvencijska spektra: 900 i 1,800 MHz (u Europi), te 1,900 MHz (u SAD-u). Danas su svi telefoni dual band, tj. funkcioniraju na 900 i 1,800 MHz, pa ih možete koristiti kako u BiH tako i u Europi.

2. BATERIJE - nikal-metal-hibridne baterije (NiMH) «najstarija» su tehnologija u primjeni i mana im je što brzo gube kapacitet. Danas su najčešće litij-ionske baterije (Li-Ion) koje se brzo pune i dobrog su kapaciteta. Litij-polimerske baterije (Li-Poly) su najbolje jer nude najveći kapacitet.

3. EKRANI - prevladavaju monokromatski (jednobojni) ekrani, čija se razlučivost izražava u broju točkica (piksela). Ali danas se sve više koriste ekrani u boji. Kod njih je osim razlučivosti najvažniji podatak broj boja, pa imamo ekrane od 265 do preko 20,000 boja.

4. PORUKE - dužina jedne SMS poruke je 160 znakova. Zatim postoje EMS poruke koje omogućuju slanje sličica i melodija. Postoji i MMS sustav koji omogućuje slanje poruka u kojima se nalaze slike u boji, polifone melodije zvona, tekst i drugi efekti (operateri u BiH nam to još ne omogućuju, nadamo se uskoro).

5. MEMORIJA - postoje mobiteli koji mogu koristiti samo memoriju na SIM kartici za telefonski imenik. No, danas većina mobitela ima vlastitu memoriju koja omogućava pohranjivanje i do 500 ili 1,000 telefonskih brojeva.

6. KALENDAR - većina mobitela danas posjeduje alarm, kalendar i kalkulator, što nam može biti od velike koristi. Bez ovoga je mobitel uvelike osiromašen.

7. MELODIJE ZVONA - danas uglavnom svi mobiteli posjeduju mogućnost skladanja vlastitih melodija. Ali ove melodije zvuče «piskutavo» u odnosu na polifone (višeglasne) melodije koje posjeduju noviji modeli.

8. IGRE I PROGRAMI - osim standardnih igara i programa koje dobijete u mobitelu, danas postoji mogućnost downloada aplikacija i igara pisanih u programskom jeziku JAVA. Igre ponekad dobro dođu za «ubijanje vremena».

9. KOMUNIKACIJA - većina mobitela se može povezati s drugim uređajima mobitelima i računalima, što omogućava razmjenu informacija iz kalendara ili imenika, melodija zvona i sličica.

10. PODATKOVNA VEZA - ako se namjeravate mobitelom spajati na Internet, trebali biste pribaviti GPRS (General Packet Radio Service) model. GPRS omogućava brzi prijenos uz naplaćivanje samo količine prenesenih podataka. Za očekivati je da će i operateri u BiH omogućiti pristup Internetu preko mobilnih telefona.

Ovo su samo neke od karakteristika mobitela, a što su stručnjaci novo izumili, pokazat će vrijeme, i to uskoro!

Damir Kaleb

Mostarsko Sveučilište ima oko 10,000 studenata. To je 10,000 glava, 20,000 ruka, 20,000 noga, 20,000 bubrega, 100,000 ručnih i nožnih prstiju...; mogli bismo ovako nastaviti dalje i brojati unedogled. Međutim, skratimo priču: ako je od tih 10,000 studenata hipotetski 50% muškaraca, a isto toliko ljepših polovica, trebalo bi logično ispasti da je na Sveučilištu 5,000 muda, odnosno svako mudo ima dva testisa, pa je to sve zajedno 10,000 testisa. Ali nije tako!!! Paradoks, ali istina. Mostarski studenti ne da nemaju 5,000, nego daleko manje od toga. Nemaju muda izboriti se ni za jedno studentsko pravo. Nemaju muda jače podići svoj glas, nego i dalje k'o bečki dječaci pjevuše kako maestro dirigent iliti profesor, mrdne palicom.

Vratimo se na račun: ako je 50% studentica, trebalo bi biti 5,000 vagina na Sveučilištu. Ali nije!!! Čudesne li matematike! Toliko logike, a toliko paradoksa! Na Sveučilištu imamo oko 9,900 vagina ili procentualno 99%. Značajna je razlika kojom smo dokazali da na Sveučilištu ne vrijede matematičke zakonitosti, kao uostalom ni one pravne ili moralne. Izrazita većina vagina-studenata (ili pi...ca, kako bi rekli u žargonu) gleda samo kako se riješiti ispita (čitaj: skinuti ga s penisa) i što prije jurnuti na kavu na Staro. Nema se više želje za studiranjem. A kako bi i bilo kad na nekim fakultetima znanje nije baš glavni uvjet prolaska na ispitu. Na istim postoje i «svijetli» primjeri (profesora) koji studente uče pravom hercegovačkom i balkanskom životu. Pa tako na nekim fakultetima **morate** kupiti knjigu iz jednog predmeta kako biste naučili da određena osoba može manipulirati grupom (čitaj: studentima). To je prava praktična nastava u kojoj naučite kako ćeš se i sam ponašati kad budeš akademski građanin. Na Pedagogiji nastoje animirati studente u stilu one latinske panem et circenses (kruha i igara), samo što su studenti gladijatori. Primjerice, ispiti na pojedinim odsjecima su poput igre u kojoj Cezar pomiluje one njemu sklone ili pak one koje je izvukao nasumice među desetinama prijavljenih na ispit.

Nemaju studenti muda usprotiviti se samovladi nekih profesora. Govore kako su i generacije prije njih izdržale četiri godine, pa će i oni. Ne da nemaju muda, nego nemaju ni pameti da vide kako su upravo te četiri godine možda najljepše godine njihova života, a oni ne žele ništa poduzeti. Radi nekog nazoviprofesora odriču se najljepšeg doba svog života.

Postoje oni malobrojni altruisti koji čine oko 0,5% studenata. Borili bi se za prava, ali nemaju podršku vagina, pa na kraju i njih

Imaju li mostarski studenti m . . a?!

kastriraju uvjetujući im prolaz na ispitu. Drugih 0,5% studenata ima muda ali ih koriste u vlastite svrhe.

Nakon Pravnog i Pedagoškog, pogledajmo primjere i s fakulteta domaćina (bit ću blag jer ne želim ugroziti gu... urednika SEFa). Tolika zbrka oko Bolonjske deklaracije, a na Ekonomiji austrougarski čučavci u WC-u bez papira, a tekući sapun je utopija o kojoj se može samo sanjati.

Ima još mnogo stvari kojima se krše studentska prava u koja se toliko zaklinju oni koji ovo sveučilište žele povesti u europsko visoko obrazovanje. Na mnogim fakultetima je na snazi ona starim profesorima draga izreka: «Student zna najviše za 3, profesor za 4, a Bog za 5»; pa je tako nemoguće dobiti neku veću ocjenu. Studenti se ne bune. Bitno je proći ispit i što prije potisnuti sjećanje na

taj trenutak. Velikom dijelu studenata nije ni stalo do toga da nešto od naučenog ponesu u život. Kako se može onda od njih očekivati da budu ponosni studenti koji će nešto poduzeti?

Nemaju mostarski studenti muda, to je sad bar jasno. Mnogi će reći kako bi se samo budala borila protiv vjetrenjača i kako se nepravda toliko ukorijenila da je nemoguće glavom kroza zid. Nemojte pak misliti da je sve tako crno. Postoje u Mostaru neki odsjeci ili pak čitavi fakulteti na kojima se pravda poštuje, na kojima je student pravi kolega profesora i na kojima ne postoji niti jedna gore navedena sramotna stvar. Neću navesti koji su to jer bi bilo veličanje istih, što nije cilj ovog članka. Stoga znam da je ipak moguće promijeniti neke stvari, da je moguće učiniti vaše četiri godine studiranja uistinu ugodnijim nego što su to sada.

Evo nekoliko stvari koje možete za početak učiniti:

Ne bojte se vršiti pritisak na profesore! Ako to činite argumentirano, oni će vas samo još više cijeniti! Nemojte se za nešto boriti sami, nego se organizirajte i jedinstveno nastupite! Nemojte nakon prvog neuspjeha podviti glavu, nego nastavite dosađivati! Izaberite prave predstavnike koji imaju muda pokrenuti neke stvari, a ne ulizice! Uvijek budite jedinstveni bilo u argumentima, bilo u peticijama, bilo pri prosvjedima!

Nadam se da će ovaj članak potaknuti većinu vas da stanete pred ogledalo, skinete gaće i vidite da među nogama imate ipak nešto. Pogledajte zatim 70 cm uviše i vidjet ćete da imate vlastitu glavu na ramenima kojom znate misliti i kojom se znate argumentirano izboriti. Pogledajte zatim svoje ruke kojima ćete počesati ono između nogu i krenuti na posao u ostvarenje svojih studentskih prava.

Dalibor Arapović
Medicinski fakultet

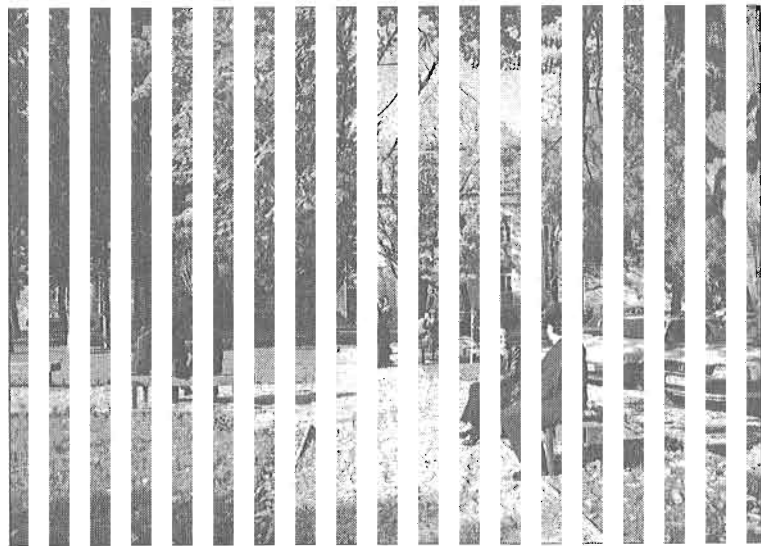

Ra go ro si st de ti ta ta m S M i o pi te lii b r r n bi ar in i

Kluc e ide ove j Dorn?

vji oc na nc ur h: i va ja ne jst i su ot i
eli h ore kro a as lih na to ne' i dl a
lpi vn g' eć S M- i pi ih ar n esa
st vac o ro j e m cij na tar rit i oje a
ak za stu en s na , i ko za ve an e, li
ta ek ris ke uc nt e i en ko st raj lni ti
vili aj še og že ti ou uk na S o izi m a
eš s nj u or i, ral p go ar u et i
ref om lje ou ar ije os ro ro st de sk n
lže uc b e i dc na li i čij ro us dc ek e
lo ea ije .tu en a oja se ro a lo ak i
re vic ti. fe itii n ko tu as sv of ab a

ar t. ra iit ku et
itu cij u! M je pr ek r r es i k a
ois ite ca liju ilu op ev le el ev ti
je c, n ne za ije ad a. de et n
je cu ro di je er ai tal m toju
od a su aticije e orc a l o ije a
ar va a j ve an tal d sti er ojt
su nc li ti dc olj , p gc o vjer e
ve na ob s z r k i n j če de t l n c a
a f an ko v in sti er ta ije ro a
ko sti Tr nu o, si ac k iko ol o
rih atl a, li l na vi u ek no a ti
olj
i .o: fi. nc ska sit i ci pi ut i ju u
jel d av a s. no a i el liš ta o
a t nij pr ile ko bi en ga ta o k o
ješ i. l sli d nis n. vnc nfc ni n
n in fi n c an S u i št i i to e
ak cij a s ar ni ior a, s s ga e h
eli nik ga os mo sti ti o ivc

od ka de es na 1 11 .00 t. joi ne k a
ore sta lja ita pi ok t u bi nj ia eza im a
šCl . i ko er hr uru č je ca la u n e
tup ni p fel is in va sv ju ibi zu No a
od ka ore sta lja na i i bi e uti S vl- i
stu en a, eg vih ta ira
štu en sa oji a s io zg vai lic go ara su a
ilje eć dv oit vja

ak i j va kc nei ar a 'of cla ti nu a
rbi in i oc ike U av og vij ča SC -a u
ak er kc 20 t./ 10. gc ini
co pi vai ar .oc ov mi za štu na cij u
siti cij na šve čil tu M sta i i S i de sk n
cer u:

aš š. tr ar. i f. ul t
tu nt an če rte joi ne žin SC I.
vji s nc an u urc kl č ri od e
ist se ok ljš i, ti n ito kor re o
oc ze p vo or to a. fe itii e
oc ne ni m p tp al u ov re o
ar va u St lei sk n c m i k i s o
rir ara ist i a ivj e oju n n
an će Jp va do a. t ne e nc o
rič o, sa as os ib n fmi ni ve e
dv a ek .o i j n i ti. Prc lei ju i
ea ivi ist tu en a i f joi xi ab o
or liti
to e fe na cij: e tua ije ve na e
ešl ži eti i B l, a to ara no tje e i a
tar lar s id iat d dč va iju h
ist uci p nc la k kr na na cij a
ot ora an ok čai a i hi m d ta

Ilkan B. Ekonomski fakultet

Cijenu od 50 KM za stanarinu se može prihvatiti, ali obvezno kupovanje bonova za hranu u vrijednosti 70 KM bilo je previše!

Veliki broj studenata toliko bonova (40) u mjesecu nije mogao ni iskoristiti zbog obveza na fakultetima. Nije u redu da Uprava svoju nesposobnost liječi na studentima stanarima Doma.

Za loše stanje u SCM prvi je krivac loša Uprava, a zatim županije zbog neizvršenja svojih obveza prema SCM. Ti političari mi stvarno nisu jasni. Uvijek ističu svoje hrvatstvo i kako su Hrvati u BiH ugroženi. Kako i ne bi bili kad nas sami ugrožavaju. Nećemo se imati gdje školovati. Odbijaju pomoć jedinom hrvatskom sveučilištu u BiH.

Naravno, za ovo trenutno stanje krivi smo i mi studenti. Jedan student ne može ništa napraviti, ali studenti udruženi imaju veliku moć. Zato ćemo se sami morati izboriti za bolje sutra u SCM.

Davor S. Pedagoški fakultet

'Ajde, moglo bi se prihvatiti tih 50 KM za stanarinu, ali unaprijed obvezno kupovanje bonova (40 komada ili 20 komada) smatram direktnim zadiranjem u osnovna studentska, pa i ljudska prava.

Smatram da su za trenutno loše stanje u SCM krivi i županije i Uprava.

Županije što ne izvršavaju svoje preuzete obveze, a Uprava zbog neprofesionalnosti i loše komunikacije sa studentima.

Ljiljana P. Pedagoški fakultet

Uvjeti ne zadovoljavaju osnovne standarde. A što mi radimo? Mi plaćamo cijenu hotela s pet zvjezdica.

Jedino što zasigurno znam jest da studenti nisu krivi. A tko je kriv? Kriva je Uprava SCM i njihova nekompetentnost za obavljanje dužnosti koje vrše. A što se tiče Sveučilišta, kriv je čitav ustroj školstva u BiH.

Danijel V. Ekonomski fakultet

Ovo mi je četvrta godina kako stanujem u Domu, i nijedna nije bila ovako "burna". Cijenu stanarine su nam povišali za 10 KM u odnosu na protekle tri godine, što i nije puno, ali s obzirom da se u Domu nije ni uradilo puno, onda to možemo uzeti kao otežavajuću okolnost. Da bi problem bio još veći, uvela se i obvezatnost kupnje bonova za hranu što zajedno sa stanarinom čini priličnu sumu novca i opterećuje studente. Paradoksalno je to što se traži stanarina od 50 KM, i naše razumijevanje "jer se u Domu gotovo ništa nije uradilo u proteklih 30 godina". Pa draga Upravo, dajte mi nov krevet, okrečenu sobu i nov tepih, pa ću vam dati i 50 KM više, a kamoli 10 KM. No ovako me ljuti i ovih 10 KM jer se, kako sam već naveo, ništa nije promijenilo osim što sada svakodnevno imamo toplu vodu, a i hodnici su okrečeni.

Na prvi pogled bi se moglo reći da su krive županije, ali kada čujem glasine kako uopće ne postoji pravovaljan ugovor između Uprave i županija o subvencioniranju nas studenata, onda ne znam što da mislim, osim da sam možda jednostavno nekompetentan za odgovor na ovo pitanje.

Razgovor s Damirom Vidačkom, predsjednikom podružnice Studentskog zbora Ekonomskog fakulteta

Mi nismo bili ničije marionete

Damir ima 23 godine. Rođen je u Mostaru gdje i sada i živi. Nakon što je završio mostarsku Prvu gimnaziju (1999. g.), upisao se na Ekonomski fakultet Sveučilišta u Mostaru. Sada je apsolvent, te želi vrlo brzo diplomirati, što mu iskreno i želimo. U akademskoj 2002./2003. godini bio je predsjednik podružnice Studentskog zbora Ekonomskog fakulteta, istakavši se odličnim radom i organizacijom podružnice, zbog čega smo i odlučili porazgovarati s njim.

Koji su bili osnovni motivi tvoje kandidature i o čemu si razmišljao prije nego si se odlučio na to?

Kada su raspisani izbori 2002.g., ja i moj kolega (Josip Tolj) smo htjeli pomoći u podizanju studentskog standarda na našem fakultetu. Imali smo stav da su studenti previše pasivni i takvo smo razmišljanje htjeli promijeniti.

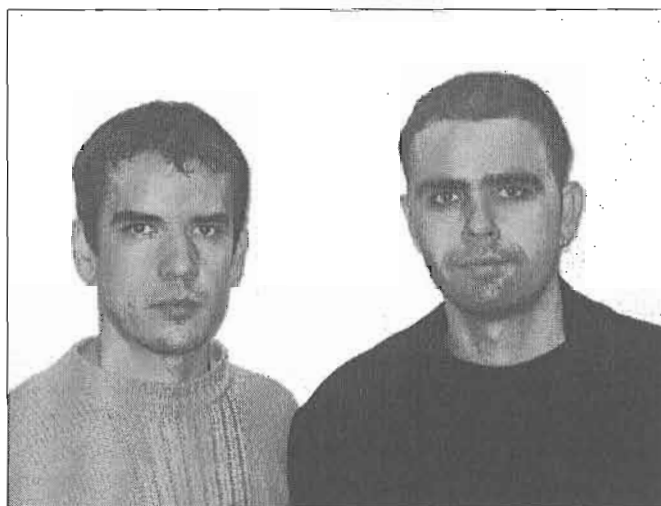
Nakon što smo bili izabrani, zajedno s kolegama s drugih godina, osnovali smo Studentski zbor Ekonomskog fakulteta. Na tom osnivačkom sastanku mene su izabrali kao predsjednika SZEF-a.

Kakvi su bili planovi SZEF-a tada i kako si zadovoljan realizacijom tih planova danas kada to lagano možemo rezimirati i prepustiti Zbor novim generacijama?

Na početku smo odmah utvrdili i ciljeve koje smo željeli ostvariti, a to su bili:

- Poboljšati uvjete studiranja na našem fakultetu,
- Kontinuirano se boriti za prava studenata, kako na Fakultetskom vijeću, tako i izvan njega,
- Osnovati prvo uredništvo novina Ekonomskog fakulteta pod nazivom SEF i u roku od 6 mjeseci omogućiti izlaženje dva broja tog lista,
- Osigurati stalan financijski prihod SZEF-a i zapošljavanje što više studenata,
- Uključiti studente izvan Studentskog zbora u razne projekte i rad SZEF-a,
- Povećati suradnju sa SZ-ovima drugih Ekonomskih fakulteta u regiji,
- Osigurati potpunu informatičku opremljenost našeg ureda,
- Organizirati apsolventsku ekskurziju.

Ovi planovi bili su doneseni timski, u suradnji sa svim članovima SZ-a. Moram reći da je ova među najboljim studentskim

podružnicama na Sveučilištu jer nismo ni u jednom trenutku iznevjerili naše studente i nismo im davali neka lažna obećanja. Zbog toga sam ponosan da sam dio te podružnice Studentskog zbora. Što se tiče ostvarenih ciljeva, najveće je postignuće studentski list «SEF». Uredništvo čini posebna kombinacija ljudi čiji su dobri rezultati vidljivi kroz sam list. Studenti koji su članovi Uredništva su samo kroz prvi broj naših novina dobili velike simpatije i divljenje drugih novinara i čitaoca. Također, Studentski zbor je dosta truda uložio u te novine. Tu bih istakao I.Kelavu, J.Pušića i I.Rajića koji su kao članovi SZ-a pomogli zajedno s ostalim Uredništvom da novine vide svjetlo dana.

Kakav je bio tvoj odnos s profesorima i osobljem Fakulteta i koliko si uspijevao produbiti ga ili pak utjecati na promjene nekih odluka koje nisu bile povoljne za studente?

Moje iskustvo u suradnji s profesorima i nenastavnim tijelima je više nego dobro. Manje-više svi profesori su bili susretljivi, a nenastavno tijelo je više puta priteklo u pomoć u rješavanju administrativno-tehničkih problema Studentskog zbora. Tu moram istaknuti, iako to mnogi studenti ne vide, da se cijeli SZ usprotivio odluci dekana da redoviti studenti plaćaju obnovu. Na osnovi toga smo imali duge rasprave s dekanom sve dok na kraju nismo uspjeli uvjeriti Fakultetsko vijeće da se ta odluka ne može donijeti za ovu godinu.

Volio bih naglasiti da mnogi studenti misle da smo samo marionete, i da ništa ne radimo da poboljšamo uvjete studiranja. To

je pogrešno razmišljanje. Tako sam i ja mislio sve dok nisam došao na ovo mjesto koje obnašam.

Koliko si uspio ostvariti suradnju s ostalim studentskim udrugama u BiH i dalje, te jesi li sudjelovao u nekim izvanstudentskim aktivnostima?

Mali nedostatak je neispunjavanje zacrtanih zadataka vezanih za suradnju sa studentskim udrugama izvan BiH, čemu nismo mi sami krivi. Ipak sam zadovoljan ostvarenim ciljevima jer smo pored obveza prema ispitima i predavanjima također ispunjavali redovito svoje obveze prema središnjici Studentskog zbora. Također smo radili i na humanitarnim akcijama, kao što je bila ona za djecu «Nazareta».

Kako ocjenjuješ kvalitetu studiranja i kakvi se pomaci na tom polju mogu učiniti?

Na pitanje o ocjeni kvalitete studiranja moram odgovoriti da je dobra u granicama mogućnosti našeg fakulteta, ali mislim da može biti još bolja. U zadnjih godinu dana sam se upoznao s problemima studiranja i s druge strane (od dekana, profesora i nenastavnog tijela) i moram reći da svi čine da se oni poboljšaju. Nekad studenti misle da su profesori protiv njih, no to nije baš tako. Kako kaže naš dekan: «mi smo ovdje radi vas i bez studenata nema ni fakulteta, zato moram naći kompromis i surađivati». Zbog teških finansijskih uvjeta fakultet ne može ispuniti sva očekivanja studenata. Da se ne misli da sam u ulozi njihovog odvjetnika, moje mišljenje je da se može više raditi na nekim stvarima za koje ja mislim da nisu potrebni novci. To je odnos profesora i studenta, kao i približavanje europskom načinu predavanja, a ne samom diktiranju. No te i sve druge probleme moramo riješiti u suradnji s profesorima, nitko ih neće riješiti za nas.

Osjećaš li nostalgiju zbog toga što je skoro pa prošlo tvoje vrijeme aktivnog studiranja, za koje s pravom kažu da je najljepše razdoblje u životu?

Nakon što studiraš više od četiri godine, to ti uđe pod kožu. U vrijeme mog studiranja stekao sam dosta novih prijatelja, stekao sam čak i neko znanje i neka iskustva. Kada ti se dan sastoji prvo od jutarnje kave prije predavanja sa svojim kolegama, kada čitav tjedan ne izlaziš iz kuće jer učiš neki ispit, sve te studentske muke i problemi su također dio studiranja i da toga nema, ne bi bilo to to.

Koji su tvoji planovi za budućnost?

Moji planovi za budućnost nakon što diplomiram su kao i svih ostalih studenata, zaposliti se, te kasnije ćemo vidjeti. Ja se nadam da ću jednog dana upisati i postdiplomski studij.

Na kraju želimo puno sreće Damiru u tom, kako ga mi volimo zvati, «stvarnom» životu, i želimo da mu bude jednako uspješan kao i studentski. I na koncu, u ime Uredništva SEF-a, iskreno mu zahvaljujem na sveukupnoj pruženoj potpori i pomoći, i nadamo se da će se ona nastaviti i kasnije na neke druge načine.

Razgovarao: Nikola Papac

Kako položiti **tri ispita** u jednom?

Po prvi put studenti Ekonomskog fakulteta, i to oni na smjeru poslovne informatike, imali su priliku sudjelovati u projektu koji je objedinjavao znanja iz sljedećih predmeta: Matematske metode u poslovnom odlučivanju, Baze podataka i Upravljački informacijski sustavi. Studenti su bili podijeljeni u tri grupe od kojih je svaka dobila projektni zadatak. Svaki projektni zadatak sastojao se od rješavanja zadanog matematičkog problema, kreiranja potrebne baze podataka i na kraju njihovog objedinjavanja kroz jedinstvenu aplikaciju rađenu u programskom jeziku Visual Basic 6.0. Bitno je naglasiti kako je ovakav projektni zadatak tražio timski rad, te je tako svaka grupa imala i voditelja projekta. U ovome broju SEF-a donosimo vam mišljenja i stavove predmetnih profesora koji su omogućili ovaj projekt, kao i razmišljanja tri studenta učesnika ovog projektnog zadatka.

Zajedničko mišljenje profesora:

Na smjeru "Poslovna informatika" poslovne ekonomije (četverogodišnji studij) u akademskoj 2002./2003. godini eksperimentalno je organizirano polaganje pismenog dijela ispita iz tri predmeta:

- Matematske metode u poslovnom odlučivanju (prof.dr. Ivan Pavlović)
  - Upravljački informacijski sustavi (prof.dr. Brano Markić)
  - Baze podataka (doc.dr. Dražena Tomić)
- kroz izradu projektne zadaće.

Ciljevi ovako organiziranog načina polaganja ispita bili su sljedeći:

- povezivanje znanja iz različitih oblasti,
- povezivanje teorije i prakse, odnosno primjena teorijskih znanja na praktične probleme
- razvijanje timskog rada
- razvijanje prezentacijskih vještina.

Studenti su bili podijeljeni u tri grupe. Svaka

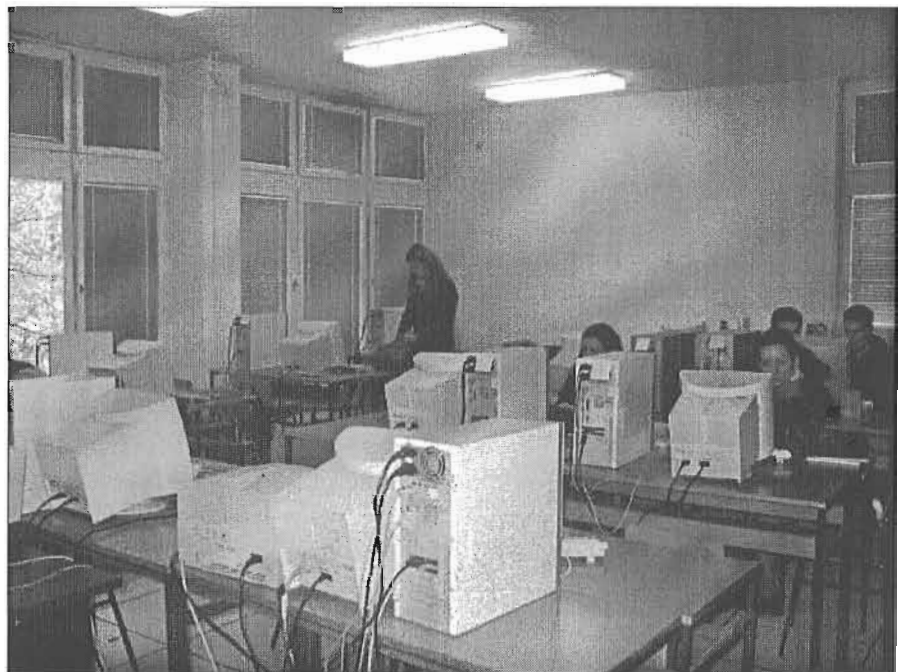
grupa je dobila različit problem iz oblasti koje uče u sklopu predmeta «Matematske metode», a projektna zadaća se sastojala iz:

- Opisa teorijske osnove odabrane metode za rješavanje zadanog problema, što je podrazumijevalo primjenu teorijskih znanja iz oblasti matematskih metoda, kao i uočavanje mogućnosti njihove praktične primjene,
- Izrade modela i baze podataka kao osnove za pohranu podataka potrebnih za aplikativno rješavanje odabrane metode, gdje su studenti prikazali kako se na

koliko su ovladali praktičnom primjenom znanja iz predmeta "Upravljački informacijski sustavi".

- Izrade pisanog dokumenta Projektne zadaće, u kojemu su opisani svi navedeni koraci,
- Izrade prezentacije u Power Point-u za predstavljanje Projektne zadaće,
- Usmenoj obrani Projektne zadaće pred profesorima iz navedena tri predmeta.

Sve tri grupe su uspješno riješile i obranile svoje projektne zadaće i time položile pismeni dio ispita iz navedenih predmeta.

konkretnom primjeru primjenjuju znanja vezana za modeliranje i dizajn baza podataka,

- Izrade korisničkog sučelja u programskom jeziku Visual Basic kako bi se osigurao pristup podacima pohranjenim u bazi, kao i prikazao način rješavanja konkretne metode, gdje su studenti pokazali

Osnovni ciljevi ovako organiziranog načina polaganja ispita u potpunosti su ostvareni.

Međutim, problem se javio na usmenom dijelu ispita iz predmeta «Matematske metode u poslovnom odlučivanju». Naime, usmeni dio iz druga dva predmeta studenti su relativno lako riješili jer su, kako je riječ o predmetima na smjeru gdje je manji broj

studenta, bili praćeni i ocjenjivani iz pojedinih oblasti tijekom cijele akademske godine, tako da je usmeni ispit iz ovih predmeta predstavljao samo objedinjavanje svih ocjena i njihovo zaključivanje.

Kako su "Matematske metode u poslovnom odlučivanju" zajednički predmet za sve studente treće godine, nije bilo mogućnosti (zbog velikog broja studenata) praćenja i ocjenjivanja rada tijekom godine, a kroz projektne zadatke obrađena je samo po jedna oblast iz tog predmeta. Tako se usmeni dio ispita iz ovog predmeta pokazao "problematičnim" iz razloga što studenti koji su pismeni dio riješili kroz projektnu zadaću nisu dovoljno detaljno pripremili i ostale oblasti iz ovog predmeta. Rezultat svega toga je da se shvatilo da "oslobađanje" studenata pismenog dijela iz predmeta "Matematske metode u poslovnom odlučivanju" u biti studentima nije puno pomoglo, jer bi oni vjerojatno bili uspješniji i na usmenom dijelu ispita da su prošli standardnu pripremu i položili pismeni ispit iz toga predmeta.

Na kraju, može se zaključiti da je ovakvo organiziranje polaganja ispita iznimno poticajno i za studente i za nastavnike, ali da je potpuna uspješnost ovisna o mogućnosti kontinuiranog praćenja rada svakog pojedinog studenta tijekom godine, a što je moguće osigurati samo ukoliko je riječ o manjim grupama (do 30 studenata).

Ivana Bubalo, studentica:

Još dok su nam profesori govorili o mogućnosti izrade ovog projekta, sve mi se činilo apstraktno, nepoznato. Nisam uopće imala pojma kako će to izgledati, što ćemo raditi...

A tek kada smo dobili konkretan zadatak, prva pomisao je bila: „Katastrofa!“ Ne znaš otkud bi počeo... sve dok nismo počeli raditi.

Gledajući sada na projekt, mogu reći da za mene predstavlja novo i pozitivno iskustvo. Ovo je prvi put da smo teoriju obrađenu na nastavi proveli u praksu i još k tome tri predmeta povezali u jednu cjelinu.

Značajne karakteristike ovog projekta su: iskustvo timskog rada, raspored poslova

unutar skupine, mnoštvo ideja...

U svakom slučaju, smatram da je ovaj projekt hvale vrijedan potez i svakako predstavlja prvi korak u razvoju suvremenog načina školovanja.

Anton Pehar, student:

Na prijedlog prof. Markića da napravimo jedan software i time objedinimo i konkretiziramo znanje naučeno iz tri predmeta, činilo se ispočetka pomalo nestvarnim. Kad smo dobili zadatke, bili smo uplašeni kako to izvesti i bilo je milijun pitanja. Ali uz pomoć naših profesora i pogotovu demonstratora uspjeli smo projekt uspješno završiti. Drago mi je da smo po prvi puta imali praktičnu primjenu našega znanja i zbog beneficija koje smo kasnije imali. Mislim da bi ovo trebao biti putokaz i ostalim profesorima u načinu izučavanja njihovih predmeta i da konačno evoluiraju od metoda koje se prakticiraju već tridesetak godina. Njime smo pokazali da imamo znanja i vještine naših "zapadnih" kolega i da nismo toliko zaostali kao što nam to neki profesori vječito spočitavaju.

Dražen Planinić, student:

Projekt koji u sebi integrira tri predmeta odlična je ideja iz više razloga. Kao prvo,

dobije se ocjena iz tri predmeta, što studentima znači jako puno. Sam projekt se radi u timovima od 6-7 studenata, pri čemu se automatski razvija komunikativnost i timski rad. Ujedno do izražaja dolazi kreativnost studenata, jer projektna zadaća sadrži samo opće ciljeve do kojih treba doći. Znači, nismo dobili formulu u koju se sve uvrsti i gotovo, nego prvo treba sagledati problem, onda dati ideje za rješavanje i onda pokušati. I tako ispočetka, dok ne upali. Dobra stvar je što pri polaganju ovih ispita nije bilo klasičnog bubanja, gdje 50% informacija izađe iz glave čim se ispit položi. Rješavajući projekt, učili smo kroz rad, suradnju, rješavanje problema, tako da se puno više nauči kada se vidi na praktičnom primjeru čemu ti predmeti služe u poslovnoj praksi. Čim vidite da nešto ima praktičnu primjenu, automatski se više i nauči. U neku ruku smo dobili odgovor na ono vječno studentsko pitanje: "Što će to meni u životu?"

Meni osobno najbolja stvar u cijelom projektu je bilo druženje s ekipom iz tima. Bio sam s pet cura, pa eto zamislite... No ipak, da ne bude sve divno i krasno, to nije tako lako, treba bar jedan dobar mjesec dana rada da se to sve uspješno privede kraju, ali isplati se.

Ivan Kelava

Odiseja 2003 po Češkoj

Nakon brojnih dogovora i pregovora krene nas 18 komada s Ekonomije u pratnji asistentice Josipe Spajić i profesorice Vanje Bevanda, dopunjeni s još 20 studenata s Građevine i Pedagoškog, ukupno 38, na ekskurziju do Praga, koji se nalazi u Češkoj za one neupućene.

Krenuli smo u petak, 2.5.2003. u 16 sati, s «vodičicom» Jelenom iz Splita. Noć se svima odužila, ali disalo se lakše kada smo 3.5. oko 7 sati ujutro ušli u Budimpeštu, glavni grad Mađarske. Bili smo u panoramskom razgledavanju grada, s kraćim zadržavanjem na Trgu heroja sa spomenikom milenija, te u krugu kraljevskog dvora na Budimu, odakle se pruža predivan pogled na mostove Budimpešte. Žene je najviše fascinirao podatak da je jedan od najljepših mostova izgrađen za caricu Sisi, kao i to da je ona imala čast otvoriti prvi metro u kontinentalnoj Europi. Neke su žene zaista imale sve.

Nakon toga smo nastavili putovanje za Prag, gdje smo stigli oko 19 sati. Usprkos malom razočarenju standardom hotela, spremili smo se odmah nakon večere i pravac u centar. Vodičica nas je odvela u bar «Bannana» s go-go plesačicama i dobrom glazbom, gdje smo se uistinu dobro proveli. Neki od nas su osjetili posljedice provoda u kombinaciji sa sirovim krompirima (večera) tek sutradan tijekom obilaska Praga u društvu lokalnog vodiča nije bilo baš ugodno povraćati svakih 10 koraka i gledati ljepote Praga, ali što je, tu je. Obišli smo Karlov most, Starometske namesti, Vaclavske namesti, Loretu, Katedralu sv. Vita, Zlatnu ulicu, Malu stranu, prisustvovali smjeni straže na vratima Praške tvrđave, i još mnogo toga, što se riječima ne može prenijeti. Prag je uistinu jedinstven doživljaj!

Moram pohvaliti djevojku koju su nam dali za lokalnog vodiča hrvatski govori sasvim pristojno, što je za svaku pohvalu, te nam je ispričala čitav niz anegdota i legendi vezanih uz mjesta koja smo obilazili.

Tu večer smo bili na katastrofi od večere u pivnici «Wejvod». Obećan nam je izbor od 3 jela te zabavni program zabave nije bilo, a to jedno jelo pola nas nije moglo ni jesti usprkos gladi, a masno smo je platili. Također, disko klub u koji smo otišli na preporuku agencije je bio totalna koma šupa je šupa koliko god katova imala i kakvo god joj vi ime dali. Iz tih razloga smo posljednje dvije večeri grupno proveli u noćnom klubu La Fabrique, gdje je bilo super, moglo se plesati, a i sjediti i piti za one malo pasivnije. Klub je na tri razine: restoran, kafić i disko. Inače, noćni život Praga nas nije pretjerano oduševio, možda zato što je bilo malo turista, a mi se kretali u turističkom dijelu. Subota je «gorila», a i s ovim klubom smo bili prilično zadovoljni. Ipak, opći dojam, uzevši u obzir da se radnim danom sve zatvara u 3, a vikendom u 4 sata (govorimo o milijunskom turističkom gradu), nije fantastičan, ali je pristojno dobar. Muški dio ekipe kaže da su pivnice i pubovi ludilo. Pive do krova! To je na kraju ipak pitanje pravih informacija u pravo vrijeme.

U utorak, 6.5., smo u prijedodnevrim satima posjetili dvorac

Knopišta u neposrednoj blizini Praga. Zadnji vlasnik dvorca bio je Franz Ferdinand I. To je prvi dvorac s toplom vodom, sustavom grijanja i liftom! Jedna od najvećih zbirki oružja se nalazi u njemu. Okolica dvorca je također predivna. Svi smo se slikali s ogromnim sovama, koje su izgledale kao u crtanom filmu, i s konjima mene se konj prepao, a bome i ja njega, pa nam slika nije nešto. Uvečer smo išli u posjet Križikovim fontanama igra svjetla i vode i izvrsne glazbe, koja podsjeti čovjeka kako male stvari mogu učiniti dan izvrsnim. Izvrsna stvar za oslobađanje od stresa, što će nam kao budućim akademski obrazovanim građanima definitivno često trebati.

Ne smijem zaboraviti shopping, i to cjelodnevni, od kojeg bi cure uvečer «mantale»! Ali smo uživale do kraja, t.j. do posljednjeg novčića!

Uh, napomena pazite se džeparoša, grad ih je pun, osobito metro. Neki su imali neugodnih iskustava s njima. Zato je najbolje sve što prije potrošiti, onda se lakše diše!

Krenuli smo na put kući ujutro 7.5. To popodne proveli smo u šetnji kroz centar Beča i u posjetu Katedrali sv. Stjepana. Upozorenje: ne sjedajte na kavu u centru cijena je od 3 do 6 eura! Nakon toga smo bili u zabavnom parku Prater, gdje su neki isprobali par vožnji, pa je bilo povraćanja kasnije u autobusu. U Hercegovinu smo stigli rano ujutro 8.5. Svim dobrim stvarima brzo dođe kraj, pa tako i našoj ekskurziji.

Ovdje se moram osvrnuti na profesionalnost koju je, u konačnici, agencija G - tour Međugorje ipak pokazala. Radi problema, poput našeg nezadovoljstva već spomenutom večerom i neiskustvom vodiča, te još nekim sitnicama, uspjeli smo se dogovoriti za odštetu u iznosu od 45 KM po osobi, koju nam je agencija isplatila priznavši na taj način svoje pogreške. Također, G - tour je isplatio odštetu profesorici dr. Vanji Bevandi za izgubljeni ruksak. Mi se samo nadamo da će oni iz toga izvući pouku s ciljem da idućim generacijama pruže više za njihov novac, a da će te iduće generacije iz našeg iskustva naučiti sve provjeriti ne dvaput, već pet puta. Jer nitko se neće bolje brinuti o našem vlastitom zadovoljstvu od nas samih. Važno je da smo ostali u dobrim odnosima s agencijom, te da međusobno povjerenje nije narušeno. Uostalom, tko se u životu uopće sjeća ružnih stvari pored toliko lijepih?!

Vratimo se mi Pragu. Odlučite li bilo grupno ili individualno posjetiti Prag, nećete pogriješiti pristojan smještaj se može naći za umjerenu cijenu, hrana je jeftina, noćni život je solidan u svakom slučaju, Prag treba doživjeti!

P.S. Nadam se da će priložene slike koliko-toliko potvrditi ispričano.

Maja Pehar, IV. godina

Vapaj za nadom

Već odavno mi studenti znamo kakvo je stanje na našem Sveučilištu, a time i na Ekonomskom fakultetu. Teško, tužno, bespomoćno, beznadno i tome slično. Dok nam s jedne strane naši poznati političari i profesori pune uši o teškoj perspektivi Sveučilišta, o provođenju Bolonjske deklaracije i tome da se moramo boriti i opstati, svi oni redom šalju svoju djecu na studiranje u inozemstvo. Zar to nije licemjerno? Stoga je logično da se zapitamo kojeg vruga onda mi radimo ovdje? Daju li nam primjer koji trebamo slijediti? Nemam ništa protiv nečijih mogućnosti i ambicija, ali moraju li baš svi ići u bečke i zagrebačke «kolonije»? Možda bih to nekako i progutao da nas stalno ne obasipaju novim razočaranjima, uvođenjem novih nameta na studiranje i stanovanje u Domu, i sl. Gazimo

velikim koracima ka samouništenju.

Nedavno je izjava našega cijenjenog profesora Jadranka Prlića pridonijela još većem gnjevu studenata. Rekao je da će raspisati natječaj za znanstvenog suradnika u koju prima samo osobe sa završenim fakultetom u stranim zemljama. Time automatski diskvalificira nas, studente ovoga fakulteta, a i sebe kao profesora jer na ovome fakultetu predaje.

Zar je to motivacija nama koji se jedva nosimo s ovim teškim vremenima? Misli li to da svi odmah napustimo fakultete ili se prebacimo na neke strane? Možda se profesor u dobroj namjeri htio kritički osvrnuti na znanje koje dobivamo na fakultetu, ali mu je način bio, blago rečeno, nespretn. Izjava je pridonijela samo većoj apatiji studenata. Zar ne bi bio bolji način da

svojim utjecajem pozove u goste na par predavanja nekog svog uglednog kolegu profesora sa stranog sveučilišta i time nam proširi znanje i vidike? Ili da možda pozove nekog uspješnog stranog menadžera? S obzirom na profesorov ugled, držim da je to sasvim moguće. Svi bismo se nekako trebali zajedno potruditi da dovedemo Europu k sebi, a ne da u nju odlazimo. Tada se ne bismo osjećali poput «ferrarija koji se vječno vozažu po makadamu brzinom od 30 km/h», kao što je jedan moj kolega slikovito rekao. Samo želimo da nas ne poimaju kao objekte kojima se može lako manipulirati.

Treba nam se pružiti barem tračak nade za bolje sutra. Zar tražimo mnogo?

Anton Pehar

Knjiga kao prijatelj

Mudrost je uvijek na kraju puta. Čovjek prvo uči, onda upotrebljava naučeno, a tek poneki strpljivi čitatelj osvoji mudrost. Čitajući knjigu mnogi neće postati mudri ali hoće razboriti i plemenitiji. Kad bi ljudi, osobito mladež više vremena posvetila čitanju manje bi bilo mržnje, zavisti i svekolikog blata oko ljudskog života. Knjiga u kojoj je pisana riječ života, potrebna je svima hrana i zrak. Sa njom možemo da prevladamo i tamnu mrlju vremena u koju smo i bez vlastite volje uvaljeni.

Poznato je da su muze sa svih strana svijeta, zagledane u dubine svoje duše, podučavale drevni Rim umijeću govora pretočenog kroz pisane riječi tj. knjigu. Ovo je vrijeme u kojem nam svima počinje nedostajati riječi. Ponekad i sami dragim osobama poželimo otkriti dubinu svoje duše, svoje pravo lice, ali nam ne dostaje riječi. I zbog ovoga je knjiga tu, ona oštiri vid, brusi jezik i oplemenjuje dušu.

U svakodnevnom razgovoru, bolje i ljepše je stati i na vrh oštrice, poslužiti se tuđim riječima ili rečenicama nego ostati nedorečen. Postoje još tisuće razloga zbog kojih je knjiga kao prijatelj, a na nama je da ih otkrijemo. Knjiga ne traži svog čitatelja, već čitatelj pronalazi nju.

Gigi La Moreno

AIESEC

AIESEC je međunarodna apolitična, neprofitna, nezavisna organizacija koju vode studenti. Sastoji se od studenata i diplomaca institucija visokog obrazovanja koji su zainteresirani za ekonomiju i menadžment i uključuje preko 800 sveučilišta i poslovnih škola u 86 zemalja širom svijeta. AIESEC se bavi razmjenom studenata od 1949. putem Međunarodnog programa praksi koji omogućava stručna usavršavanja za 6,000 studenata. Ovaj program se odnosi na privremeno zaposlenje stranih studenata u poduzećima i organizacijama u kojima se njihove akademske sposobnosti mogu primijeniti u praktičnim situacijama.

Od svog nastanka 1949. godine, glavni zadatak AIESEC-a je razvijati suradnju i odnose među ljudima i narodima, osobito zbližavanje mladih ljudi širom svijeta različitih kultura i nacija. Sjedište AIESEC-a je u Rotterdamu, gdje se nalaze predsjednik i ostali članovi AIESEC International-a.

Najprivlačniji je program razmjene koji omogućava studentima različitih fakulteta da tijekom svog studiranja doprinesu svom akademskom razvitku te ga obogate praktičnim iskustvom, odnosno plaćenim radom u kompanijama u inozemstvu, u trajanju od dva mjececa do jedne godine. Tim putem studentu se pruža mogućnost biti kreativan i unaprijediti svoje sposobnosti kroz praktičan rad, te zasigurno steći neprocjenjivo iskustvo i poznanstva. Za vrijeme AIESEC prakse može se upoznati druga kultura i kako je raditi u stranoj kompaniji. To je također mogućnost da se akademsko znanje, kreativnost i sposobnost primijene u praksi, te tako prošire sposobnosti i horizonti.

Program razmjene uključuje brigu za studente za vrijeme trajanja prakse od strane AIESEC-a, kao što su pronalaženje smještaja, tjedni sastanci praktikanata, događaji preko vikenda, zabave...

Struktura AIESEC-a u BiH, kao u drugim zemljama članicama, je takva da se na vrhu hijerarhije nalaze predsjednik i potpredsjednik, koji čine središnji ured AIESEC-a na razini te zemlje. Nadalje postoje i lokalni uredi koji su raspoređeni po gradovima. U BiH, jedino je u Sarajevu registriran lokalni ured (LC-local committee), a na nama ostaje da ga ponovno aktiviramo u Mostaru, te oživimo studentski život na Sveučilištu.

Zbog potpunijeg praćenja globalnih kretanja, cijeli AIESEC se dva puta godišnje sastaje na međunarodnim sastancima: IPM (International Presidents Meeting) i IC (International Congress). Na tim se sastancima prezentiraju rezultati rada, vode se diskusije o sadašnjem i budućem stanju, prave se planovi i strategije za sljedeću godinu, te određuju usmjerenja za budućnost. To je savršena prilika za razmjenu iskustava i sudjelovanje u timskom radu koji uključuje sve nacije, rase i kulture svijeta.

Omogućimo studentima ovoga grada, i svima drugima koji bi to željeli, da zajedno studiraju, da pomažu jedni drugima, dakle da ne budu strogo orijentirani samo na našu strukturu, nego da postanu budući visokoobrazovani kadrovi širokih vidika. Pokažimo da smo mi studenti najbolja investicija za budućnost!

Detaljnije o AIESEC-u možete naći na web stranici: www.aiesec.net

Anita Raič

PINCOM.BIZ

Pincom.biz portal je zajednički projekt triju tvrtki: PINCOM-a (Internet tehnologije), SPIN-a (gospodarski consulting) i MARTY-ja (informacije). On je zapravo usluga u koju su spomenute tvrtke uložile ono što najbolje znaju.

Namijenjen je poslovnim ljudima, organizacijama i tvrtkama zainteresiranim za poslovne informacije iz Bosne i Hercegovine i svijeta. Dakle, sve ono što se tiče ekonomije, a moglo bi biti od pomoći korisnicima Interneta nalazi se na ovom portalu. To su raznorazni porezni, financijski i pravni savjeti, novi zakoni, analize, te informatičke i tehnološke novosti, kao i kretanja u svjetskoj ekonomiji, poslovnom svijetu i na financijskim tržištima, vodič za investitore i još mnogo korisnih usluga i informacija.

Dio sadržaja portala dostupan je svim posjetiteljima, a njegov najznačajniji dio samo registriranim korisnicima portala, koji uz nadoknadu uživaju u online uslugama i drugim pogodnostima koje

poslovni portal

im olakšavaju svakodnevni poslovni život. Postupkom registracije korisniku postaju dostupni svi sadržaji i usluge portala koje uključuju dodatne informacije, izvješća, dokumente iz knjižnice, oglase, pristup katalozima i bazama podataka, downloade dokumenata, dodatna pretraživanja, newslettere itd.

Dokaz da Pincom.biz misli i na budućnost je dodjeljivanje 10-ak besplatnih korisničkih registracija studentima Ekonomskog fakulteta, koji će na taj način moći ući u svijet online poslovanja.

Dakle, prvi korak prije ulaska u "biznis" nije ideja, nego posjet PINCOM.BIZ poslovnom portalu.

Blaž Kelava

Pincom.biz - Microsoft Internet Explorer

File Edit View Favorites Tools Help

Back Forward Stop Refresh Home Search Favorites Media History Mail Print Edit Discuss Encoding

Address http://www.pincom.biz/

PINCOM

POSLOVNI PORTAL

Pincom.biz Login | Registracija | Newsletter | Web mail | Proračun valuta | Kretanje valute | SMS 26.11.2003 | 14:47:50

Poslovni vjesnik

Vijesti

Vijesti

Komentari

Izbor iz medija

Poslovni savjetnik

Procedure

Pravo

Ekonomije

Tražite savjet

Poslovna knjižnica

Zakoni i propisi

Periodične publikacije

Ostalo

Poslovni katalozi

Pretraga

Gotovi katalozi

Poslovna suradnja

Poslovni oglasnik

Javni natječaji

Revizije i skupštine

Ostali oglasi

Burza rada

Ponuda i potražnja

Statistika

Burza roba

Info servis

Sarajevska burza

Banjalučka burza

Sejnovi

Francuska i Njemačka oslobođene sankcija

Ministri ekonomije i financija EU postigli kompromis o nekažnjavanju Francuske i Njemačke, koje su zbog unutarnjih gospodarskih poteškoća, ponovno prekršile proračunska pravila EU

Microsoft "osvaja" malo i srednje poduzetništvo

U sljedećih 5 godina Microsoft namjerava uložiti 10 milijardi USD u razvitak softvera za malo i srednje poduzetništvo.

Vodstvo Elektroprivrede BiH prkosil vlasniku

Obećanje federalnog premijera o zadržavanju iste cijene struje za Aluminij, Enver Kreso komentirao: "Volja premijera mora biti pretočena makar u odluku Vlade".

Aluminij i energija: motiu je poznat

Motiv novog zahtjeva Elektroprivrede BiH o ponovnom poskupljenju struje za Daimler Chrysler i Aluminij objasnio posebni revizor David Taylor još u kolovozu

Počela utrka za bh autocestu

Utrka za gradnju autoceste kroz BiH je počela: u tijeku su pretkvalifikacije za izradu projektno-

Iz deska

I u Hrvatskoj "Ekološki porez"

SCG: Poduzetnici traže manje poreze i doprinose

RH: VIP-net "zapaseo" 50% tržišta

Nema spajanja njemačkih banaka

Piva se priprema za razdoblje nakon azitromicina

Deutsche Post ide na burzu

RH: Bank Austria predviđa usporenje gospodarskog rasta i investicija

Stabilizira se europsko tržište elektroničkih komunikacija

Iz oglasnika

Instaliranje centralnog grijanja

Isporuke lož-olja ekstra lako

Izbor vanjskog revizora za reviziju financijskih izvješća

U knjižnici

Provedba stečajnog postupka

Ekonomski bilten OHR-a

Glasnik GK FBiH br.9

samo prava veza traje

kabelski Internet

SAMO NA PINCOM.BIZ PROVEDBA STEČAJNOG POSTUPKA

Internet

Dr. Tomislav Ivančić, profesor na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu i bivši rektor Zagrebačkog sveučilišta u razgovoru za SEF:

Bez studenata, društvo je poput tijesta bez kvasa

Dr. Tomislav Ivančić svećenik je zagrebačke nadbiskupije i osnivač vjerničkog društva «Molitva i Riječ» (MiR). Od 1971. godine profesor je na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu gdje je obnašao i dužnost dekana, a prošle godine bio je nakratko i rektor Sveučilišta u Zagrebu. Osobito područje njegova zanimanja je istraživanje čovjekove duhovne dimenzije, gdje otkriva nužnost razvoja duhovne medicine koja je uz somatsku i psihičku nezaobilazna u cjelovitom razvoju čovjeka. U tu svrhu razvio je metodu hagioterapije i 1990. godine osnovao Centar za duhovnu pomoć čiji je predstojnik. Autor je brojnih knjiga od kojih su mnoge prevedene na strane jezike.

Početak studenog, u crkvi sv. Petra i

Pavla u Mostaru vodio je trodnevni seminar za temeljno iskustvo vjere pod nazivom «Budni budite i u svako doba molite». Iskoristili smo njegov boravak za razgovor o stanju u društvu, Crkvi, medijima, s osvrtom i na (ne)aktivnost nas studenata.

■ **Ne treba biti posebno pametan pa primijetiti da sveopća društvena kriza nije mimoišla ni područje vjere?**

U ondašnjem režimu kršćane je na okupu držao zajednički neprijatelj i ideologija koja nas je htjela zatrti. Padom Berlinskog zida taj neprijatelj je nastao, a nastala je prevelika sloboda. No sada više nemamo znakove na putu, odnosno nemamo više kriterije što je dobro, a što nije. Mladi najviše stradavaju jer im se ni u obitelji ne kaže što je dobro, a

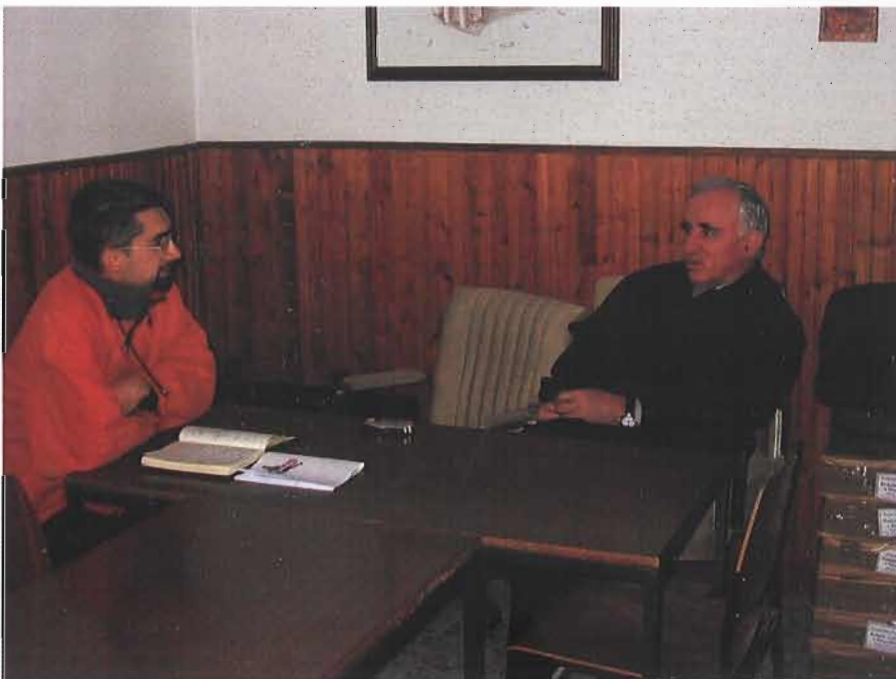
što zlo. Nedostaju nam ljudi koji će potencijal kršćanske vjere iskoristiti kao temelj za traženje istine, a to znači odlučno ustati protiv nepravde i korupcije u društvu.

■ **Je li za temeljnu obnovu društva nužno promijeniti i društveni poredak?**

Ne vjerujem u revolucije jer se pokazalo da one jedne ljude ubiju, a ostave gorim druge ljude. Nema promjene ako se ne mijenja čovjek, a čovjeku prvo treba promijeniti savjest. Ne vjerujem u ideološke pokrete koji ne promijene ljude, nego ih tjeraju da idu razbijati da bi stvorili nešto novo. Vjerujem da se u čovjeku može razbiti ono staro, nevaljalo, kruto i egoističko, stvarati nešto novo. Tu i Crkva i škola moraju odigrati svoju ulogu, podići ljude na jednu višu, duhovnu razinu.

■ **Koliko je tolerancija među različitim kulturama i religijama važna za razvoj društva?**

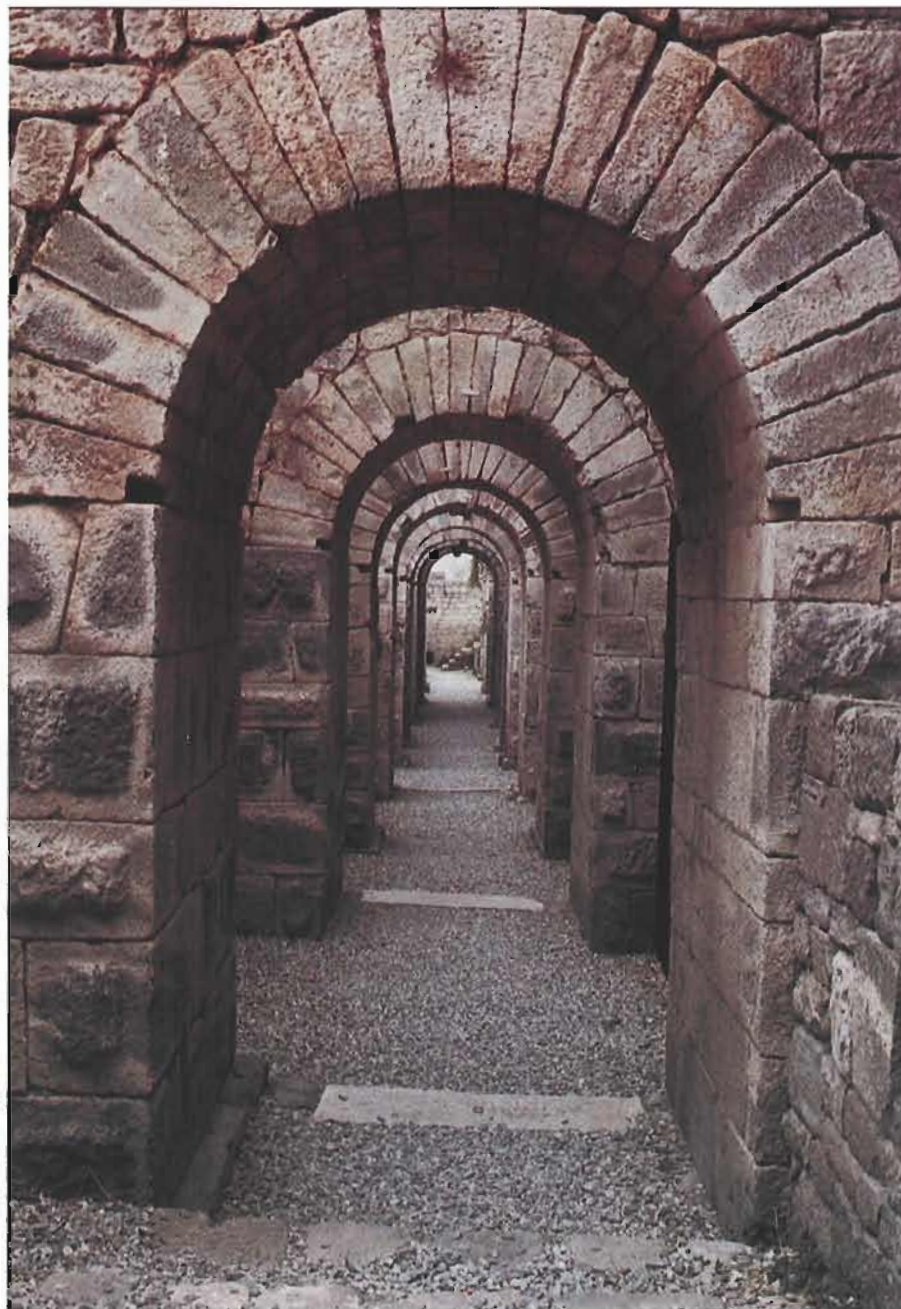
Puno se govori o dijalogu, a još više o toleranciji. Ja sam protiv tolerancije jer ona podrazumijeva podnošenje drugih ljudi, a to je za mene neljudski. Ako je netko ideološki ili vjerski protiv mene, ja ću poštivati njegove argumente, ja ću zbog toga njega poštivati. Ako je netko meni neprijatelj, ja ću ga poštivati, a ne tolerirati, jer tolerirati znači podnositi do određene mjere, a onda se čuvaj jer će u suprotnom izbiti rat. Poštivati znači nešto drugo: ti imaš drugačije mišljenje, zanimljivo, da čujem. Mislim da je važno od svakoga uzeti ono dobro, jer u svakom čovjeku ima nešto istine. Rekao bih da je istina jedna, samo mi sa različitih strana prilazimo toj istini. Kod nas u kršćanstvu nije Bog na prvom mjestu, čak je i

Bogu čovjek na prvom mjestu. Kršćanstvo je otkupiteljska religija, Bog umire za nas, a ne mi za Njega. Nedostaje nam mentalitet ljubavi, jer kada nekoga ljubimo, odmah otvaramo prostor za Isusa da on otkupi toga čovjeka.

■ **U izgradnji čovječnijeg društva značajnu ulogu trebali bi imati i mediji, no i oni se sve više okreću senzacionalizmu?**

U Hrvatskoj se uglavnom čuju oni mediji koji su se dali uz neke ideologije, stranke i režime, a to je ono što nema ni morala ni ljudskosti unutra. Pogotovo oni koji se na taj način žele nekome osvetiti, oklevetati nekoga, a na taj način novinar kvari lice cijelog jednog naroda i zemlje. Novinar mora biti pošten i iznositi istinu do kraja jer jedino tako može proslaviti svoj poziv. Taj segment novinara nužno je provesti kroz jednu temeljitu moralnu edukaciju jer novinari moraju služiti razvoju kulture i duha jednog naroda. Što se tiče senzacionalizma, smatram da je problem u novinarima. Oni smatraju da je svaki negativni događaj vijest. Ako se jedna istinita, pozitivna vijest stavi u pravi kontekst, daleko će jače djelovati. Ljudi čeznu za dobrim vijestima, oni su duhovno bolesni i vape za nečim gdje se bar nešto malo istine, dobrote i svjetla pojavi. Inače, mislim da društvo i Crkva nužno trebaju intelektualce, a za mene intelektualac nije čovjek koji je završio visoke fakultete i ima diplome iza sebe, nego čovjek koji ima sve to, ali je istovremeno i moralan. Jer ako je čovjek moralan, ako na vrednotama gradi svoj život, onda on ima jedan drugi vidik koji nitko drugi nema. Možemo ga usporediti sa čovjekom koji stoji na brdu, ima pregled situacije i unaprijed vidi šta se događa.

■ **To nas pitanje onda nužno vodi do studenata. Imaju li oni snage da pokrenu stvari nabolje?**

Već gotovo desetljećima promatram studente i čini mi se da među njima nema više nikakvog pokreta. Kao da nakon šezdesetih godina i vremena velikih revolucija studenata više nema. Očekivalo se da će nakon ratnih događaja studenti izbiti na prvo mjesto, no to se nažalost nije dogodilo. Pitam se je li problem u nedostatku ideja, prave perspektive, strahu od posljedica ako dignu svoj glas. Jesu li se možda dali u ideje i ideologije da služe tuđim

interesima ili je ipak sve to pozitivno jer oni sada daleko mirnije uče i traže svoje mjesto u društvu. No, čini mi se da je na taj način društvo postalo poput tijesta koje nema više kvasa. Upravo se od studenta traži da otvoreno izrazi svoj stav jer on još nije ušao u društvo i nije korumpiran. Kao da su studenti postali kruhoborci i samo se bore da ubuduće dobiju svoja radna mjesta. Alkohol i droga tu su također odigrali svoju ulogu. Manjkaju nam i analize, mislim da bi sami studenti trebali provesti ankete i shvatiti što se to sa njima događa.

■ **Može li Crkva biti mjesto u kojem će studenti moći izraziti potencijal koji posjeduju?**

Mislim da studenti ni u Crkvi ne nalaze mjesto gdje mogu izraziti svoj protest i težnju za istinom. Na jednoj strani imamo pastoral koji je ostao tradicionalan, a na drugoj neke pokrete poput karizmatičkih i nekih drugih, koji studente, umjesto da ih potaknu da se otvore prema društvu, kao da ih tjeraju da se skrivaju iza Boga i molitve. Možda je to i ostatak socijalističkog mentaliteta u kojem je država bila sve, a ljudi samo očekivali radno mjesto i novac.

Davor Stipić

Kvaliteta Vam je bitna?

Uredsko

Tirio računala

Želite dobru podršku?

Kućno

KVALITETA JE NAŠ IZBOR!

Želite dobar servis?

Profesionalno

MANECO
COMPUTERS

www.maneco-computers.com

MOSTAR
Dubrovačka bb
tel: 039 328 970
fax: 039 328 972

GRUDE
Boboška bb
tel: 039 661 968
fax: 039 661 863

LJUBUŠKI
A. Stepića 5
tel: 039 830 028
fax: 039 830 027

aduro

d.o.o. Ljubuški

PRODAJNI CENTRI

MOSTAR

Dr. Ante Starčevića bb

CENTAR 2

+387 36 333 440

LJUBUŠKI

Bana Jelačića bb

OBILAZNICA

+387 39 830 200

**GRAFIČKO
PODUZEĆE
MOSTAR**

88000 MOSTAR, Put za Aluminij b.b.,
tel./faks: +387 36 351-281, 351-282;
e-mail: fram@tel.net.ba
fram@fram.ba

Savez

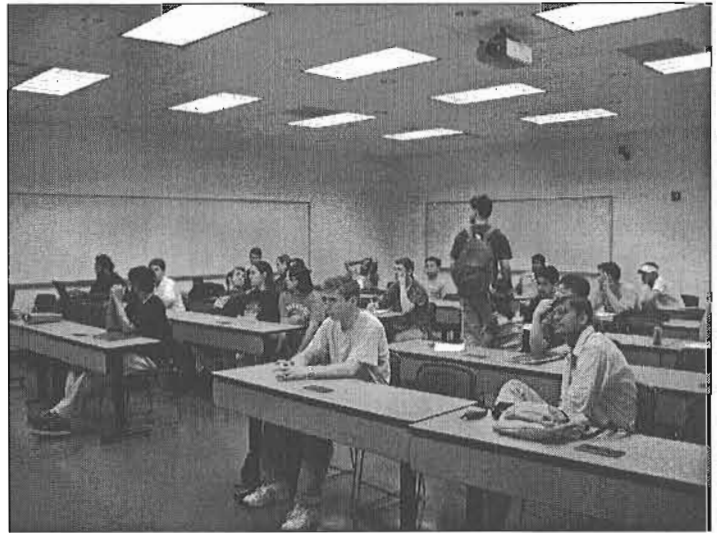
studenata FBiH

Dana 27.10.2003. održana je osnivačka sjednica "Saveza studenata FBiH", ili skraćeno SAS FBiH. Sjednici je nazočilo i šest studenata, predstavnika Studentskog zbora, koji su ujedno bili članovi skupštine SAS FBiH-a. Na sjednici su utvrđeni osnovni ciljevi i djelatnosti. Od ciljeva valja istaknuti: poštivanje ljudskih prava, afirmaciju intelektualnih vrijednosti bosanskohercegovačkog društva, uključivanje studenata u europske i svjetske tokove života, uvođenje studenata kroz obrazovni proces, uspostavu međunarodne suradnje na strukovnom, kulturnom, zabavnom i sportskom nivou. Od djelatnosti SAS FBiH-a treba istaknuti: zastupanje prava i interesa studenata pred organima i tijelima sveučilišta i državnih institucija, organiziranje tribina, kao i stvaranje uvjeta za uključivanje diplomiranih studenata u proces rada.

Članice SAS FBiH-a su krovne studentske organizacije: Studentski zbor Sveučilišta u Mostaru i Unije studenata ostalih sveučilišta na području Federacije. Treba istaknuti kako tijelo SAS FBiH-a čine: Skupština, Glavni odbor, predsjednik SAS FBiH-a, dopredsjednik SAS FBiH-a i Nadzorni odbor.

Vjerujemo da će ovo udruženje postići svoje ciljeve, i da će se odsada studentska prava lakše zastupati i braniti.

Ivan Kelava

Daj mi sredi već jednom taj **ispit!!!**

Svi smo ponekad čuli raznorazne priče o tome kako je netko 'sredio' neki ispit. Koliko je u tome istine, teško je reći. Uvijek postoje zavisti i tračevi koji se rode ni iz čega, ali kako stara poslovice kaže: gdje ima dima, ima i vatre. Realno je pretpostaviti da je bar dio tih priča istina, mada je teško bilo što kategorički tvrditi.

Što vi mislite o tome? Ja ću ovom prilikom reći svoj stav.

Studentski život nije lak. Većina zapne bar na neko vrijeme na nečemu, svi smo različiti i ne leže nam iste stvari. Osim toga, toliko je sadržaja koji nas odvlače od knjige i svatko ponekad podlegne određenoj dozi dokoličarenja. Svi nekad pomislimo kako bi bilo lijepo da se ispiti sami polažu, mi se zabavljamo, indeks se punim sve peticama i četvorkama, a mi žanjemo lovorike. Oh, ljepote...

Ali zapitajmo se iskreno je li to doista ono što bismo htjeli? Zar vam nije poznat onaj osjećaj totalne iscrpljenosti, samog procesa učenja koji je ponekad mukotran, ali i radostan istovremeno; onog osjećaja da ne ide, ali i odluke da ćemo dati još više od sebe...i kada pronademo tu snagu koja je sigurno u nama - predivnog osjećaja uspjeha, pobjede nad vlastitim lošim osobinama?! Onda smo ponosni na sebe, jer sa svakim položenim ispitom, sa svakom

prevaziđenom preprekom malo smo narasli, razvili se kao osoba, naučili nešto novo o životu, i naravno, obogatili se znanjima koja će nam sutra trebati.

A sad razmislimo što je s onima koji su do te iste ocjene došli nekim lakšim putem, zato što imaju zvučnije prezime od nas, zato što imaju malo agilnijeg tatu ili mamu, ili jednostavno jer imaju više novca od nas. Da im zavidimo na nečemu? Čovječe, ovo su vicevi!

Ja ih samo mogu žaliti jer su kukavice, jer su jadni hendikepirani slabici koji nikada neće spoznati čari samoostvarenja i vlastitog rasta i razvoja. Do kraja života živjet će pod staklenim zvonom zaštićeni od daška vjetrova, ali i čarobnog osjećaja padanja i dočekivanja na noge. Kako ih žalim!

Što im poručiti? Još vam nije kasno, vi ste pametni i možete sve što hoćete. Nije vam potrebno da vam neke budale čine kao uslugu stvari koje sami možete učiniti za sebe i dobiti puno više.

Učenje je radost i zadovoljstvo i predivan put samoostvarenja i zato samo naprijed!

Petrana Prskalo

Razgovor sa Oliverom Mandarićem

Riječ prvaka

Doista su rijetki trenutci u kojima se možemo pohvaliti da smo najbolji u Evropi, bilo da je riječ o znanosti, kulturi, športu ili nekoj drugoj društvenoj aktivnosti. Razloge za to i ne treba posebno isticati, oni su svima dobro poznati. Za rušenje te crne tradicije pobrinuo se naš kolega Oliver Mandarić, osvajač zlatne medalje na Europskom studentskom karate prvenstvu u Podgorici, i osvjetlao obraz našega sveučilišta. U ovom broju SEF-a saznat ćete nešto više o njemu:

Olivere, možeš li se ukratko predstaviti čitateljima SEF-a?

Imam 21 godinu, student sam 3. godine Ekonomskog fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Nastupam za Karate klub «Boljitač» iz Širokog Brijega, Karate klub «Neretva» iz Mostara i Karate klub «Hrvatski dragovoljac» iz Zagreba. Ujedno sam i profesionalni trener u KK «Neretva» i KK «Boljitač». Bavim se i pružanjem zaštitarskih usluga.

Kada si počeo trenirati i zašto baš karate?

Karateom se bavim od 1990. i moji počeci su vezani za KK «Student» iz Mostara. Ovaj sport sam odabrao jer sam kao dijete bio vrlo živahan. Nisam baš pokazivao velik interes za sportove s loptom, kao većina mojih vršnjaka. Karate mi se činio kao najbolji izbor.

Koji su ti najveći uspjesi u karijeri, i kakvi su ti planovi za budućnost?

U proteklih par godina sam ostvario dosta zapaženih rezultata i osvojio sam preko 100 medalja. Tri puta sam proglašen za najboljeg sportaša grada Mostara. Za mene su sve pobjede jednako važne, ali bih posebno izdvojio nastupe za nacionalnu reprezentaciju Republike Hrvatske. Planovi za budućnost su da u roku od dvije godine postanem svjetski prvak i da sa svojim trenerom Markom Vujevićem ojačamo naš klub kako bismo postali središte karatea na Balkanu.

Kako komentiraš sve veću popularnost borilačkih sportova, posebice pojavu Mirka Filipovića?

Borilački sportovi u svijetu su jako popularni, u što sam se uvjerio na mnogim natjecanjima i brojnim putovanjima. U BiH su zapostavljeni naspram drugih sportova, što je nepravedno. Čak su zastupljeniji u Bosni nego u Hercegovini. Podsjetimo li se na turnir u free fightu koji je održan prije par dana u Mostaru, zaključit ćemo da imamo dobar potencijal i organizacijske sposobnosti da ovi sportovi uspiju uz određena ulaganja. Po meni je pojava Mirka Filipovića nešto najbolje što se desilo od završetka rata. Svojim borbama je ujedinio sve narode i u BiH tako da je među njima gotovo nestalo i mržnje. Kad se bori CRO COP, svi zajednički navijaju bez obzira na naciju. On bi trebao da postane heroj u narodu i uzor mladima i poticaj za njihov napredak.

U Podgorici si se okitio zlatom. Reci nam nešto o tom uspjehu.

Imao sam čast sudjelovati i na Europskom studentskom prvenstvu u Podgorici i osvojiti zlatnu medalju za naše Sveučilište. Na tom natjecanju sam bio odlično pripremljen i pobijedio sam nekoliko europskih i svjetskih prvaka. Tome su doprinijeli naporni, uzastopni treninzi uz profesionalnu pratnju mog trenera Marka Vujevića.

Kako ti ide studij i općenito što misliš o našem fakultetu?

Trenutno sam na trećoj godini i općenito sam zadovoljan našim fakultetom. Moje se primjedbe odnose jedino na organizaciju samih ispita. Mislim da bi trebali biti više europski orijentirani, s više testova i kolokvija i tad bi bila veća posjećenost predavanjima, a samim tim i veća prolaznost.

Kako ocjenjuješ trenutni položaj studenata u društvu?

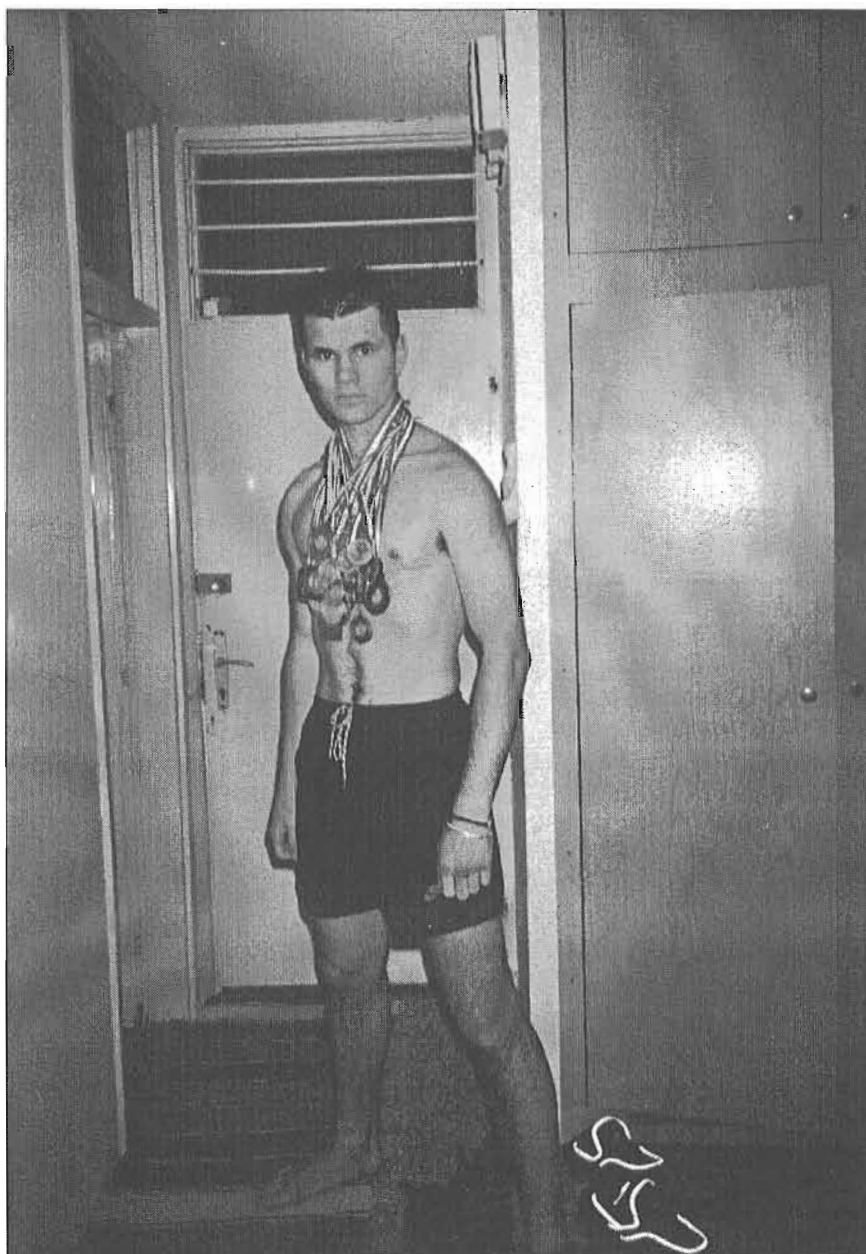
Studentsko doba je vjerojatno najljepši dio života svakog čovjeka. Mislim da bi se studentima koji su sposobni i žele raditi trebalo malo više pomoći i omogućiti im da pokažu svoju kreativnost općenito u sportu, kulturi, politici, gospodarstvu i svim drugim segmentima življenja. Trenutni položaj je dosta težak, a nadajmo se da će se ubrzo popraviti.

Pohvalio bih ovaj naš časopis koji bi trebao da postane glavno informacijsko sredstvo na našem fakultetu i sveučilištu. Iskoristio bih prigodu da se zahvalim i

pozdravim svoje prijatelje i sparing partnere, Dejana Buhovca i Nikicu Perića (ultimate fight), Gorana Mišića (boks), Vedrana Ramljaka (kick boks), Ivicu Brekala (full contact), te kondicijske trenere iz ESTETIK FITNESS studija, Damira Čavara i Marija Križanovića, kao i stručni tim KK «Boljita», Marka Vujevića, Miroslava i Zdenka Klepića, kao i predsjednika kluba, Jerka Ivankovića Lijanovića.

Uredništvo SEF-a pridružuje se čestitkama i želi Oliveru mnogo uspjeha na sljedećim natjecanjima.

Josip Pušić

TO BE OR NOT TO BE?

Svi smo upoznati s činjenicom da je naša povijest prožeta neprestanim borbama za vlastiti identitet i državnost. Gotovo tisuću godina "potrošili" su Hrvati da bi napokon slobodno progovorili svojim jezikom. Nas je to tisućljetno iskustvo naučilo da je jezik narod, jer su svi koji su nas htjeli zatrti znali da to mogu jedino ako nam zatru jezik. Razvijenom Zapadu bilo je to neshvatljivo, čak i smiješno. I baš kad smo mi riješili taj problem, Europa se suočava s njim.

Naime, krajem studenog zbog jezika su ponovno propali pregovori o potpisivanju ugovora o zajedničkom europskom patentu. Španjolska, Portugal, Italija i Grčka odbile su prijedlog komesara za unutarnje tržišne poslove EU-a, Fritza Bolkesteina, da se dokumenti o europskom patentu sastave na samo tri jezika: engleskom, njemačkom i francuskom. Ova su tri jezika inače postala radni jezici u EU, ali engleski preovladava u razgovoru.

Činjenično stanje je takvo da danas po neslužbenim podacima engleski govori gotovo milijardu ljudi, dakle, gotovo kao mandarinski kineski. Polovina svjetskih poslova zaključuje se na engleskom jeziku, dvije trećine znanstvenih radova objavljeno je na tom jeziku, 70% poštanskih poslova se također obavlja na njemu. A može li tko zamisliti zračni promet bez engleskog?

Lingvisti smatraju da je za ovakvu afirmaciju engleskog jezika zaslužan ogroman uspon zapadne, tj. američke

civilizacije, holivudske industrije, MTV-ja, restorana brze hrane, i sl. Prema tome, Amerikanci, poznati kao anacionalna nacija su ti kojima ove činjenice najviše idu u prilog, kao i ostalim zemljama engleskog govornog područja.

Mnogo je više onih koji se bune. Najviše otpora pruža Nizozemska (Flamanski narodni pokret). Poslije njih su Nijemci, inače najveći potrošači američkog načina života. Francuzi se također bune jer je poznato da je ne tako davno upravo francuski bio "lingua franca" u Europi, tj. ono što je engleski danas.

Tko je onda u pravu? Ne treba puno mudrosti da se zaključi da bi i Francuzi i Nijemci i svi ostali voljeli biti baš ti čiji je jezik dominantan u svijetu. "Lingua franca" je postojao i prije i mora postojati i danas. Vjerojatno je engleski već prošao tu fazu i postao mnogo više, ali to je jedan od rizika koje je donio procvat zapadnjačke ekonomije. I sad su se Nijemci i ostali protagonisti te iste civilizacije osjetili ugroženima. A mi u BiH, kako bismo se MI trebali osjećati?

Ivona Marić
Pedagoški fakultet

Sport na sveučilištu:

stvarnost ili fikcija?

(drugi dio)

Od našeg prvog broja i moga članka prošlo je više od pola godine, tako da vam ovaj put podnosim «raport» o tome koji su se sportski događaji dogodili u tom periodu na našem sveučilištu.

S jedne strane na sreću, a s druge na žalost, dogodio se samo jedan sportski događaj. Na sreću, zato što ja imam priliku napisati nešto o njemu, a na žalost zato što je jedan jedini. Ja bih volio da moram proširiti ovaj tekst na dvije strane, a to mogu učiniti samo ako u sljedećem periodu bude više sportskih događaja (što je realno gledano skoro pa nemoguće). Ja ću biti sretan ako bude bar jedan. No, vratimo se mi našem događaju, tj. malonogometnom turniru koji je organizirao Studentski zbor.

Na turniru su nastupili studenti sa svih fakulteta, izmiješani po ekipama, te razbacani po skupinama. Budući da znam da će se većina studentskih novina baviti opširno ovim turnirom, ja vas neću pretjerano time zamarati, tj. izostavit ću silne tehničke podatke tipa koliko je ekipa bilo, i sl. Moram samo reći da je s mog stajališta odziv bilo prilično dobar. Htio bih istaći da su i naše novine prijavile svoju ekipu na turnir, tako da se vidi da ćemo podržati svaki vid sportskih aktivnosti koje će se eventualno dogoditi na našem lijepom sveučilištu.

Ekipa pod furioznim nazivom «SEF» istrčala je na teren skrivajući u sebi same dijamante i bisere prepune nogometnog znanja. Ekipa se sastojala od sljedećih ljudi (nemojte se ljutiti, ali ja moram navesti «naše» hrabre i odvažne nogometaše): Jozo, Josip Pušić, Ivan Kelava, Dario Tomić, Josip Novaković, Anton Pehar, Ivan Drežnjak, Robert Majić i, normalno, moja malenkost kao kapiten, tj. predvodnik ove vrhunske momčadi. Nekoliko sati prije utakmice dobili smo od sponzora kafića «Petica» i dresove, tako da smo mogli istrčati na teren kao prava momčad. Da, to je bila prva, ma mogu je slobodno nazvati povijesna utakmica za ekipu SEF-a.

Puni samopouzdanja i uz ogromnu potporu s tribina istrčali smo na teren. Utakmica je bila teška, i iako su upute trenera bile da strpljivo čekamo priliku, nošeni velikom željom i gromoglasnim navijanjem navijača, nagazili smo odmah do daske i stisnuli protivnika na njegovu polovicu. Nažalost po nas, protivnik je iskoristio dvije brze kontre i matirao nas. Napustili smo teren uzdignutih glava, jer smo dali možda i svoj, u tom trenutku, maksimum. Kasnije je jedan moj «kolega» novinar šaljivo dobio: «U indeksima petice, u mreži dvica!» (E, da je bar tako.) Time su naše šanse za prolaz dalje svedene na minimum. I u drugoj utakmici smo doživjeli poraz, iz kojeg treba podcrtati naše veliko htjenje i veličanstveni gol «u rašlje» našeg najboljeg igrača, D. Tomića.

Sve u svemu, mi smo bili zadovoljni, jer smo osjetili malo atmosferu jednog ovakvog turnira, a i pokazali smo da možemo. No puno je veća stvar od rezultata činjenica što smo uopće nastupili na turniru. Još ću jednom naglasiti da ćemo ja i ove novine poduprijeti svaki vid sportske aktivnosti na ovom sveučilištu, te vam mogu sa sigurnošću reći da ćemo nastupiti i na sljedećem turniru (koji će se, nadam se, i održati). Isto tako smo voljni nastupiti i na bilo kojem drugom sportskom polju ako se za to ukaže prilika. Jer svi znamo onu: «Važno je sudjelovati, a ne pobijediti!» iako je mnogi u posljednje vrijeme preoblikuju u: «Važno je sudjelovati, a još važnije pobijediti!!!» Ne kažem da nije važno pobijediti, ali u ovom slučaju samo sudjelovanje, ma samo postojanje turnira je ogromno. Zato bih ovim putem htio pohvaliti organizatore, te ih pozvati da ga opet organiziraju. A ako smognu snage za još koji turnir u drugim sportovima, to će biti jedan velik plus kako za njih, tako i za nas, studente Sveučilišta u Mostaru.

Do sljedećeg puta pozdravljam vas uz sportsku krilaticu: Brže, više, jače...

Bojan Čerkuč

UEFA-ina "Liga prvaka" ili sudar civilizacija

Zvala se ona «Liga prvaka», ili pak «Kup prvaka», njen smisao uvijek je ostao isti: profit za kojim su se povodili, povode ili će se povoditi. I ove sezone, četrdeset i osme po redu, svjedocima smo tog «globalnog cirkusa» koji se odigrava na uredno pokošenim zelenim travnjacima diljem Europe.

Četrdeset i osmu godinu za redom svijet će se diviti novom nogoloptačkom prvaku Europe. (Sada već znamo da je ovo trinaesta godina kako titulu nije obranio klub koji ju je godinu dana ranije i osvojio; zadnji put bio je to Milan 1990.)

Finale UEFA-inog natjecanja razveselit će mnoge, neke čisto kao zaljubljenike u taj sport, a druge pak zbog kakvog kladioničarskog listića. Bilo kako bilo, nikoga neće ostaviti ravnodušnim (ili barem veliku većinu).

Posljednje srijede mjeseca svibnja izgazit će se reflektori još jednog finala. Jesen će dati signal novoga početka, pohoda na još jednu epizodu «lige prvaka». Tako sve unedogled, vrteći se uvijek iznova u krugu slave i novca. Upravo tu završava priča sa svjetlije strane reflektora, i tek počinje priča s one druge strane. Tužna «oda fenjerašima», ako bismo se malo pjesnički izrazili, tek počinje. Novac je definitivno razorio i ono malo preostalih spona koje su ih povezivale i činile barem sličnima, ako već ne jednaka. Profit je postao utjelovljenje gotovo svih civilizacijskih normi, i upravo stoga i naslov ovog članka s pravom nosi epitet «sudara

civilizacije».

Zapad i Istok, nekada uglavnom na političkom, a danas i na sportskom planu, stvaraju jaz čije se dno ne nazire. Istina, da sve spona nisu popucale možda najbolje pokazuju prijelazni ljetni rokovi. Istočnjački igrači su uvijek iznimno «tražena roba» u najjeminentnijim zapadnjačkim klubovima. Da će tako i ostati, potvrdit će i ovo ljeto. Najbolji igrači hrvatskih, čeških, slovačkih, ruskih, rumunjskih, bugarskih, bivših jugoslavenskih i turskih prvenstava i nadalje će pristizati «otkidajući» Zapadu neznatan «komadić kolača».

Pet ili više minuta slave osigurano je većini koja se do tog tržišta probije.

«Golobradi heroji» istoka Europe i zemalja «trećega svijeta» jačat će ponos nacija i «pustošiti» terene, a kase svojih matičnih klubova dovoditi tek u «fiktivne faze blagostanja».

Možda će statističku «zonu sumraka» najbolje potkrijepiti podatak o ovogodišnjem «kosturu» «Lige prvaka». Čak dvadeset i četiri od trideset i dva sudionika ovogodišnjeg natjecanja dolaze iz zapadnog dijela Europe (pridodamo li im i Grke, koji svakako jesu dio EU-a, tada ih je dvadeset i šest). Samo dva puta u povijesti natjecanja «dugouhi pokal» je krasio vitrine klubova s Istoka (Crvena Zvezda 1991. i Steaua 1986.). Ništa bolja slika nije niti na reprezentativnoj sceni.

Nameće se kategoričko pitanje, iako i ono kao retoričko nekakvim sustavom automatizma gubi smisao: Što su to nogometne organizacije na čelu sa svojim liderima i kompletnom strukturom napravile da bi suzbile postojeći problem?

Slaba je, gotovo nikakva, utjeha otvaranje nogometnih centara i pokreta u zemljama «trećega svijeta» (Indija, Kina, te neki afrički kampovi).

Gdje li se samo zagubio duh olimpizma u «najvažnijoj sporednoj stvari na svijetu»? Duh koji je lebdio nad svijetom sporta

izgubio je iz vidokruga «nesvojevoljno odbačenog sina». Nogomet je «olimpijska vrata» zalupio onoga trenutka kad se na olimpijadi posljednji put pojavio u «najjačem sastavu». Ili da se ipak preciznije izrazim, nogometne strukture izopćile su taj, svima nam drag, sport. Ali, ali kao i u svakoj problematici, krug negativaca ne iscrpljuje se samo konkretnom nogometnom strukturom. Nažalost, previše je i drugih okolnosti uključeno u dijelove nogometnog «organizma» da bi problem sam po sebi bio rješiv i dokučiv. Pojedinačne akcije neće naići na razumijevanje i odobravanje.

Nikakve preventivne metode (tipa ograničavanja godina igrača za odlazak u inozemstvo) neće biti učinkovite dok god svima ne bude u interesu da se evidentan problem riješi.

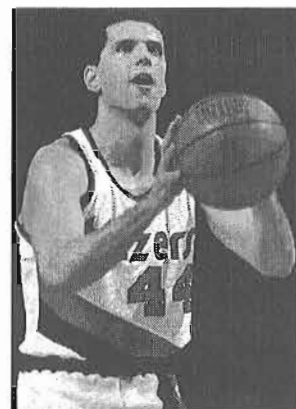
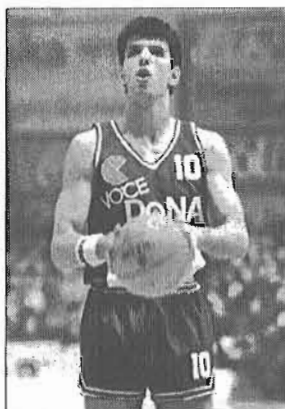
Ali kao i u svemu, vlast je slast, a profit je valjda «šlag na tortu», i dok je tako, teško je očekivati ozbiljne pomake. Samo da nam se jednog dana ne dogodi da se nogomet i nogometni svijet izrode u nešto slično znanosti paleokontakata ili «sudara civilizacija».

Kao melem za oči, i za suzbijanje crnih slutnji javljaju se turniri koje FIFA priređuje svake četiri godine, a zovu se svjetska prvenstva. Nauživamo se gledajući kako siromašni i bijedni Brazil «gazi» bogatu Njemačku.

Dalibor Protrka

Velikani hrvatskog športa

Život leti, kapetane ...

Od ovog broja našeg, a nadam se i vašeg, omiljenog studentskog lista odlučili smo dio športske rubrike posvetiti velikanima hrvatskog športa. Iako imam velik izbor imena športasa koji su zaslužili mjesto među najvećima, uopće nisam dvojio da ću pogriješiti ako ovu rubriku započnem s, po mom mišljenju, najvećim među velikim imenima hrvatskog športa DRAŽENOM PETROVIĆEM.

Košarkaški «Mozart», kako su ga popularno zvali zbog glazbe koju je slušao, dijete je Šibenika.

Rođen je 22.10.1964.god., a u svom rodnom gradu provodi i veći dio svoga prekratkog života. Prve košarkaške korake pravi s nepunih trinaest godina, krenuvši stopama svoga starijeg brata, svima nama poznatog, Ace Petrovića. Uspjesi su uslijedili. Prvo odličje koje osvaja je brončana medalja na kadetskom prvenstvu Hrvatske u Splitu 1979. god. To je bio prvi od beskonačno mnogo tragova koliko ih je Dražen ostavio u košarci. S petnaest godina, u sezoni 1979./80., Dražen postaje prvotimac igrajući, doduše ne s prevelikom minutažom, za Šibenku.

Uspjesi koje je ostvarivao u kadetskoj i juniorskoj konkurenciji (zlatno na prvenstvu Balkana, srebrno na juniorskom prvenstvu Jugoslavije i na prvenstvu Europe) nisu izostali ni u seniorskoj. U tri godine, koliko je igrao za Šibenku (od 1980. do 1983. god.) dva puta sudjeluje u finalu kupa Radivoja Koraća i gubi (oba puta protiv Limogesa). Godine 1983. postaje «nesuđeni» prvak Jugoslavije pogodiivši dva zadnja slobodna bacanja, ali ta utakmica biva poništena i proglašena 2:0 za Bosnu, no svoju zlatnu medalju Dražen nikada nije vratio. Te iste 1983.god., nakon srebra na Univerzijadi, stiže za Dražena i prvo veliko razočaranje kada je osvojio samo 7. mjesto na prvenstvu Europe u Francuskoj, poslije kojeg odlazi na odsluženje vojnog roka, gdje u miru planira nastavak svoje karijere.

Nakon godinu dana odmora, Dražen Petrović se vraća svom omiljenom hobiju-poslu, i to na sebi svojstven način. Sezону 1984./85. potpisuje za Cibonu unatoč primamljivim ponudama Partizana, C. Zvezde i Bosne. S desetkom na leđima on u svojoj prvoj sezoni Cibonu vodi do vrha Europe pobjedom nad Real Madridom (igrač utakmice postigavši 36 poena), te osvaja prvenstvo i kup Jugoslavije. U Ciboni je odigrao još tri sezone i ponovo postao prvak Europe (pobjeda nad Zalgirisom), osvaja Kup kupova, te Kup Jugoslavije. Na reprezentativnoj razini nije išlo nimalo lošije: srebrno na Olimpijskim igrama (Seol), zlatno na Univerzijadi, te bronce prvo na Svjetskom prvenstvu (Madrid), zatim na Europskom prvenstvu (Atena). Već se tada dalo naslutiti da Europa za Dražena postaje sve manja i manja.

Godine 1989. Dražen potpisuje za Real iz Madrida, a španjolski tisak ga najavljuje kao novog kralja kraljevskog kluba. No, Dražen se nije dugo zadržao u španjolskoj metropoli. Odigrao je, naime, samo jednu godinu i za to vrijeme osvojio Kup kupova pobjedom nad Snaidrom. U tom finalu Dražen je, kao po tko zna koji put u svojoj karijeri, bio igrač utakmice s postignuta 62 koša. Nakon Real Madrida, Dražen ostvaruje svoje dječjačke snove i odlazi u NBA, u Portland Trail Blazerse, u kojim ne dobiva ni preveliko povjerenje ni minutažu, a rezultat toga je, za jednog košarkaškog «genija» kakav je bio Dražen, mizeran prosjek od samo 7.6 koševa po utakmici.

Već sljedeće sezone, u siječnju 1991., Dražen napušta Portland i odlazi u pravcu New Jersey-ja, gdje igra sve bolje. U svojoj zadnjoj NBA sezoni Dražen postaje najbolji igrač i strijelac Nets-a s prosjekom od 22,3 koša po utakmici. Iako je to bio jedan od najvećih uspjeha, njemu najdraži i vjerojatno najvažniji ostvario je godinu dana ranije na Olimpijskim igrama u Barceloni. Godine 1992. Dražen s hrvatskom reprezentacijom, na njezinom prvom velikom natjecanju, osvaja srebrno izgubivši u finalu od tada nepobjedivog Dream Team-a koji je bio predvođen legendama poput Jordana, Magica, Birda...

Dražen je volio svoju domovinu i igrati za svoju Hrvatsku bila mu je, kako on kaže, najveća čast. Nažalost, kako je sudbina htjela, svoju zadnju utakmicu igra baš za svoju Hrvatsku na pripremama za Europsko prvenstvo protiv Slovenije. Iako je Hrvatska izgubila 90:94, i na toj utakmici odigrao je vrhunski, postigavši 30 koševa. Tada nitko nije ni slutio da će mu to biti zadnja...

«U PONEĐJELJAK, 7. LIPNJA 1993. GODINE, U 17.20.SATI NA CESTI NÜRNBERG-MÜNCHEN KOD DENKENDORFA POGINUO JE SLAVNI HRVATSKI KOŠARKAŠ DRAŽEN PETROVIĆ» - bila je vijest koja je šokirala ne samo hrvatsku, nego i svjetsku javnost. Bio je to jedan od najtužnijih dana u povijesti hrvatskog športa. Otišao je sa samo 28 godina, a toliko je toga košarkaški i ljudski još imao kazati. Iako su mu tada mnogi rekli: «Zbogom, kapetane!» ni dandanas, deset godina nakon njegove smrti, nitko ga nije zaboravio. Dokaz tomu je i njegovo primanje u Kuću slavnih 27. rujna 2002. godine.

...svoju si dobrotu ostavlja svima
nekoj novoj dici igru s Baldekina...
...Život leti, kapetane...

Tomislav Raič

KONTAKTNE LEĆE, da ili ne?

Sigurno su svi koji nose naočale ponekad razmišljali o tome da stave leće. Razlozi su razni, najviše estetski, a mogu biti i žuljanje nosa, ograničenost vidnog polja okvirima naočala i štošta drugo. Zbog toga mnogi žmirkaju i radije loše vide, nego da nose naočale. Sve me ovo navelo da se malo raspitam o tome koje su prednosti i nedostaci leća, kako se održavaju, kakve postoje i dr.

U nekim su slučajevima leće nužne. To su npr. slučajevi anomalija oka, kod kojih je rožnica nepravilno zakrivljena ili ako dioptrijska razlika prelazi tri dioptrije. Tada se preporuča nošenje leća jer se naočalama ne postiže odgovarajuća korekcija vida. Ponekad se kontaktne leće savjetuju iz profesionalnih razloga - kod sportaša, plesača i sl.

Tri su osnovna materijala za izradu leća. Od tvrdog materijala izrađuju se tzv. tvrde (PMMA) i polutvrde (silikonske) leće. Osnovna razlika između ovih leća je što su prve nepropusne za kisik, a druge propusne. Treća vrsta su tzv. mekane leće koje su želatinozne konzistencije. Zbog toga su izuzetno udobne, pa ih od samog početka svi lako nose, tj. oko se najbrže i najlakše privikne na ovaj tip leća (pacijenti tvrde u roku od 20-ak minuta).

Polutvrde leće pacijenti obično jako dobro prihvate nakon razdoblja privikavanja koje traje 10-ak dana. Nakon toga se potpuno izgubi osjećaj stranog tijela u oku. Kod tvrdih leća, koje su se nekad jedino koristile, a koje se danas napuštaju, vrijeme privikavanja je nešto duže i teže. Razlog tomu je njihova nepropusnost za kisik.

Prije propisivanja leća potrebna je pretraga pacijenta. Provjerava se normalna količina i kvaliteta suza, kvaliteta i frekvencija treptaja, te postoje li upalni procesi prednjeg dijela oka. Kod onih koji imaju zadovoljavajuće rezultate, obično nema poteškoća u privikavanju i prihvaćanju kontaktnih leća.

Koje su prednosti leća?

Prednosti su prije svega u tome što se nošenjem leća postiže 30% bolja vidna oštrina, nego s naočalama. Vidno polje se proširuje do normale jer nema okvira naočala koji ga ograničava, a povećava se i periferni vid, budući da se kontaktna leća pokreće zajedno s pokretima oka, pa se tako postiže dobra vidna oštrina u svim pravcima pogleda.

Nedostaci kontaktnih leća su: povećan rizik od oštećenja epitela (površnog sloja) rožnice, te povećan rizik od upale oka. Dužnost je liječnika koji propisuje leće i onog tko ih nosi da učine sve kako bi rizik nošenja kontaktnih leća bio što manji. Ako je napravljen pravilan izbor leća i ako se pacijent drži dobivenih uputa u vezi s nošenjem i održavanjem leća, rizik bi trebao biti minimalan.

Komplikacije koje mogu nastati najčešće su posljedica nemarnog odnosa osobe prema održavanju leća ili je uzrok nošenje starih i oštećenih leća koje se radi štednje ili nekih drugih razloga nose duže nego što je predviđeno. Većina komplikacija uzrokovanih nošenjem leća izazvana je naslagama na površini leća koje treba otklanjati pravilnom uporabom sredstava za dezinfekciju. Nastale naslage bjelanjčevina, minerala, masti smanjuju zračnu propusnost leća i postaju žarišta za rast mikroorganizama koji uzrokuju upale oka. Sredstva za čišćenje dosta pomažu da se uklone te naslage, ali ne u potpunosti, pa zato kontaktne leće treba periodično mijenjati.

Polutvrde kontaktne leće treba mijenjati svake dvije godine, a mekane, koje su još sklonije oštećenjima tijekom rukovanja i stvaranju naslaga na površini, nakon godinu, do godine i pol dana.

To bi bilo ono teoretski najznačajnije, a sada ono najbitnije za nas studente: cijena. Mogu se nabaviti i u našem gradu. Ima običnih, kao i onih raznog dizajna, pa tako odjednom možete postati plavoooki, tamnoooki...

Cijena običnih dioptrijskih je 200 KM za par, dok obojene, odnosno s raznim dizajnom koštaju 120 KM po komadu.

Marijana Novaković

Ljubav i novac

Ima li granice među ovim pojmovima, i ako ima kako ju postaviti? Rađa li se iz novca ljubav te postoji li uzročno-posljedična veza među ovim pojmovima, pitanja su koja si stalno postavljamo. Bez osnovice ili ne, ni sami ne znamo. Možda zato jer nam neka doza buntovništva, koja obilježava svakog malog čovjeka, ne dozvoljava da nas malodušnost ponese onamo gdje ne želimo biti, jer još uvijek vjerujemo u ono iskonsko, ono što želimo i bez čega ne vidimo smisao života - LJUBAV.

Ljubavi ima? Gdje? Želimo li doista ljubav, ljubav bez očekivanja, bez interesa? Odgovara li nam to uopće?

U trci za vremenom kada više nemamo vremena ni za same sebe, stalno se pitamo da li da od ljubavi živimo, a znamo da ne možemo, ili da ju podčinimo sebi. Pa što? Možda nam i olakša neke stvari?

Razmišljamo li mi tako ili nam činjenice daju drugo? Opet ništa ne znamo. Često se događa da si postavljamo pitanje ima li ljubavi uopće.

Neki čak misle da je ljubav stvorena da bi siromašni imali od čega živjeti. I ovdje se dvoumimo. Zašto?

Možda nismo dovoljno jaki ili čak nismo imali ni prilike da sami sebi postavljamo činjenice i čvrsto stojimo iza njih da bismo vjerovali drugačije.

Stalno nas muči ona jednakost koja se postavlja između lijepe žene i bogatog muškarca. Kao da unaprijed znamo koja će žena imati kojega muškarca. Ako smo imale sreće da smo rođene kao lijepe, zgodne, super! Velika je vjerojatnost da se udamo za bogatog, poželjnog muškarca. Ako smo još uz to manekenke, još bolje, tad je vjerojatnost još i veća. Nema problema, i onako će sve od sebe doći.

Ovakvih primjera imamo sve više i više i pitanje ljubavi je sve dalje i dalje. Ljubav se zamjenjuje novcem. Možda je tako i lakše, jer je mnogo jednostavnije zaraditi potrebnu količinu novca koja stvari čini onakvim kakve mi mislimo da bi trebale biti, nego sve ulagati u ljubav koja sama po sebi sadrži sve vrste žrtve i odricanja na koje nismo spremni.

Gdje smo mi u svemu ovome?

Nekada bismo se možda i sami mijenjali za takav život bar na dan, ali na kraju u dubini sebe znamo da je cijena previsoka i da ju ne možemo platiti.

Ljubav i novac u kombinaciji su poželjni kada jedno ne uvjetuje drugo. Novac je nesumnjivo potreban i bez njega ne možemo zamisliti život, ali kada novac postane svrhom života, do izražaja dolazi njegovo ubojito djelovanje. Sve je lažno! Sami postajemo laž!

Slavena Raspudić

Intervju s Dražanom Planinićem, članom grupe Zoster

Zoster

Reci nam nešto o samim počecima benda.

Bend je osnovan tijekom 2000. godine. Tadašnja postava se dosta razlikovala od današnje. Bubnjeve je svirao Tiho Šunjić, koji nas je napustio nakon otprilike godinu dana. Zamijenio ga je Goran Rebec koji svira i dandanas. Osim njega, do sada je na gitari svirao Marko Lasić koji je sada preokupiran «štrebanjem» na FER-u u Zagrebu. Imali smo i pjevačicu Marijanu Pejić, koja studira na medicini, pa nema nažalost baš puno slobodnog vremena, te nas je i ona napustila. Uglavnom, današnja postava je uz prethodno spomenutog Gorana Rebca (bubnjevi) i Mario Knezović (vokal i gitara), Ivo Bandić (klavijature) i moja malenkost, Dražan Planinić (bas gitara).

Glazbene preokupacije?

Riječ-dvije o dosadašnjim nastupima?

Od nastupa po lijepoj nam Hercegovini, zapaženiji nastupi su nam koncerti za Dan Europe ove i prošle godine i doček Nove 2001. godine na otvorenom, sve to u Mostaru. Nastupali smo i u Zagrebu na Cvjetnom trgu u lipnju prošle godine povodom Europskog dana nečega, no zaboravio sam čega, i još dosta toga.

Poznajući teške mogućnosti za nekakav napredak i proboj na glazbenom tržištu današnjih bendova, naravno ponajviše zbog nedostatka novca, možeš li nam reći što ste do sada uspjeli objaviti?

Do sada smo u studiju «Baraka» snimili dvije pjesme: «Majka Jamajka» i «Ožužilo», a mogu se čuti na lokalnim radiopostajama. Ostale stvari objavljene su na kompilaciji u povodu Dana Europe, a imamo i drugih live snimaka.

Planovi u skoroj budućnosti, očekivanja, možda kakva turneja...?

Planiramo dobiti na kladionici, pa snimiti album, eto što planiramo (ha ha ha). A što se nastupa tiče, pred kraj ovog tjedna (13.-15. studenog) očekuje nas mini turneja po Bosni i Hercegovini. U četvrtak smo u Sarajevu, pa onda u petak idemo u Travnik, a subotu smo rezervirali za Banja Luku, pa onda nazad kući.

Kako komentiraš sadašnju situaciju mladih BH bendova, odnosno kako se Zoster u svemu tome vidi?

Ma sve je divno-krasno, samo što još nemamo para da snimimo album, ali bit će možda i toga, ako Bog dopusti. Uglavnom, sviramo, pjevamo, radimo nove pjesme i tako iznova.

Za kraj si mi rekao da slijedi jedna najava?

Da, moći ćete nas čuti ubrzo u Mostaru ako tko još nije, i to već sljedeći mjesec, a kad i gdje točno, obavijest o tome će biti na plakatima ili priupitajte mene osobno, kako hoćete.

Mate Ćavar
Ekonomski fakultet

FOLK UP THE VOLUME!

Sljedećih nekoliko redaka posvećeno je našoj uzavreloj balkanskoj krvi. Neću ni spominjati autentične stvari ovog podneblja, koje su onako slatke, iako mi vjerujemo da su mnogo više nego zapravo jesu (čitaj: smokve, grožđe, Neretva, i sve ono zbog čega druge pozivamo da «dođu da vide i da dođu da se dive»).

«Najžešći» su mi oni kafići, a ima ih i Mostar, i Široki i Posušje, koji se tobože zovu Rock Cafei, a puštaju sve, samo ne rock muziku. Pa stvarno, svaki od njih bi se trebao zvati No-Rock Cafe ili Rock-Free Cafe. Možda da pokrenu pravu franšizu, a ne da posuđuju tuđa imena s kojima nemaju apsolutno ništa zajedničko.

Ali, hajde. Gdje je najviše ljudi? Tamo «gde cepa, bre». Ulazim, sjedam i odmah se bacam na proučavanje ljudi. Lopova, lopovaaaaaaaaaaaaa.

U jednom kutu su naši iz dijaspore. Vidi im se na facama, a potvrđuje pogledom na odjeću. Čak sam čuo i za termin «bauštel moda». Pa jest malo bezobrazno, ali za očekivati je nešto «europskije» od ljudi koji žive i rade u Njemačkoj, a oni dođu i pokazuju kič i neukus. Čast iznimkama, naravno.

U drugom kutu su neoženjeni momci i neudane cure. Vidi se da su davno tridesetu prešli ili još gore, izgledaju kao da jesu. Tužan prizor zapravo, pogotovo kad pomisliš da se to svima može dogoditi. Ostala raja... neodređeno. Ne mogu ih baš svrstati u određene kategorije. Mogu biti bili tko. Tajni ljubitelji, znatiželjnici, ili ih je netko dovukao ili su morali izvesti rođaka iz Njemačke, koji je morao izaći baš tamo «di se naš narod veseli i đipa».

Kako večer odmiče, meni je sve ukusnija votka s limunom. Svira nešto lagano, za rezanje vena, rekli bi. Kažu mi da to pjeva neki slijep čovjek. Nešto o očima, ili bi joj ih dao ili ne bi, tad bi isti bili oni... Nemam pojma. Krasna pjesma.

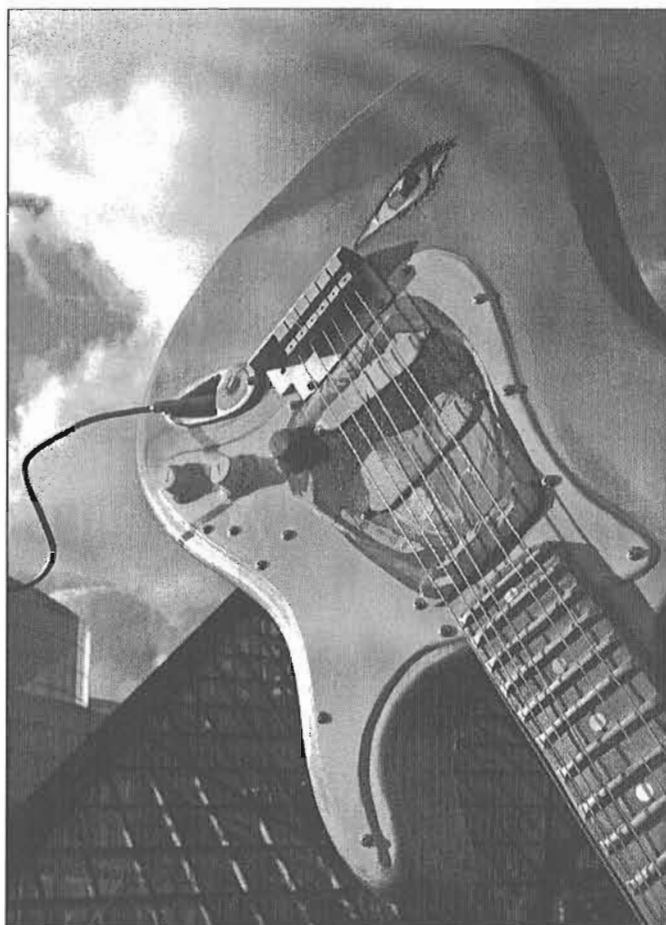
Ponoć je i svi su razvaljeni. Giba se čitav lokal, pa i konobari. 39 sa 2. Veselo, veselo... ' Ko te pita tko si i što radiš tu. Svima je dobro. Oči su mi krvave od dima i ne mogu zaustaviti suze, no to se ne primjećuje, jer možda plačem zbog toga što sam ja «voleeeeeeeeeooooooooo» nju, a ona me «neeeeeeeee».

Staklo! Ogromne količine stakla. Po podu, po stolu, po zraku svake treće sekunde... Evo sve, ali što je u tom folku da tjera ljude da razbijaju čaše? Svaki žešći «pevaljkin» povik uzrokuje masovno ludilo. Svi se bace u trans, stisnu oči kao da im je upravo otkrivena tajna života, a onda ...trans. Bit će da je ljekovito.

A eno ti ga «na». Dvojica se «pogruvala». Znao sam. Nadam se da to neće završiti vađenjem vatrenog oružja, kao što to u nas često biva. Neće, evo prestali su. Odahnuli smo. Dobri su to momci samo im šake rade brže od moždanih stanica. Eno, sad se grle u transu.

«Zašto baš ti, moja ikono sa zida...»

Stihovi... Nisam licemjer, šunda i bezveznih stihova ima u svakom glazbenom žanru, ali ovdje ima svega i svačega. Redovno je riječ o žalopojkama, jer kako bi se drukčije mlađarija mogla poistovjetiti s iskusnim likom koji pjeva. Nesrećo prijateljice, rakijo spasiteljice, rujno vino, crne oči, crna kosa, mrčava šerpa... Ne, to je onaj Grdović. Entšuldigen. I sve se otprilike vrti oko ovoga. Meni je

osobno najdraža ona u kojoj ona još po navici spava u njegovoj majici. Biser.

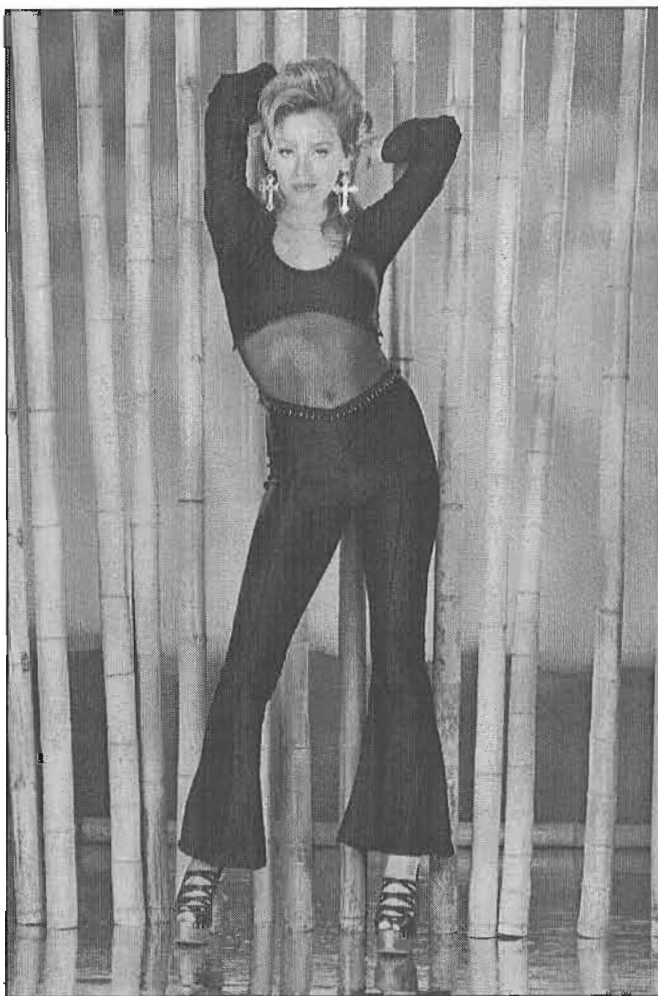
Kod Cro novokomponiranih narodnjaka nadodajmo još i vukove koji piju s izvora, neke livade od nekog Ivana, staru majku i kamenu kuću, želju za nošnjom određene boje (bijele ili plave, zavisi gdje se kako pjeva), upute za skretanje od nekakvog kamena (lijevo ili desno) i eto ga, imamo još jedan u nizu hitova bez kojih je, ruku na srce, teško preživjeti. Izgleda da je prilagodba tržištu jedini način preživljavanja na domaćoj estradi, tako da su i oni iz ozbiljnijih glazbenih voda davno prešli ili prelaze u lakoglazbene, a izvrstan primjer za to «tranzicijsko» razdoblje je ona što pjeva kako on previše od nje traži. Još ti malo fali. 'Ajmo, Ivana, ubrzaj proces. Ginem, ginem da ti skinem.

Gazda sigurno «mlati dobru paru». Ne znaš ni kad su otišle iz džepa i otkud narodu ovalike pare za trošenje. Sve se nema. «Volim piti, volim piti, volim piti i ljubiti». Hektolitri tekućine koja briše mozak. Prva, druga, treća, ... deveta tura pića. Novac ovdje nije previše bitan, iako mi nije jasno zašto «crnčiti» na poslu cijeli dan da bi ovdje spiskao svaki novčić.

«Luda za tobom, što se tu može...» Majke ti, je l' ovo Brena?! Joj, što volim Brenu! Dižem joj kapu. Nosila je vruće hlačiće prije Kylie i Mariah.

Zovu u kolo. Idem, a kasnije možda i ja stisnem oči i razbijem koju čašu. Da bih pripadao masi, moram, ali nije na prisilu. Baš je dobro. Potpuno ih razumijem. Ovo je bijeg od svakodnevnice i stvarnosti, a stvarnost je da svi vole narodnjake. Jedan obožavatelj je upravo stvoren. Ja se ovamo vraćam. Malo sutra.

Život za ples

Ples je moć tijela da progovori (pokretom), opuštanje duha s povjerenjem u vlastitu svijest, uobličavanje unutarnje napetosti, ispad iz nutrine jezikom vremensko-prostorne paradigme, ali i nadvladavanje poznate zadanosti.

Naslutiva je i proturječna ta moć pokrenutoga tijela: podsjeća na djecu i odiše izvornom, organskom slobodom. Ples je nekad davno činio ljude bogolikima: ritam tijela unutar ritma prirode, unutar ritma svemira...

Ples nalazimo na izvoru svih umjetnosti koje imaju svoj izraz u ljudskoj ličnosti. On zrači jednu duboku i vječnu privlačnost čak i na one za koje bi se mislilo da su najotporniji prema njegovu utjecaju. Ako ostanemo ravnodušni prema umjetnosti plesa, to je stoga što nismo uspjeli razumjeti ne samo najvišu manifestaciju fizičkog života, nego ni najviši simbol duhovnog života.

Značenje plesa potječe iz činjenice da je on prosto stvaran i intiman poziv onoga općeg ritma koji obilježava sve manifestacije života. Osim toga, umjetnost plesa je intimno vezana sa svim ljudskim tradicijama rada, rata, zadovoljstva i odgoja. Čak su i najmudriji filozofi najstarijih civilizacija smatrali ples modelom prema kojem mora biti satkan moralni život čovjeka. Ples ne samo da je vezan za religiju već i za ljubav. Prema Lucienu, on je star koliko i ljubav. Ako se osvrnemo na životinjski svijet, može se reći da ples za kukce i ptice često čini bitan dio udvaranja. Mužjak, u suparništvu s drugima, pleše da bi opčarao ženu; poslije izvjesnog vremena, ženka dijeli s njim svoj žar i pridružuje se plesu.

U modernom svijetu profesionalni ples, kao umjetnost, odvojio se i od religije i, u svom vitalnom smislu, od ljubavi. Čak je gotovo nemoguće, promatrajući ga samo u zapadnoj civilizaciji, izvesti tradiciju iz jednog ili drugog od ovih izvora. Ako promatramo razvitak umjetnosti plesa u Europi, možemo raspoznati dvije struje koje su se ponekad miješale, ali koje su ipak ostale bitno različite u svom idealu i u svojim tendencijama. Osnovnu tradiciju mogli bismo nazvati klasičnom, za koju se smatra da potječe iz Egipta, a tradiciju talijanskog podrijetla romantičnom. U svom čistom obliku, prvi je ples solo, zasnovan na ritmičnoj ljepoti i snazi izraza ljudske ličnosti kad je njezina energija koncentrirana u strasnim kretnjama. Drugi ples je oblikovan mimički i slikovito, i u njemu je individuuum podređen širokom i raznolikom ritmu grupe.

Na kraju možemo još samo reći da je ples univerzalan jezik koji ne poznaje kulturne i nacionalne granice. Stariji i od ljudske povijesti (jer je poznat i u životinjskom svijetu), ples oduvijek izražava, obilježava i prati osnovne preokupacije pojedinca i zajednice.

Ja sam možda prava osoba za članak o kulturi čitanja naših studenata, jer nakon što je moja knjiga izašla iz tiska (malo samohvalisanja na početku), mogu vam s ponosom reći da ju je pročitala "intelektualna masa" moje uže i šire rodbine, tetke i stričevi iz dijaspore, susjedi uzduž i poprijeko, te najbolji prijatelji koji su je čak i pohvalili.

Netko će reći: «Ajme, napisati knjigu?! Pa to je užasno teško!» Ma, vjerujte, sve vam je to super, pisanje je nula bodova, al' prodati knjigu i uz to imati sreću da je netko i pročita?! Eh, tek onda ste kao osvojili svijet.

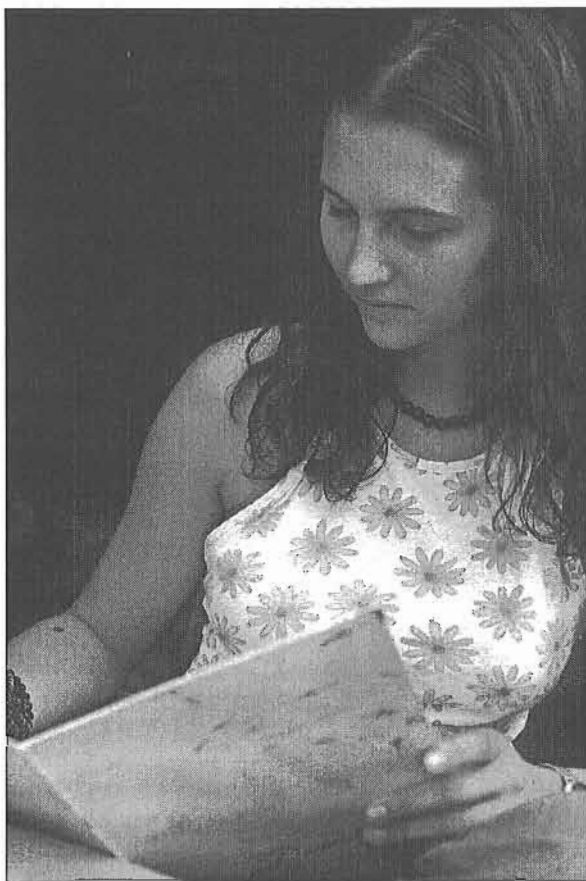
No, vratimo se mi knjigama "poznate i priznate" gospode, ta tko bi moju i čitao... Istražujući malo za ovaj članak shvatih kako ni "face" u knjižarama ne prolaze puno bolje... Na fakultetu pogotovo. Tu vam je glavno pravilo: tko pređe prag fakultetske knjižnice (ne daj Bože da visi u čitaonici), da je šmokljan k'o iz filmova, neiživljeni štreber i čudak. Tako sam se i ja maknula iz knjižnice na faksu... Što je sigurno, sigurno!

Šetam gradom i svake večeri zastanem ispred vodećih knjižara, čiji izlozi vrve slavnim imenima i još slavnijim naslovnica. Srce mi za tren zastane, poželim kupiti bar dvadesetak knjiga, al' se za tren vratim u svoju podstanarsku svakodnevicu, sjetim se vode, struje, telefona + mobitela... i produžim dalje, nadajući se da će mi se bar za rođendan netko sjetiti darovati te mudrosti u dvije korice. Što je, tu je, ekonomska kriza tuče i po mom džepu, a knjige su za naše studentske džeparce preskupe.

Ipak, moje primarno pitanje u ovom članku bilo je: "Čitaju li mladi?" Ma da, naravno da čitaju. Sve redom-Cosmopolitan, Story, Sportske, Autoklub, itd. Entuzijazam i oduševljenje "pravom" pisanom riječi gotovo da se ne primjećuje. Mladi su se posve prepustili valu vremena, žive od danas do sutra, u sjeni svih ulica koje ništa ne obećavaju, već samo guše njihovu kreativnost. Čast izuzetima koji svoj intelektualni duh obogaćuju svaki dan novim naslovima na svojim policama, a ti su, vjerujte, rijetki. Studentski čitači mogu se podijeliti u tri skupine: mrzitelji knjiga, ljubitelji knjiga i "orilo-gorilo" ekipu. Prvih znam mnogo, to su vam oni koji su s prvom lektirou u osnovnjaku dobili osip i koji su alergični na svaki oblik knjiga. Drugi su čista rijetkost, ljudi zaljubljeni u čitanje, u poeziju, u prozu. Trećih je najviše, zlatnu sredinu čine oni koji će pročitati knjigu "za muku", ali bez pretjeranog oduševljenja.

Ne želim mudrovati, jer svaki čovjek je jedinstven, neponovljiv djelić u oceanu čovječanstva, svatko sam treba izabrati svoje interese i ono što ga zanima. Neosporno je da čitanje obogaćuje, da se za svakom novom pročitanim knjigom osjećamo jačima i mudrijima. Svijest čitanja u mladog čovjeka ne može se nasilno usaditi.

Čitaju li mladi?

Moja osobna procjena je da studenti općenito malo čitaju. Istina, moram uzeti u obzir sve njihove obveze na faksu, na Starom Veležovom, te dužno poštovanje prema sapunicama. I kako u taj "ludi životni ritam" ugurati knjigu? Ma nema šanse...

Ipak, uvijek sam bila i ostala vječni optimist, pa se nadam da ćete bar nakon ovog članka samo baciti pogled na knjižare, tek toliko da znate gdje se nalaze.

Za kraj, što reći nego: «Carpe diem uz knjigu!»

Knjiga kao prijatelj

Mudrost je uvijek na kraju puta. Čovjek prvo uči, onda upotrebljava naučeno, a tek poneki strpljivi čitatelj osvoji mudrost. Čitajući knjigu mnogi neće postati mudri, ali hoće razboritiji i plemenitiji. Kad bi ljudi, osobito mladež, više vremena posvetili čitanju, bilo bi manje mržnje, zavisti i svekolikog blata u ljudskom životu. Knjiga u kojoj je pisana riječ života potrebna je svima kao hrana i zrak. S njom možemo prevladati i tamnu mrlju vremena u koju smo uvaljeni bez vlastite volje.

Poznato je da su muze sa svih strana svijeta, zagledane u dubine svoje duše, poučavale drevni Rim umijeću govora pretočenog u pisanu riječ, tj. knjigu. Ovo je vrijeme u kojem nam svima počinje nedostajati riječi. Ponekad i sami dragim osobama poželimo otkriti dubinu svoje duše, svoje pravo lice, ali nam nedostaje riječi. I zbog ovoga je knjiga tu, ona oštiri vid, brusi jezik i oplemenjuje dušu.

U svakodnevnom razgovoru, bolje je i ljepše stati i na vrh oštrice, poslužiti se tuđim riječima ili rečenicama, nego ostati nedorečenim. Postoje još tisuće razloga zbog kojih je knjiga kao prijatelj, a na nama je da ih otkrijemo. Knjiga ne traži svog čitatelja, već čitatelj pronalazi nju.

Martina Mlinarević, Pedagoški fakultet

Preporuka za čitanje

Ako niste, **pročitajte!**

Knjiga koju ću vam predstaviti i preporučiti predstavljena je 28. travnja na danima Matice hrvatske u Mostaru, najvećem ovogodišnjem kulturnom događaju ne samo u našem gradu, nego i u cijeloj zemlji.

Knjigu "LJUBAVNICI I LUĐACI" Julianne Eden Bušić kritičari ocjenjuju pozitivno i pritom dodaju da je to izvanserijska knjiga koja se može mjeriti s bilo kojim svjetskim bestselerom. Zaplet ovog romana pokreće snaga ljubavi i moć politike. Julianne Schultz, mlada Amerikanka, za boravka u Beču zaljubljuje se u svog budućeg supruga, studenta i hrvatskog disidenta, Zvonka Bušića. Slijedi život kakav je imala i većina hrvatskih emigranata, boraca za slobodu i pravdu. Lutanje i bježanje gradovima Europe od zloglasne UDBe i

nastojanje da se pod cijenu života pokaže istina.

U rujnu 1976. g. ovaj mladi bračni par zajedno s trojicom prijatelja odlučuje se za otmicu civilnog zrakoplova na liniji New York - Chicago. Cilj je bio prisiliti američke medije da objave istinu o hrvatskim patnjama u Jugoslaviji. Otmicom zrakoplova htjeli su nadletjeti i Hrvatsku, baciti letke i pokazati Hrvatima da nada za slobodu još uvijek postoji. Međutim, otmica nije ispunila dano poslanje...

Zvonko Bušić osuđen je na kaznu doživotnog zatvora. Do sada je odležao više od 27 g. robije u jednom od najbolje čuvanih zatvora u Leavemvorthu, Kansas.

Uspostavom neovisne Republike Hrvatske uvelike se ostvarila njegova ideja za koju je i sam prinosio žrtvu, ali je time, kako kaže, i njegova robija izgubila svaki smisao. Tom činjenicom njegovo psihičko stanje svakim danom postaje sve gore. No, ovaj čovjek ne želi da nad njegovom gorkom sudbinom sažalijevamo. Bez obzira koliko ona bila gorka, on ju nije nikad proklinjao, nego uvijek zahvaljivao Bogu što je imao prilike oćutjeti toliko duboke osjećaje i zaviriti u tajanstvene dubine ljudske duše, te kroz patnje i svoja stradanja mnogo naučiti i postati boljim čovjekom.

Ne zavidim onima koji u svom životu nisu padali i posrtali. Njihovi su životi smrznuti i ukočeni, njihove vrline jalove i mrtve. Život im nije otkrio svoje prave dubine i visine, niti su spoznali čari i ljepote naporna življenja."

Goran Tribuson **NE DAO BOG VEĆEG ZLA**
(Biblioteka Mozaik, Zagreb, 2002.)

Kako se iz samog naslova ovog romana može zaključiti, "Ne dao Bog većeg zla" je odlično humorom preplavljeno djelo koje zaista vrijedi pročitati.

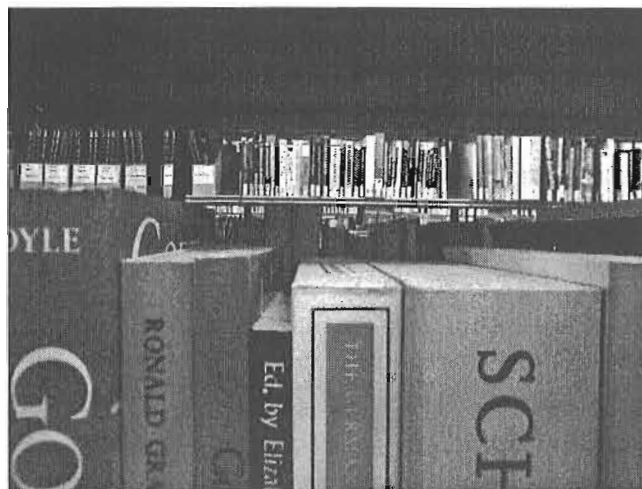
Iako će mnoge svojom atmosferom i ponekim likom ovaj roman Gorana Tribusona podsjetiti na njegove autobiografske proze «Rani dani» i «Trava i korov», ovaj je put, kako navodi autorica pogovora Ana Lederer, riječ o bildungsromanu. Članovi obitelji, manje-više poznati otprije, ovdje će se naći u novim, neobičnim i duhovitim, ali

za razliku od autobiografskih proza, izmišljenim situacijama.

Radnja se događa u Bjelovaru za vrijeme komunističkog režima koji je u dobroj mjeri predmet komičnih situacija u romanu. Možemo reći da je roman idealan za odmor od "krutog" gradiva i teško probavljive materije koju učimo na fakultetima. Da ne duljim - o kvaliteti i vrijednosti ovog djela dovoljno govori podatak da je po njemu snimljen i film (nedavno je emitiran na HRT-u) u režiji Snježane Tribuson koji je prikazan i na pulskom filmskom festivalu, a s Ivom Gregurevićem, Mirjanom Roginom i Goranom Navojcem u naslovnim ulogama.

Da vam ne bih previše otkrivao, posudite što prije ovu knjigu i zabava je zagarantirana.

Hrvoje Jozinović i Ivana Ramljak

CHARF EIDHEM

d: ih je ar ov m ije i, l ni lov za av bil je dr e
 nj to ia oje ig je oče va i s sti Pa pa c je ta o c
 or o j ta gle aju u ju a c aj oj ko oz at ači oc oj p
 su p la: i ž ar K nu je rei ar iji na ec et k o o j i
 ko na le ju G pa », rla su lai i i tjc « c j s' ec fir i
 Uk ču ar ela kic az ao io), a ije ni ka » f sr eš as
 Ot id be m ro oli
 Bic ar u p la u, i os m io lje na oz iti. ac ita o.
 ok e p ča ru on es da ne u i vi iv ni cu ra je e
 us i, i jo j b isk o ed čit at kic la m ila ak se ala i
 na ek n l ht io u.
 ldi no eg ec je m že o t nir isx ča ?
 O. - j bc u, ia, to ed šav s bc r- ad ti ad i p t
 tel tal ro la t. K l l na m se ao ka va rez ela ip ica
 mi la e. l ok i i: pi ma rra ma po le m ec ajr ki až i
 Da je . C je je io ed i i ad i s as d ov ije ul ju e
 srl la. « li er pa je ipi vo sp av o" ek pl u: i i na e
 od sta . « zrn štci ž ot už sl zo ni icu c as tre ut o
 luc čk ez a.
 Na la no zr zu gl r i j se col o- lik ra is lo do la e
 no ra ije isa . P az o j ut m zu cu
 Pri ije os n olje zvi ar es rai Je za
 ka da o: kv la ešt dr jo.
 ar šili p p de er ora on p uč ne oc br vir , m lo i
 se pu ili, na s ija i s e j na zgl d, lo ao d ora sta i
 vre nei . A or je al vo eč ak to ešt fal Gl lal ga ed c
 pri i, p ou va s se ore na tu ač ke ior ra a, as nu e
 bik gru lji eg i štci a pa til i i sa no las ve rij š. ek l
 jo j s' št je la nji pr št v l j, or ilje še lo ži tu i s l
 ni ar k n vir n i ali k u a. ije o l o č vje ke eg e
 pa til k em e i ra la lta od jed nja bi je s. no et o
 tke er io: oli or nj. ja. A i oži se iije on or jer), i ož i
 sa u p ar ija pri no oli og dir už al oit io m eni in .
 a s s nc el ip oje , s l n je io os m a u pč do ovi o
 sre ».
 Im šili og - j ac a.
 Je er se fw . - ekl je us ila ok e i z in, no ac o
 no šar ed ola ra in.
 ro: su ita kv t c k i su aš l tv er pi da ioi tu. lze i
 je sul es i už ko g. gri ul U on rei itk pr l n m e
 isk nu ip av u jel n: na em r r i, i ja i s ce i dj et i
 tije or er . l pr m r j je pa ni pa et io: a. li : r i
 nil ko iije mc la ov zar m), i nit se a. da je rin et i
 fra cu: ig u: av in an ču sje a: :
 lva a c lea sk
 Šti it to ne ad i a: na i s a j ja ti t ora m en cin
 na rav ni es na
 Pa zn š h at i?! ču la r .
 Ču ka si rta st jer na au š s aš i . Z im a d sta aš
 go . M ki ip iči za im vi rb . p rd i, : gc on i. ob
 se ii : ba ja o q re r r . j, osi nc a, ao ra ču str šal
 im n oq sn u: sl do vin ula on na ve iaj d e va i je
 raj či iliš i, p in or us in p du

V i, di, ba is. i i di ba ta vo ne na: e io to e
 pr azi ! nu eo jr ob ni sr po inj oz rav at
 In pi i p ti ia vi pu i, o ei zu ije - v el jo j e
 lva a im i va a- eg c o, ulu ias an . a ek do xto o, a
 se e sn z iije s, sa t da ti en ser pouk u jel i
 sa et ak to.
 Ka av ivj , n ra: mi m ier eb ni on č r č nu
 va i je až iv vrt la av n. ia m lo itn a. oli og d
 on du or tv jo vi ki ile an ad d le er ž e na ak s
 nji r iča . n tje sn n : l š eš i . a na i v č e is ,
 sa od ba jiv je isl or , « og bi dc ro oc ar . »
 lva a j p tra la o: ad p ri ut e d oč ka ov j
 ne oič og izc vo ru bi la.
 Ca ie en re aj
 Šti no š r i?
 or vil e:
 Ca ie er - n gu vi en na za d e s i ari sk ist tiv .
 Ni va io olil di io viš až o j ka ž i š.
 laq nc lij lje Za nji ep to je oi sn eš a:
 l r k ud is ori av a: oje vri m do ra, n za ora i
 zla no av o iije kc sti on on
 les ila va na st ak sr jal se rir jet a j u kal je oja
 Tw id kra i. C ju e z l in j no ec o.
 M a c si la av gl In:
 Da es n. u j, ioi n , k n e i .
 re io pr na jo aj pc ub Na rei ta el a i cui ji, i
 sa o i tr ul < . In kl e. idj aj pr uš io zc are je i
 nji ov m u, iji iije iile ori i. š oje oče va ? E m se ak i
 sv tit io: na aci za r lje ' M lo itr
 idv za ju du ije ez ac . R sta su e t z r eči do ga e
 gli al. tal oi azi sje ala ed jo j gr na ka er ac sa rca
 šli eu ta p n i j ila pa en svj do ra iju eč ac
 Br si ev til
 Ni b o b š z in ivi - v jel je ak m se ce i ra ije i
 os ča la ar i i va la On a po va V ro tni se tc i
 ra i o on n' sr kc je ak br no isa i k o n . Z to e
 to idi Uv ek bi ne gu ni do ed nji e j oš sti No re i
 m i tu , n š ilil je.
 ldi r li i, t č e ni : p lru ti: pi o j
 Sa o i se stu ra .
 lo m rei da zr sv es var id O nij oic n e to n j
 tre alc ž e la je nu ar , je iš e ht a ub i v je e i
 up še ed ča i. C je ni ol os nc gra ka nju in uk na i
 ko m e ič ala o o tr i. elje ije oit an , s bc na ne is i
 po vi ar še aj viš ne ad ol va .
 le ila aj do se id Zc dn ig čk . Ja i z o di ig čk i
 Hn pc is aj m še u i č i i tr da de va i je ek : ' ar e
 die i - ike sti lai , r e r ita iov ril. o oči A l a s o: eč a i
 pri šni ikt nc i.
 Hc eš tu ra sa nc i?
 n: ši i ko srr ihi o.
 ok e u azi p l t i i vi ila vo ek zn i on nj no jel
 sje a: pr iiki
 Ni za ora k ad n! vi ul je p e la se ni ti i ni i
 olt im

Ni u najljepšim snovima...

«Ni u svojim najljepšim snovima čovjek nije mogao smisliti nešto ljepše od prirode.»

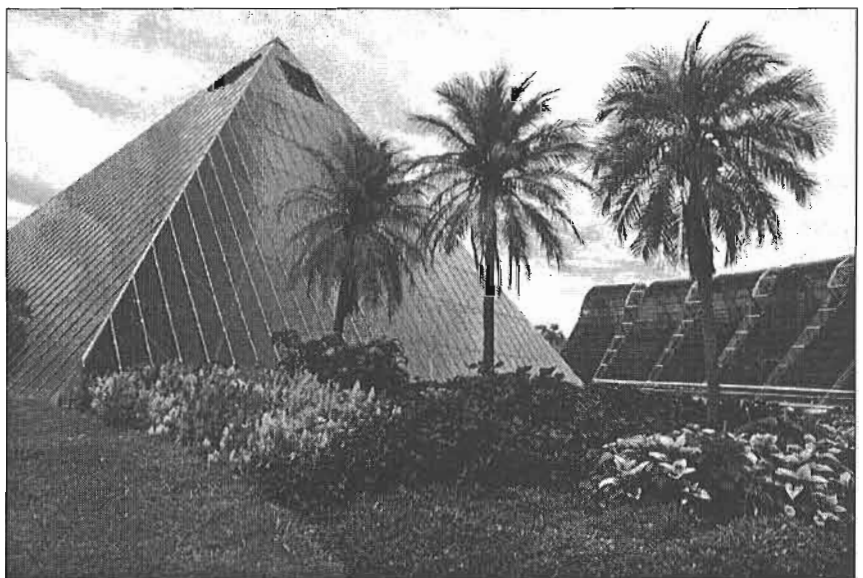
Lamartine

Zaista, ljepota koja nam je dana samo je mogla biti čuvana poput dragulja u škrinjici pod ključem. Otvoriti je i uživati bio je naš zadatak, te je ponovo vratiti i prepustiti drugima.

Nasloniti glavu na rosnu travu uz miris jutra i prvi dašak proljeća te začuti plač i miris rane proljetne zemlje. Ubrati cvijet i otpočeti ono poznato dječje odbrojavanje: «Voli me, ne voli me,...» i onda s ushićenjem izustiti «voli!», nema ništa ljepše. Znam, to je samo jedna od dječjih gluposti, ali jeste li probali? Djeluje, vjerujte mi, na promjenu vašeg raspoloženja, na činjenicu da znate zašto postojite. Glupo, zar ne?! Postoji li uopće mjesto gdje ćete to osjetiti?

Mostar je prepun i zatrpan smećem. Njegovi prelijepi parkovi pretvoreni su u groblja ili pak betonizirani zgradama novopečenih tajkuna. I na onim lokacijama na kojim se nikada do sada nije smjelo graditi nikle su vile onih građana koji su imali dovoljno da kupe mir siromaha i da svojom bahatošću pokažu da mogu učiniti sve, pa i okaljati zrak koji i sami svakim danom udišu. I dok polako postajemo sve bolesniji od bogatstva, uspjeha i položaja, zaboravljamo i zanemarujemo osnovne preduvjete koji su nužni za taj naš poriv. Onečišćenjem zemlje i prirode još malo i doći ćemo u onaj stadij našeg razvoja kada ćemo uništiti sami sebe, a ako nam to ne uspije, onda zasigurno svoju djecu.

Jeste li ovo ljeto proveli u Mostaru? Jeste. Onda ste zasigurno bili svjedoci, ne samo užasnog smrada hrpa smeća koji se širio iz svih mostarskih ulica, nego i jednotjednog dima koji je harao Mostarom. Predvečerje je bio toliko gust da se nije mogla popiti kava vani. A okolo užas i strava. Sve je gorjelo. Zbog nedostatka sredstava i zastarjele tehnologije nismo mogli puno učiniti. No, zbog činjenice da oko 98% svih požara uzrokuje čovjek, porazno je da tolike požare

nismo mogli spriječiti ranije. Valjda još uvijek nismo dovoljno čuli o okolišu, o značenju prirode i šuma, valjda još uvijek nemamo razvijenu svijest o tome koliko je stanje u našem gradu, na našem planetu zabrinjavajuće.

U srpnju i kolovozu našom je zemljom haralo oko 70 požara, od kojih većina Hercegovinom. Statistike pokazuju da je u tim vatrenim stihijama stradalo oko 2,000ha šuma, a mi ostali bez pluća naše zemlje i bez 3 milijuna KM.

Stoga sljedećeg proljeća stvarno ne znam hoćete li moći potražiti lijek svojoj depresiji, te popraviti svoje raspoloženje ubravši cvijet u nekoj od obližnjih šuma.

Ivana Ramljak

U susret **blagdanim**

Na vrata nam kucaju blagdanski dani. Cijeli prosinac je u njihovom znaku. Kao početak tog perioda možemo uzeti blagdan Svetog Nikole (6.12.), koji je posebno drag djeci, a i stariji ne ostaju ravnodušni.

Na blagdan sv. Barbare i sv. Lucije običaj je i u gradovima i u selima posijati pšenicu za koju se veže dobar urod sljedeće godine. Na Badnju večer, po starim običajima u dom se unose badnjak (panj) i slama, ali je danas vrlo rijetko vidjeti ih po kućama. Osobito vidljiv božićni simbol je božićno drveće, a negdje i zelene grane koje okićene možemo vidjeti pred glavnim zgradama, na gradskim trgovima, a posebno u kućama gdje se okuplja obitelj. U noći između Badnjice i Božića običaj je otići na večernju misu polnoćku.

Možemo primijetiti da je to vrijeme koje u našoj kulturi igra posebnu ulogu. Ono u svima nama budi skrivena osjećanja koja gajimo u sebi u ovom nemilosrdnom svijetu, te svakog pojedinca raduje na jedinstven način. Tada želimo da je sve na svom mjestu: raskošna blagdanska trpeza, darovi pod borom, kao da gledamo neki božićni film. Unatoč nepovoljnim vremenskim uvjetima, poput djece trčkaramo po trgovinama, promatramo blještave izloge tražeći poklone za naše drage i voljene osobe. U svakoj našoj pori osjetimo nadolazeće blagdane i vođeni tom skladnošću osjećaja postajemo osjetljiviji, moralniji, ne prepoznajemo sami sebe.

Nakon Božića slijedi božićni tjedan. Blagdan sv. Stjepana, sv. Ivana, Nevina dječica ili Mladenci, te Stara godina prepuni su božićnih događanja i narodnih običaja, kao što su blagoslov vina na Ivanje, šibanje na Nevinu dječicu, a nekoć i starohrvatsko «biranje kralja», te drugih narodnih dužnosnika. Nova godina je u znaku početka nove kalendarske godine, a uz Bogojavljenje danas je vezano osobito koledanje, to jest čestitarski ophod od kuće do kuće, te blagoslov kuća i stanova.

U tom periodu često možemo čuti pitanje gdje dočekati Novu godinu, kako među mladima, tako i među starijim pučanstvom. Doček je ipak samo jednom u godini i malo tko bi ga htio prespavati. Željeli bismo da je to jedan poseban i najljepši doček Nove godine dosad, uz ugodan provod i druženje, te u tom stilu

tražimo ponude koje nam nude razni ugostiteljski objekti. Međutim, da ne bi sve bilo odviše sjajno, moramo biti svjesni svoje financijske situacije koja je obično prepreka našim željama, a rijetko kad da je obrnuto.

Možemo se odlučiti za jednu privatnu zabavu u sklopu obitelji, užih prijatelja, a Novu godinu možemo dočekati i pod svjetlima zamamno ukrašenih gradova diljem svijeta, kao što su Beč, Pariz, Atena, ili nama bliži Zagreb, Dubrovnik, Split, Sarajevo, ili možemo jednostavno ostati na svom teritoriju.

Za blagdane dolazi do preispitivanja naših postupaka učinjenih tijekom prethodne godine, što smo dobro učinili, a što bismo mogli popraviti. Obično sebi postavljamo nove ciljeve koje namjeravamo ostvariti u narednoj godini, ali ih ne bismo trebali postaviti previsoko da ne bi došlo do razočaranja. Ono što je bitno jest da je svakom čovjeku potrebno opuštanje, te bi se ta «najluđa noć» u godini trebala iskoristiti za takvo nešto.

Ne treba zaboraviti da često iskrсну i nepredviđeni problemi, kako u prometu, tako i po prepunim trgovinama. Znajući to, trebamo poduzeti određene mjere kako bismo, što je moguće više, izbjegli nervozu i proveli blagdane u mirnom ozračju. Na pirotehnička sredstva ne treba se osvrnati, jer svi smo mi ljudi, a u vremenu praštanja zanemarimo tu negativnu stranu. Sretni i blagoslovljeni blagdani!!!

Marijana Mašić

Jeste li se ikada zapitali koliko bi pripalo jednom stanovniku kad bi se jednakomjerno podijelila bogatstva na planetu Zemlji?

Iznenadili biste se kad bismo rekli: svega ima dovoljno.

No ipak, statistike pokazuju da čak 1,2 milijarde ljudi opstaje s manje od tridesetak dolara mjesečno.

Svi mi živimo na Zemlji, ali razmišljamo li o načinu života na njoj?

◆ AUTOMOBILI

Svaki se dan proizvede 137 tisuća automobila. Statistike govore da svakih 12,6 osoba ima automobil. Budući da broj stanovnika svakodnevno raste, a također i proizvodnja automobila, ova brojka zasigurno će se povećavati. Uskoro će svaki 13. stanovnik našeg planeta imati auto.

◆ VODA

Poznato je da je velika površina Zemlje prekrivena vodom: oko 1.4 milijardi km². Kada je riječ o vodi, velika je razlika u raspoređenosti: tako jedan Amerikanac može dnevno potrošiti 1,000 litara vode, Europljanin 300 litara, Južnoafrikanac 100 litara, a Indijanac samo 20 litara vode u danu.

BROJKE!

BROJKE!

◆ RAČUNARI

U 2000. godini prodan je 131 milijun računala, kojima treba pribrojiti 463 milijuna kupljenih u razdoblju od 1994. do 1999. godine. Svaka 11. osoba na planetu posjeduje računar. Procjenjuje se da će do kraja 2003. godine broj Internet stranica biti veći od ukupnog broja stanovnika Zemlje.

◆ MESO

Budući da prosječan građanin planeta Zemlje pojede godišnje 36 kilograma mesa, znači da svatko dnevno pojede 10 dkg mesa. Što se tiče same potrošnje mesa, ona je ovako raspoređena: 654 tisuća kilograma govedine, 2.8 milijuna kg svinjetine, 1.2 milijuna kg ovčetine, 70 milijuna kg piletine i 18.6 kg ribe po glavi stanovnika.

◆ LIJEKOVI

Provedeno je istraživanje o potrošnji aspirina i antibiotika od kojih se prvog konzumiralo 11 milijardi komada godišnje, a drugog 23 milijuna kilograma godišnje. Zanimljiv je podatak da je 40% antibiotika bilo namijenjeno liječenju životinja, a polovica količine za ljudske potrebe zapravo je upotrebljavana bez potrebe.

Najteži

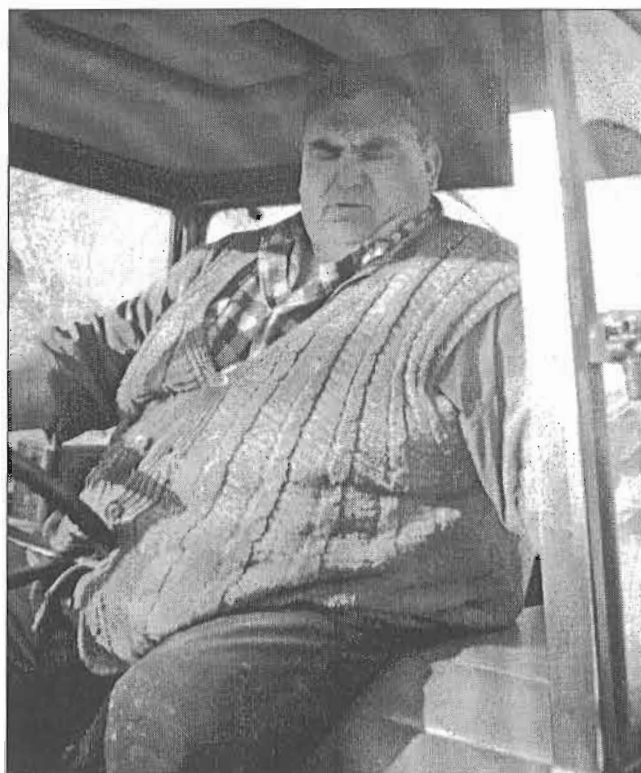
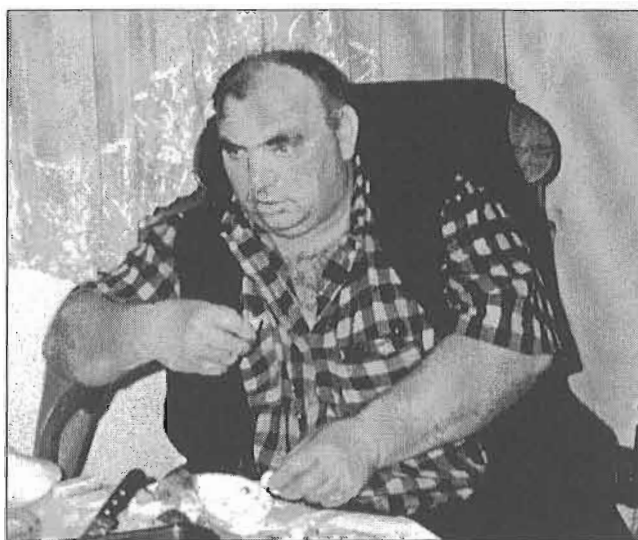
poduzetnik u BiH

Stjepan Čolo, zvaní Duka rođen je 15.5.1946. godine u Sarajevu. Kao dijete bio je veoma živahan i nemiran, a nadimak Duka je dobio po svome stricu. Završio je strojarsko-tehničku školu, te kao momak radio u svojoj struci. Ubrzo nakon očeve smrti Duka otvara restoran i počinje se baviti ugostiteljstvom. Ugostiteljstvo mu ide jako uspješno, ali Duka nastavlja i dalje sa svojim poslovnim idejama. Počinje se baviti svinjogojstvom i stočarstvom.

Danas Duka živi i radi u Sarajevu, bavi se istim poslom kao i prije, a jedina promjena u njegovom životu koja je postala i medijima jako zanimljiva jesu njegova 244 kilograma.

Naime, prošle godine na turniru stokilaša u Rakitnu, koji se održava svakog ljeta, Stjepan Čolo Duka vagao je 244 kilograma i njegov će nastup biti masnim slovima upisan u povijest vrlo popularnog turnira stokilaša koji će uskoro postati i međunarodni. Najteži među najtežim, Stjepan Čolo Duka, stao je na vrata MNK Šišović, uspješne farme Ante Pavkovića s kojim Duka dobro surađuje. Ove godine Duka nije sudjelovao na turniru stokilaša u Rakitnu. Pitate se zašto? Uvijek nasmijan i raspoložen, u telefonskom razgovoru Duka je rekao: «Prika, nisam najboljeg zdravlja, ali devera se. Nastojim smanjiti kilažu i sada vagnem tridesetak kilograma manje nego u Rakitnu na turniru, pa se malo lakše diše. Ako budem dobrog zdravlja, rado ću doći među prijatelje Rakićane i Hercegovce».

Igor Bradara, Ekonomski fakultet

Mladi i reproduktivno zdravlje u BiH

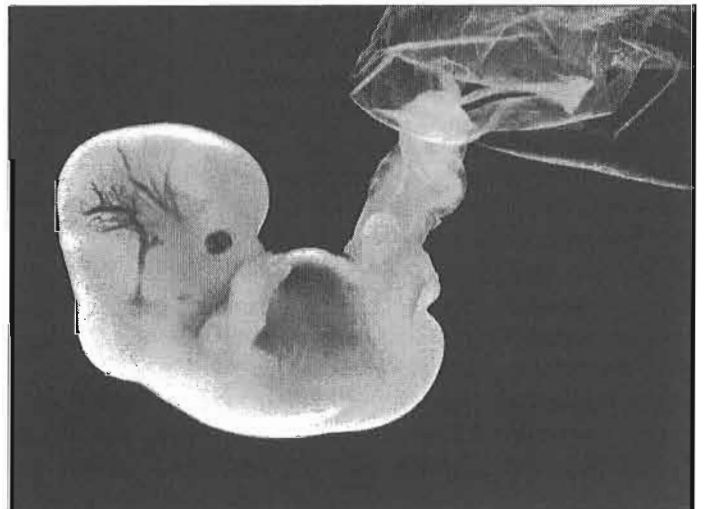
Na području BiH od studenog 2003. godine provodi se projekt pod nazivom «Unapređenje seksualnog i reproduktivnog zdravlja mladih u BiH». Provođenje projekta teče u četiri grada koji predstavljaju regionalne centre: Bihać, Brčko, Banja Luka i Mostar. Pri svakom centru djeluju **peer** edukatori koji putem prezentacija, javnih događanja (koncerti, izložbe, okrugli stolovi, seminari, itd.) informiraju i na određeni način upućuju mlade na odgovornost i zrelost glede njihova reproduktivnog zdravlja. Također, pri svakom centru djeluje i medicinski centar s liječnikom (ginekologom) i savjetnikom za mlade.

Nažalost, kako i u ostalim krajevima BiH, i u mostarskoj regiji je došlo do povećanja spolno prenosivih bolesti, tako da i sama ova činjenica upućuje na potrebu veće informiranosti mladih o ovoj sferi njihova života. Glavni cilj projekta nije samo veća informiranost mladih, već i prvi korak pri osmišljavanju tzv. prijateljskih usluga mladima koje će prateći njihove potrebe osigurati im mjesto i prostor za informiranje, savjetovanje i usluge glede njihova reproduktivnog zdravlja.

Do konca godine, Info centar Mostar osmislio je aktivnosti (koncert za Svjetski dan borbe protiv AIDS-a, TV emisija, grupne diskusije, javne akcije) kroz koje će mladi na njima prilagođen način više čuti o tematici, načinima zaštite, njihovim mogućnostima i pravima glede njihova seksualnog identiteta i reproduktivnog zdravlja.

Budući da u obrazovnom sustavu BiH, kako u srednjim, tako ni u osnovnim školama još uvijek nemamo nastavni predmet koji bi popunio ovu prazninu u razvoju i izgradnji identiteta mladih ljudi, možemo se samo nadati da će jedan ovakav projekt, ako ništa drugo, onda barem motivirati na pozitivne pomake u tom pravcu.

Ana Marinčić

nagradna

IGRA

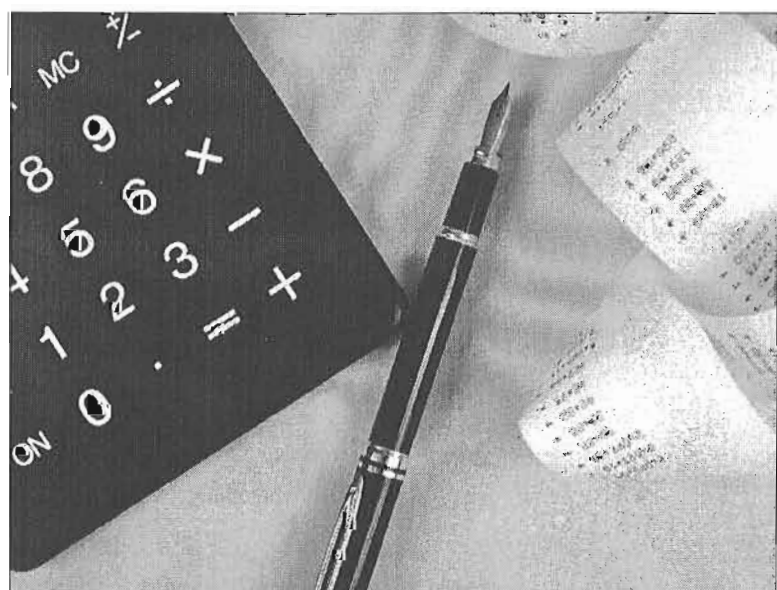
Kao što smo i najavili u prošlom broju, pred vama je jedno od iznenađenja SEF-a, koje vam priprema Uredništvo. Zadatak nam je ustupio prof. dr. Jadranko Prlić. Stoga mu se ovom prilikom zahvaljujemo, kao i asistentu Željku Mariću. Bitno je istaknuti kako je ovaj zadatak bio na ispitnim rokovima, i kako spada u red lakših, a pri rješavanju će vam pomoći: OSNOVE EKONOMIJE Samuelson, kao i novoizdana knjiga KRATAK TEČAJ EKONOMIJE - Prlić, Marić.

Zadatak:

Pretpostavimo da je cijena tone pšenice na tržištu savršene konkurencije 23\$ i da se tipično poduzeće suočava sa sljedećim troškovima:

Koliko iznosi **prosječni profit** u ravnoteži poduzeća?

Količina (tone pšenice)	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Ukupni troškovi	10\$	17\$	26\$	37\$	50\$	65\$	82\$	101\$	122\$	145\$	170\$
MC	-	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25

Svoje odgovore s osobnim podacima (ime, prezime i broj indeksa) ubacite u kutiju koja se nalazi na ulazu Ekonomskog fakulteta. Rok do kojeg možete ubaciti svoj odgovor bit će naznačen na samoj kutiji, kao i datum izvlačenja nagrada. A nagrade su:

- Pisač EPSON Stylus, MANECO;
- 1 X HEJ! Start paket, Eronet;
- 2 X knjiga "KRATAK TEČAJ EKONOMIJE" - Prlić, Marić;
- 2 X tiket od 10 KM za kladjenje, Derby-Games kladionica.

Dodatne obavijesti o trajanju nagradne igre možete dobiti u studentskom zboru ili na oglasnoj ploči.

Pripremio: Ivan Kelava

Talijanka

VODORAVNO:

1. Činitelji smještaj za studente;
2. Stvarnost «radijus» - drugi, ostali operna diva Boljkovac;
3. Californijski senator Schwartzeneger radnica, djelatnica «amper» - «rubalj»;
4. Preživio opći potop «Italija» - spojica (dio u automobilu);
5. Otkinuto «Australija» - Upiši RG veznik, ili ... - «elektron»;
6. Složeno slovo - žensko ime događaji pri spavanju (kr.) prereknut nečiji život iz karata «elektron»;
7. Posuda s kremiranim tijelom sredstvo plaćanja uzročni veznik govoriti ikavicom;
8. Proglašenje blaženim Ivo Andrić Stanovnik Ike (kraće);
9. Stanovnici otočne europske države autooznaka za Našice u informatici III satovi «gram»;
10. Dalmatinsko «što» - uglazbljena pjesma tamna, mrka zadnje slovo abecede;

OKOMITO:

1. Rektor Sveučilišta u Mostaru;
2. Odvod pri aeraciji vode pjesma u sinjskom kraju;
3. Ptica pjevica;
4. Teren, zemljište poklon (lat.);
5. Otvorena linija najtanje slovo kalij;
6. Sredstvo Ujedinjeni narodi anagram ALF;
7. Ivan Slamnig ćelija;
8. Nije oštro odlomak, otkinuti dio;
9. Sumpor 22. i 21. slovo abecede pir;
10. Čovjek iz Troje «atom»;
11. Uran slično (kr.) pripada Ici;
12. Raspačivač droge uzvik boli;
13. Električno ili pozitivno... - «metar»;
14. Gradić kraj Zadra bivša autooznaka Zenice Otto Reisinger;
15. Tama useljava;
16. Sicilijano od milja prvo slovo abecede slovo s kvačicom;
17. Uništavati, dovesti u neupotrebljivo stanje upiši UN;
18. Ivan Aralica napada, nasrće;
19. Deoksiribonukleinska kiselina - drugačije, u drugoj prilici;
20. Uredu, dobro (kr. eng.) «Ukrajina» - ova slovo s kvačicom;
21. Smjer poslovanja u ekonomiji (EPP).

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21		
1																							1
2																							3
3																							3
4																							4
5																							4
6																							4
7																							4
8																							
9																							5
10																							4
	0	1	1	1	2	2	1	2	2	1	3	2	1	3	1	2	1	1	2	4	1		

Crna polja upišite sami, a broj crnih polja u svakom retku, odnosno stupcu označen je na sa strane ili ispod njega.

!hej ekipa

ERONET
Pokretne komunikacije d.o.o.

i njega sam pozvala

www.eronet.ba

Od sada možeš odabrati DVA broja iz Eronet mreže s kojima ćeš razgovarati po 50% nižim cijenama!

Za aktivaciju nazovi besplatni broj 063 458 i slijedi govorne upute.

CARPE DIEM

**ISKORISTI DAN I BESPLATNO UGOVORI
STUDENTSKI RAČUN ZAGREBAČKE BANKE BH**

**Uz Studentski račun i Studentsku Maestro karticu poklanjamo ti mogućnost korištenja usluga:
trajni nalog, Zabafon - telefonsko bankarstvo i Zaba SMS bankarstvo.**

Sve potrebne informacije možeš dobiti u svakoj poslovnici Zagrebačke banke BH d.d. ili na telefon 036 325 981.

Zagrebačka banka BH d.d.
www.zaba.ba

Zagrebačka banka